

Nr 76

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1962/63 till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Beträffande investeringsanslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. framlägges förslag om ändrad anslagsmetodik. Förslaget innebär, att för varje budgetår skall fastställas en mot den beräknade totala medelsförbrukningen under budgetåret svarande investeringsram. Från tidigare budgetår kvarstående reservationer skall därvid upplösas och den nya medelsanvisningen endast motsvara skillnaden mellan dessa båda belopp.

För budgetåret 1962/63 beräknas investeringsvolymen öka från cirka 47 300 000 resp. 61 000 000 kr. under föregående och innevarande budgetår till 65 000 000 kr.

För fullföljande av byggnadsarbetena vid de nya mentalsjukhusen i Falköping, Örebro och Bollnäs samt vid psykopatsjukhuset i Katrineholm och sjukhuset i Sala för högggradigt psykiskt efterblivna beräknas i runt tal 30 500 000 kr.

Sjukhuset i Falköping — Falbygdens sjukhus — med 784 vårdplatser kommer att helt tagas i bruk under innevarande budgetår. De fyra övriga sjukhusen medför, att antalet nybyggda platser ökar för den egentliga mentalsjukvården med 1 380 platser, för psykiskt efterblivna med 540 platser och för psykopatvård med 250 platser. Dessa sjukhus beräknas vara

1 — Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 76

helt färdigställda under budgetåren 1962/63 och 1963/64. Kungl. Maj:t föreslås få bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med de principer, som legat till grund för det med Örebro läns landsting träffade avtalet om driften av Mellringe sjukhus, godkänna avtal med Gävleborgs läns landsting angående dess övertagande av driften vid mentalsjukhuset i Bollnäs.

Vidare framlägges principförslag beträffande mentalsjukvårdens organisation i Stockholms län. Förslaget upptager tre mentalsjukhus, nämligen ett om 360 vårdplatser i anslutning till centrallasarettet i Danderyd, ett om 320 platser i anslutning till Norrtälje lasarett och ett om 540 vårdplatser i anslutning till ett planerat nytt lasarett i Huddinge kommun.

Beträffande de befintliga sjukhusen beräknas medel för bl. a. uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning m. m. vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus, en vårdenhet för mentalt sjuka barn om 52 vårdplatser vid Ulleråkers sjukhus samt en vårdenhet för höggradigt psykiskt efterblivna barn om 60 platser vid Vipeholms sjukhus.

Reservationsanslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. föreslås uppräknat med 4 246 000 till 7 300 000 kr. Av sistnämnda belopp hänförs sig 4 500 000 kr. till fortsatt utrustning av de nya sjukhusen i Katrineholm, Sala och Bollnäs. Återstående cirka 2 800 000 kr. avses alltså för utrustning av nytillkommande eller renoverade vårdavdelningar m. m. vid de befintliga sjukhusen.

Därjämte föreslås anvisande av ett investeringsanslag om 300 000 kr. för uppförande av en ny bro över järnvägen Jönköping—Falköping för tillfartsvägen till Vilhelmsro sjukhus.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars
1962.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 35, har reservationsanslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. upptagits med ett preliminärt belopp om 7 000 000 kr. Anledningen härtill var att beredningen av anslagsfrågan vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande icke kunnat slutföras.

Vidare har Kungl. Maj:t i samma proposition, punkten 192, på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.

Därjämte har mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation i skrivelse den 22 februari 1962 hemställt, att till vissa byggnadsarbeten vid statens skol- och yrkeshem måtte för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 1 200 000 kr.

Slutligen har byggnadsstyrelsen i skrivelse den 29 januari 1962 hemställt, att till Vilhelmsro sjukhus: Om- och utbyggnadsarbeten måtte för budgetåret 1962/63 anvisas ett investeringsanslag av 300 000 kr.

Jag hemställer nu att få upptaga hithörande spörsmål till behandling.

I. Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.

Framställningar från mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation

Inledning

I skrivelse den 19 december 1961 anför mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation.

Det fastställda antalet vårdplatser vid de egentliga mentalsjukhusen uppgick den 31 december 1960 till 20 870, vilket innebär en minskning med 116 platser i jämförelse med platsantalet vid samma tidpunkt år 1959. Under första halvåret 1961 har emellertid 540 vårdplatser tagits i bruk vid Falbygdens sjukhus. Sjukhusen hade under år 1960 i medeltal 21 640 inneliggande patienter, vilket alltså utgjorde en överbeläggning med 770 patienter eller 3,7 procent av det fastställda platsantalet. Jämfört med närmast föregående år innebär detta en minskning i överbeläggningen med 66. Antalet anmälda exspektanter ökade från år 1959 med 53 till 864 år 1960, motsvarande ungefär 6,5 procent.

Vad beträffar nya mentalsjukhus innebär delegationens anslagsäskanden fortsatt uppförande i överensstämmelse med den reviderade generalplanen av Mellringe och Bollnäs sjukhus samt sjukhuset för höggradigt psykiskt efterblivna i Sala ävensom sjukhuset i Katrineholm för vård av s. k. psykopater.

Falbygdens sjukhus, för vars uppförande medel slutanvisats för innevarande budgetår, har till större delen kunnat beläggas under försommaren 1961 och beräknas kunna tagas helt i bruk under första halvåret 1962. I prop. 1961: 197 har föreslagits, att Örebro läns landsting övertager driften av Mellringe sjukhus. Större delen av sjukhuset torde kunna beläggas under sista kvartalet 1962. Sjukhusets uppförande kan väntas vara helt slutfört under hösten 1963. Vad angår sjukhuset i Bollnäs — för vilket benämningen »Hedhamre sjukhus» förordas — synes detta sjukhus kunna till hälften beläggas under våren 1963 och till återstoden under våren 1964. Byggnadsarbetena vid det nya sjukhuset i Sala torde vara slutförda inom sådan tid, att sjukhuset efter utrustning kan tagas helt i bruk under våren 1964. Sjukhuset i Katrineholm slutligen torde kunna beläggas under hösten 1963.

Delegationens anslagsäskanden avser vidare uppförande av de av statsmakterna innevarande år beslutade nya vårdenheterna för dels mentalt sjuka barn och ungdomar i anslutning till Ulleråkers sjukhus och dels höggradigt psykiskt efterblivna barn i anslutning till Vipeholms sjukhus. Arbetena med den förra vårdenheten kan planenligt påbörjas hösten 1962 och beräknas vara avslutade våren 1964. Uppförandet av barnsjukhuset vid Vi-

peholms sjukhus har påbörjats under hösten 1961 och torde kunna slutföras under sommaren 1963.

1961 års riksdag (prop. nr 66; rskr. 182) har vidare fattat principbeslut om uppförande av ett mentalsjukhus i anslutning till lasarettet i Nyköping såsom ersättning för S:ta Annas sjukhus. Det nya sjukhuset föreslås nu erhålla 330 vårdplatser.

Vidare nödvändiggör vårdplatssituationen inom mälardalen, att det i den reviderade generalplanen upptagna och av statsmakterna i princip beslutade nya mentalsjukhuset i Västmanlands län kommer till stånd inom en nära framtid. I samråd med länets landsting har i detta syfte beslutats företaga en inventering av de mentalt sjuka i länet som underlag för den vårdorganisatoriska planläggningen. Delegationen anser ävenledes påkallat — bl. a. med hänsyn till vårdplatsförhållandena inom skånelänet — att i överensstämmelse med den reviderade generalplanen särskilda vårdenheter tillskapas för att tillgodose vårdbehovet inom Hallands län. Vid överläggningar härom med länets landsting har framkommit, att ett mentalsjukhus i första hand bör inrättas med direkt anknytning till ett planerat nytt s. k. delat lasarett i Varberg. Som underlag för en närmare prövning av vårdorganisationen i Kristianstads län har delegationen och landstinget i samråd föranställt om en inventering av det psykiatriska klientelet även inom detta län.

Därjämte har *delegationen i skrivelse den 24 januari 1962* framlagt en i samråd med Stockholms läns landsting utarbetad principplan för mentalsjukvårdens organisation i länet, vilken i en första etapp avser att tillgodose länets vårdbehov fram till början av 1970-talet.

Beträffande de befintliga mentalsjukhusen har delegationen företagit en fortsatt bearbetning av principplanerna för upprustning och utbyggnad av S:t Sigfrids och Restads sjukhus. Därjämte redovisas nu utarbetade förslag till principplaner för upprustning och utbyggnad av Umedalens och Furunäsets sjukhus. Vidare framlägger delegationen förslag till plan för viss upprustning av Sundby sjukhus.

Delegationens planeringsarbete för upprustning och utbyggnad av de äldre mentalsjukhusen har numera slutförts beträffande sammanlagt elva sjukhus, varjämte principplaner upprättas för ytterligare två sjukhus. Sedan bearbetning skett av dessa principplaner, vilken torde kunna redovisas i samband med delegationens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64, har individuella planer utarbetats för modernisering av de sjukhus för vård av egentligt mentalt sjuka — tillhoppa 13 sjukhus — vid vilka byggnadsbestånden företer de största standardmässiga bristerna. Bland de äldre sjukhusen återstår därefter att planlägga erforderliga upprustningsåtgärder beträffande S:ta Maria sjukhus. Planeringsarbetet för detta sjukhus har påbörjats men icke kunnat fullföljas, då frågan om sjukhusets storlek är beroende av bl. a. den framtida vårdorganisationen inom skånelänet. Även Sidsjöns

sjukhus, som tillkom år 1943, är i behov av vissa moderniseringsåtgärder, närmast inom sjukhusets vårdpaviljonger. Delegationen har för avsikt att om möjligt i samband med nästkommande petita lämna en närmare redogörelse för de upprustnings- och moderniseringsåtgärder, som de båda nu berörda sjukhusen kräver. Därutöver torde översyn av en del av byggnadsbeståndet vid S:t Olofs sjukhus bli påkallad.

I samband med utarbetandet av principplanerna för Umedalens och Furu-näsets sjukhus har delegationen med vederbörande landsting upptagit frågan om den framtida organisationen av mentalsjukvården i Västerbottens och Norrbottens län, framför allt med sikte på en bedömning av det framtida vårdplatsbehovet inom resp. län. Delegationens ställningstaganden beträffande den framtida organisationen och utformningen av dessa sjukhus har skett i samråd med representanter för resp. landsting.

De individuella förslag till om- och nybyggnadsåtgärder, som framlägges i det följande, ansluter till riktlinjerna i planerna för resp. sjukhus och ingår som led i planernas fortsatta genomförande. Medelsäskanden, som avser om- eller nybyggnad av vårdavdelningar, hänför sig till tidigare beslutade byggnadsobjekt, fränsett ombyggnad av en vårdpaviljong (M1) vid Mariebergs sjukhus, varom förslag nu framlägges.

I samband med projekteringen för genomförande av den förut godtagna upprustningsplanen för Sätters sjukhus har delegationen vid programutredningen för nytt medicinskt centrum vid sjukhuset sökt beakta önskemålen att där också bereda utrymme för provinsialläkarmottagning. Delegationens utredning om vissa därmed sammanhängande spörsmål torde, såvitt nu kan bedömas, kunna redovisas i samband med delegationens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64.

I *skrivelse den 22 februari 1962* har byggnads- och utrustningsdelegationen sedermera — med förmålan att Kungl. Maj:t i anslutning till vad föredragande departementschefen anfört i prop. 1961: 66 om införande av en ändrad anslagsmetodik fr. o. m. budgetåret 1962/63 uppdragit åt byggnadsstyrelsen och delegationen att i samråd upprätta och inkomma med förslag till *investeringsplan* för anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. för sagda budgetår — på grundval av uppgifter från byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen och i samråd med dessa myndigheter framlagt ett förslag till sådan plan.

Investeringsplanen omfattar beträffande ettvarvt av tidigare beslutade men ännu icke avslutade byggnadsföretag samt varje i äskandena föreslaget nytt byggnadsföretag dels en kostnadsram enligt prisläget den 1 juli 1961, dels den faktiska medelsförbrukningen den 30 juni 1961, dels ock i förekommande fall en fördelning av den beräknade medelsförbrukningen under ettvarvt av budgetåren 1961/62 och 1962/63.

För redan beslutade byggnadsföretag innebär byggnadskostnadernas anknötning till prisläget den 1 juli 1961 en uppräknig av den tidigare beräk-

nade kostnaden med hänsyn till inträffade automatiska byggnadskostnadsstegringar i den mån så med hänsyn till beräknad slutkostnad bedömts erforderligt. Byggnadsstyrelsen har emellertid på nedan anförda skäl anmält, att det för en beslutad *utbyggnad av centralköket m. m. vid S:t Jörgens sjukhus* blivit nödvändigt att i investeringsplanen upptaga en högre totalkostnad än den som motsvarar den automatiska kostnadsstegringen.

Vid 1956 års riksdag fattades beslut om utbyggnad av sjukhusets centralkök samt om tillbyggnad och upprustning av tvättinrättningen vid sjukhuset för en kostnad om tillhoppa 900 000 kr. (prop. nr 106; rskr. 285). Genom beslut den 7 juni 1956 förklarade sig Kungl. Maj:t vilja efter framställning från dåvarande statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande framdeles meddela beslut om disponerande av medel för ändamålet. Sedan kommittén i skrivelse den 12 februari 1958 hemställt bl. a., att för anordnande av tvättförråd samt lokaler för in- och utlämning av tvätt jämte utbyggnad av centralköket vid sjukhuset måtte av beloppet anvisas 450 000 kr., uppdrog Kungl. Maj:t i skrivelse den 11 april 1958 åt kommittén att i huvudsaklig överensstämmelse med av kommittén framlagt förslag utföra ifrågavarande arbeten för sistnämnda kostnad.

Merkostnaden för arbetena till följd av allmän byggnadskostnadsstegring uppgick den 1 juli 1961 till 85 000 kr. Totalkostnaden enligt denna beräkningsgrund utgör alltså (450 000 + 85 000) 535 000 kr. I investeringsplanen angives emellertid totalkostnaden till 780 000 kr., utvisande en ytterligare kostnadsökning med (780 000—535 000) 245 000 kr. Anledningen till denna fördyring av arbetena, som numera slutförts, har uppgivits vara att hänföra till i huvudsak följande omständigheter. Ombyggnaden av köket hade avsetts äga rum i etapper för att möjliggöra att köket skulle kunna utnyttjas under ombyggnadstiden. Vid utförandet av ombyggnadsarbetena befanns det emellertid för sjukhusets drift gynnsamt, att köket i sin helhet friställdes. Därvid måste ett provisoriskt kök inrättas i den för tvättbytesförråd avsedda delen inom den befintliga tvättlokalen. Dessutom visade det sig, att ledningssystemet i källarvåningen måste läggas om, och att en vid senare tidpunkt planerad installation av hiss borde genomföras samtidigt. Slutligen måste en icke förutsedd dränering under byggnaden företagas och i samband därmed en utvändigt avloppsledning komma till stånd.

Även för några andra byggnadsföretag har kostnaderna angivits i investeringsplanen med högre belopp än vad som svarar mot automatiska kostnadsstegringar. Å andra sidan har för ett flertal i planen upptagna byggnadsobjekt tidigare redovisade kostnadsramar kunnat sänkas med belopp, som vida överstiger ifrågavarande höjningar. Nettominskningen uppgår enligt byggnadsstyrelsen till 14 000 000 kr.

Delegationen förutsätter, att i och med övergången till den nya anslagsmetodiken merkostnader för att täcka den automatiska kostnadsstegringen för byggnadsföretagen kommer att fr. o. m. innevarande budgetår, i den mån så erfordras, omfattas av den i investeringsplanen redovisade totalkostnaden för företaget. Slutredovisning av det tidigare anvisade speciella anslaget för ifrågavarande merkostnader har den 30 januari 1962 avgivits till Kungl. Maj:t av byggnadsstyrelsen.

Inom ramen för tillgängliga medel bör den myndighet, åt vilken uppdragits att låta utföra resp. arbeten, ha möjlighet att modifiera investeringsplanen i den mån så erfordras för att bestrida merkostnader, som föranledes av eventuellt kommande allmän byggnadskostnadsstegring.

I nämnda skrivelse den 22 februari 1962 har delegationen vidare framlagt förslag till plan för finansieringen under innevarande och nästkommande budgetår av förut beslutade och föreslagna nya byggnadsföretag m. m. Därvid har angivits, att den 1 juli 1961 kvarstår ett belopp om 51 033 000 kr. såsom reservation från föregående budgetår å anvisade investeringsanslag till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.

I reservationen ingår följande tre belopp, vilka icke upptagits i investeringsplanen.

Genom beslut vid 1958 års riksdag (prop. nr 86; rskr. 198) anvisades 110 000 kr. för *anordnande av bostäder i gamla kontorsbyggnaden vid Birgittas sjukhus*. Mot bakgrunden av statsmakternas sedermera anbefallda ändrade principer i fråga om tillgodoseendet av bostadsbehovet för personalen vid bl. a. mentalsjukhusen har delegationen emellertid funnit, att de planerade ombyggnadsåtgärderna icke bör komma till utförande. Kontorsbyggnaden lämpar sig icke heller för ombyggnad för annat ändamål. På grund härav anser delegationen övervägande skäl tala för att byggnaden rives.

Vidare ingår i den kvarstående reservationen ett belopp om 59 000 kr., som 1958 års riksdag (prop. nr 86; rskr. 198) anvisat för *vissa vägarbeten för upprätthållande av busstrafiken till och från Ulleråkers sjukhus* över intilliggande kasernområde för numera Upplands signalregemente. Allmän trafik över detta område kommer emellertid att omöjliggöras i framtiden, enär området skall inhägnas. För att busstrafiken tills vidare skall kunna bibehållas i oförändrad omfattning har fortifikationsförvaltningen för andra medel låtit bredda och permanentbelägga vissa delar av det berörda vägsystemet.

Av det angivna reservationsbeloppet avser vidare omkring 751 000 kr. *medel, som ställts till byggnads- och utrustningsdelegationens disposition* dels för mentalsjukvårdsberedningens och dess båda delegationers allmänna utrednings- och projekteringsverksamhet, dels ock för vissa åt byggnads- och utrustningsdelegationen lämnade projekteringsuppdrag. Av medel för sådana uppdrag reserverade belopp uppgår till sammanlagt 742 500 kr. 77 öre. Kostnaderna under innevarande och nästkommande budgetår för ifrågavarande projekteringsuppdrag har inräknats i den beräknade medelsförbrukningen under samma budgetår för mentalsjukvårdsberedningen och dess båda delegationers verksamhet.

Såsom ovan angivits utgjorde reservationen å anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus 51 033 000 kr. vid utgången av budgetåret 1960/61. För innevarande budgetår har anvisats 45 033 000 kr. Vid ingången av detta budgetår disponibla medel å anslaget uppgick sålunda till (51 033 000 + 45 033 000) 96 066 000 kr. Medelsförbrukningen under samma budgetår har beräknats till 63 162 000 kr., inklusive utrednings- och projekteringsmedel, varför reservationen vid budgetårets utgång kan be-

räknas till (96 066 000 — 63 162 000) 32 904 000 kr. För budgetåret 1962/63 har medelsförbrukningen beräknats till 75 211 000 kr. Den erforderliga medelsanvisningen å ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår utgör sålunda (75 211 000 — 32 904 000) 42 307 000 kr.

Mentalsjukvårdens organisation i Stockholms län

Med bifall till i prop. nr 93 framlagt förslag bemyndigade 1960 års riksdag Kungl. Maj:t att godkänna avtal med Stockholms läns landsting angående uppförande i Upplands Väsby av en gemensam sjukhusanläggning för ett mentalsjukhus och ett lasarett ävensom angående grunderna för fördelning mellan Kronan och landstinget av kostnaderna för anläggningens uppförande, utrustning och drift m. m. Genom beslut den 27 januari 1961 uppdrog sedermera Kungl. Maj:t — med förmälan att Kungl. Maj:t med hänsyn till vad i ärendet framkommit rörande befarade bullerstörningar från Arlanda flygplats funnit sig icke kunna godkänna avtal om uppförande av ifrågavarande mentalsjukhus — åt delegationen att i samråd med Stockholms läns landsting snarast möjligt undersöka förutsättningarna för samt — därest undersökningen gäve anledning därtill — upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med byggnadsprogram för dels uppförande av en vårdenhet om 200 à 300 platser i anslutning till landstingets centrallasarett i Danderyd, dels ock uppförande av ett kombinerat mentalsjukhus och lasarett i den södra delen av Stockholms län.

Delegationens utredningsarbete har samordnats med en gemensam planering av sjukvårdens framtida organisation i Stockholms stad och län, som på initiativ av länets landsting utförts under innevarande år i samarbete mellan representanter för staden och länet såsom särskilt utsedda sjukvårdsförhandlingsdelegerade. I första avsnittet av denna samplanering har utarbetats en principplan för sjukvårdsväsendet inom Stor-Stockholm, avseende samtliga vårdformer och innefattande beräkningar av vårdplatsbehovet inom olika vårdgrenar samt principerna för sjukhusens förläggning och lokalisering. Såvitt detta utredningsarbete berört länets vårdorganisation för de i egentlig mening mentalt sjuka har fortlöpande samråd skett mellan delegationen och landstinget. De delar av en för Stor-Stockholm upprättad sjukhusplan, som berör länets sjukvårdsfråga, har sedermera godkänts vid landstingets möte innevarande år.

Enligt tillgängliga prognoser för befolkningsutvecklingen inom Stockholms stad och län beräknas länets folkmängd, som f. n. uppgår till i runt tal 450 000, år 1970 utgöra omkring 645 000 och år 1990 ungefär 925 000. Hur en så stark befolkningsexpansion kan väntas inverka på det erforderliga antalet vårdplatser vid mentalsjukhus är givetvis ytterst svårt att bedöma. Bl. a. är befolkningens ålderssammansättning och variationer i denna av stor betydelse. Samplaneringsutredningen har ansett platsbehovet

böra beräknas för det klientel, som behöver vårdas å enheter i anslutning till ett väl utbyggt kroppssjukhus utan avseende vid klientelet uppdelning i dels de i egentlig mening psykiskt sjuka och dels de patienter, som vanligen vårdas på psykiatriska avdelningar vid lasarett. Utredningen har därvid funnit sig kunna utgå från något lägre behovsnormer än vad man tidigare vågat förutsätta och räknat med ett genomsnittligt platsbehov, motsvarande 3,1 promille av befolkningen. I enlighet härmed har länets behov av platser vid dels mentalsjukhus för såväl vuxna som barn och ungdom och dels psykiatriska lasarettavdelningar beräknats till 2 000 år 1970 och till 2 865 år 1990. Därtill har ansetts komma behovet av sådana platser för långtidsvård, som kan anordnas fristående från centralsjukhusen, i sjukhem och liknande. Detta platsbehov har för länet uppskattats till 1,5 promille.

Mentalsjukvårdsdelegationen har vid sina undersökningar av vårdplatsbehovet i riket för ifrågavarande vårdformer kommit fram till att det genomsnittliga behovet för landets befolkning utanför storstäderna i regel kan beräknas motsvara 4 promille av invånarantalet i fråga om vård vid mentalsjukhus och 0,4 promille vid vård vid psykiatrisk lasarettavdelning. Antalet vid statliga mentalsjukhus ineliggande patienter med hemortsrätt inom Stockholms län uppgick emellertid den 1 juli 1960 till ett antal, som motsvarade 2,71 promille av befolkningen. Därvid har hänsyn icke tagits till vårdbehovet bland mentalt sjuka barn och ungdomar. Mot bakgrunden härav och då ett visst latent vårdbehov får anses föreligga inom Stockholms län — bl. a. som följd av att länet saknar eget mentalsjukhus — har byggnads- och utrustningsdelegationen funnit den av landstinget tillämpade platsbehovsnormen — 3,1 promille för både de egentligt mentalt sjuka och det psykiatriska lasarettklientelet — i varje fall icke vara för högt beräknad. I avbidan på erfarenheter av den framtida platsbehovsutvecklingen bör denna norm kunna godtagas som underlag för en principiell planläggning av vårdorganisationen i länet för berörda patientgrupper.

För att ernå samordning mellan kroppssjukvården och mentalsjukvården har eftersträvat att åstadkomma spridning av vårdresurserna på flera mindre enheter i direkt anslutning till lasarett. I enlighet härmed har i samråd med delegationen en organisationsplan utarbetats, som i en första utbyggnadsetapp fram till början av 1970-talet skulle ge sammanlagt omkring 1 220 platser för vård av de egentligt mentalsjuka. Då behovet av platser av denna typ för år 1970 enligt ovan återgivna beräkningsgrunder (2,71 ‰ av 645 000 inv.) kan uppskattas till ungefär 1 750, kommer att återstå omkring 500 platser. För att tillgodose kravet på ett väl differentierat patientmaterial för forskning och undervisning vid Ulleråkers sjukhus har 300—350 vårdplatser ansetts böra tillföras detta sjukhus utöver de för Uppsala läns behov erforderliga platserna. Planerna för sjukhusets upprustning förutsätter, att en häremot svarande del av Stockholms län

hänföres till sjukhusets upptagningsområde. Det återstående platsbehovet skulle sålunda vid 1970-talets ingång uppgå till ungefär 200 platser och förutsättes bli tillgodosett under den fortsatta utbyggnaden av länets vårdorganisation.

De vårdenheter, som under ifrågavarande tidsperiod sålunda behöver tillskapas för att fortlöpande kunna i huvudsak tillgodose vårdplatsbehovet med hänsyn till den beräknade befolkningsökningen inom länet, utgöres av dels ett mentalsjukhus om 360 vårdplatser i anslutning till centrallasarettet i Danderyd, dels ett sjukhus om 320 platser i anslutning till lasarettet i Norrtälje, dels ock ett sjukhus om 540 platser i anslutning till ett nytt lasarett för södra länsdelen, förlagt till Huddinge kommun. Därutöver innebär planen för ifrågavarande utbyggnadsetapp, att psykiatriska kliniker inrättas vid lasarettens i Nacka och Södertälje med vardera 40 platser, varjämte planen upptager en andel för landstinget om ungefär 60 platser vid Karolinska sjukhusets psykiatriska klinik.

Gjorda undersökningar har visat, att vissa förutsättningar finnes att uppföra ett mentalsjukhus i anslutning till centrallasarettet i Danderyd. Sjukhuset kan direkt anslutas till den byggnad, som inrymmer lasarettets psykiatriska klinik. Härigenom kan verksamheten vid sjukhuset och kliniken samordnas i en gemensamt fungerande vårdenhet med gemensamt medicinskt centrum och gemensamma anordningar för arbets- och sysselsättningsterapi m. m. Lasarettskliniken omfattar 108 vårdplatser. Med hänsyn härtill och till kraven på lämplig differentiering av klientelet vid mentalsjukhuset samt dess indelning i två — framdeles eventuellt tre — överläkaravdelningar, bör sjukhuset dimensioneras för 360 inneliggande patienter. Vid sjukhusanläggningen skulle alltså finnas sammanlagt ungefär 470 platser för psykiatriska vårduppgifter.

I landstingets generalplan för centrallasarettets upprustning ingår bl. a. ombyggnad och utökning av lasarettets centralkök, nybyggnad för personalrestaurant med tillhörande lokaler samt modernisering och utbyggnad av panncentralen. Dessa enheter planeras bli dimensionerade för att tillgodose även mentalsjukhusets behov.

För mentalsjukhuset erforderligt bebyggelseområde kan erhållas genom att dels utnyttja en del av lasarettens område och dels taga i anspråk ett omedelbart söder därom beläget, staten tillhörigt markområde, som förvaltas av domänstyrelsen. Enligt vad delegationen inhämtat från styrelsen torde hinder icke föreligga mot att erforderligt tomtområde upplåtes för sjukhuset.

I gällande regionplan för Stockholmstrakten har emellertid över ifrågavarande markområden söder om lasarettet upptagits en framtida fyrfilig vägförbindelse av motorvägskaraktär mellan Norrtäljevägen vid Mörby och Uppsalavägen vid Järva krog. Då vägförbindelsens anläggning enligt i planen förutsatt sträckning, såväl ur utrymmessynpunkt som med hänsyn

till bullerstörningar, skulle omöjliggöra mentalsjukhusets förläggning i anslutning till lasarettet, har i samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vägförvaltningen i Stockholms län, regionplanekontoret samt landstinget en undersökning företagits om dels möjligheterna till en förskjutning söderut av vägförbindelsen Mörby—Järva krog, dels ock förutsättningar för en alternativ sträckning för en förbindelse mellan Norrtälje- och Uppsala-vägarna i ett läge längre norrut. Undersökningarna har visat, att för mentalsjukhuset erforderligt bebyggelseområde icke kan friläggas genom en förskjutning söderut av den planerade förbindelseleden och att ur bullerstörningssynpunkt tillfredsställande förhållanden för sjukhuset icke därigenom kan ernås. Med anledning härav har delegationen hos nämnden för Stockholmstraktens regionplaneförbund hemställt, att nämnden ville ombesörja erforderlig ändring i berörda del av regionplanen eller vidtaga annan åtgärd till undanröjande av det hinder för mentalsjukhusets tillkomst, som den i planen redovisade vägförbindelsen utgör. Vid delegationens fortsatta överläggningar i frågan med regionplanekontoret har från dess sida förklarats, att en ändring av eller avvikelse från planen på denna punkt torde kunna tillstyrkas under förutsättning bl. a. att en förbindelseled mellan de båda huvudvägarna kan åstadkommas i ett nordligare läge. Ett senare framfört förslag om en sådan alternativ vägsträckning är f. n. föremål för en preliminär trafik- och byggnadsteknisk undersökning genom kontorets försorg.

Kostnaderna för mentalsjukhusets uppförande torde översiktligt kunna uppskattas till i runt tal 18 000 000 kr. samt för sjukhusets inredning och utrustning till ungefär 1 500 000 kr. Uppförandet av sjukhuset, som torde kräva en tid av inemot tre år, synes kunna påbörjas under år 1964.

Av länets behov om sammanlagt ungefär 1 750 vårdplatser vid mentalsjukhus beräknas omkring 1 050 erfordras för länets norra del (kommunerna norr om Mälaren). För att tillgodose detta behov erfordras utöver förut angivna 360 nya platser vid Danderyds lasarett och 300—350 platser vid Ulleråkers sjukhus ytterligare omkring 300 platser. Möjligheter att till ett kroppssjukhus ansluta en mentalvårdsenhet av denna storleksordning har befunnits föreligga i Norrtälje. För en lokalisering till denna ort talar även önskemålen om en geografisk spridning av vårdenheterna liksom att en jämförelsevis hög psykisk morbiditet enligt gjorda undersökningar visat sig föreligga i denna del av länet.

Det i Norrtälje befintliga lasarettet har 240 platser, fördelade på medicinsk klinik jämte avdelning för långvarigt sjuka och kirurgisk klinik jämte obstetrisk avdelning. Lasarettet har också röntgenavdelning. Mentalsjukhuset kan förläggas omedelbart nordväst om lasarettet, där staden förklarar sig kunna ställa erforderligt markområde till förfogande. Vidtagna markundersökningar inom det tillämnade byggnadsområdet har visat mindre goda grundförhållanden. Det har likväl bedömts vara ekonomiskt försvarbart att förlägga sjukhuset till denna plats.

Med hänsyn till klienteletts differentiering bör mentalsjukhuset lämpligen omfatta 320 vårdplatser. I somatiskt avseende förutsättes sjukhuset repliera på lasarettet. För bl. a. centralkök, personalmatsalar och panncentral torde för lasarettet och mentalsjukhuset gemensamma nybyggnader erfordras. Byggnadskostnaderna för den nya anläggningen kan överslagsmässigt uppskattas till i runt tal 15 000 000 kr. samt kostnaderna för inredning och utrustning till omkring 1 400 000 kr. Anläggningens uppförande, för vilket byggnadstiden bör beräknas till omkring två och ett halvt år, torde kunna påbörjas under år 1964.

Principplanen för sjukvårdsbehovets tillgodoseende i länet upptager bl. a. två nya lasarett inom den södra länsdelen. Med hänsyn bl. a. till önskemålen om anslutning av den slutna mentalsjukvården till kroppssjukhus förutsättes, att dessa lasarett med därtill knutna mentalsjukvårdsenheter placeras i sydvästra resp. sydöstra delen av länet. Befolkningens tillväxt och behovet av platser för mentalsjukvården anses motivera, att i första hand det sydvästra länssjukhuset kommer till stånd och förverkligas snarast möjligt. Kroppssjukhuset beräknas få 900—1 000 vårdplatser vid avdelningar för de allmänna grunddisciplinerna och olika specialiteter. En härtill ansluten mentalvårdsenhet bör med hänsyn till det beräknade befolkningsunderlaget och enhetens inre organisation lämpligen omfatta 540 vårdplatser. — För det sydöstra länssjukhuset, som avses komma till stånd under den senare utbyggnadsperioden, redovisar landstingets sjukvårdsplan samma antal mentalvårdsplatser.

Den för Stockholms stad och län sålunda godtagna gemensamma sjukvårdsplanen, vilken byggnads- och utrustningsdelegationen alltså biträder i vad avser länets mentalsjukvård, har utarbetats med sikte på en indelning i upptagningsområden för olika sjukhus, som med hänsyn till länets framtida befolkningsgeografiska struktur kan ge underlag för sjukhusens lämpliga storlek och sammansättning. Valet av förläggningssort för resp. sjukhus får därefter ske med beaktande av kommunikationsmöjligheterna — framför allt med tanke på den öppna vården — bostadsmöjligheter för personalen samt andra förhållanden, som kan underlätta personalrekryteringen såsom närhet till samhällliga inrättningar och serviceorgan m. m. Konkurrensen om arbetskraften inom stor-Stockholmsområdet gör, att personalsynpunkterna måste tillmätas stor betydelse. Från dessa utgångspunkter har förutsättningarna för att inom den södra länsdelen lösa lokaliseringsfrågan för det sydvästra sjukhuset undersökts. En förläggning av sjukhuset till en plats inom Huddinge kommun har därvid befunnits vara den lösning, som mest ändamålsenligt kan tillgodose lokaliseringskraven såväl med hänsyn till sjukhusets läge inom dess tillämnade upptagningsområde som från de angivna personalsynpunkterna. Kommunen har anvisat ett markområde om 60—70 ha söder om Flemingsbergs gård, vilket vid besiktning av representanter för landstinget och

delegationen bedömts lämpligt för ändamålet. En närmare markundersökning inom området har ännu icke avslutats.

Särskild undersökning har företagits beträffande områdets lämplighet ur bullerstörningssynpunkt med hänsyn till den relativt närbelägna Södertörns flygflottilj. Därvid har bl. a. anlåtats expertis, som stått till 1956 års flygbullerutrednings förfogande. Ledamoten i utredningen professor Hans Ronge har i avgivet utlåtande förklarat, att han efter studium av tillgängliga data över bullerutbredning och startfrekvens från flygplatsen icke finner några betänkligheter mot sjukhusets placering på det föreslagna området. Medicinalstyrelsen, som tagit del av det sålunda föreliggande undersökningsmaterialet, har i inhämtat yttrande den 29 december 1961 anfört följande beträffande sjukvårdsinrättningens placering ur bullersynpunkt.

Medicinalstyrelsen känner tvekan inför uppförandet av ett nytt mentalsjukhus på det föreslagna området i Tullinge, vilket utsättes för flygbullerstörningar från den till orten förlagda flygflottiljen (F 18). Detta ställningsstagande föranledes av hänsyn till icke endast den nu aktuella flygverksamheten därstädes utan särskilt till en eventuellt ökad flygverksamhet i framtiden. Vidare bör beaktas möjligheten av nya flygplanstyper med ökat flygbuller ur såväl kvantitativ som kvalitativ synpunkt. Medicinalstyrelsen finner det angeläget, att innan frågan om förläggningen av ifrågavarande mentalsjukhus avgöres, möjligheten att placera detsamma annorstädes inom sjukvårdsområdet utredes. Föreligger icke någon möjlighet därtill och talar synnerligen starka skäl för föreslagen placering vill medicinalstyrelsen icke motsätta sig förslaget.

Med anledning av vad medicinalstyrelsen sålunda anfört har delegationen upptagit frågan om sjukhusets förläggning till förnyade överväganden med landstingets representanter. Med understrykande av de ovan anförda lokaliseringssynpunkterna har därvid från landstingets sida framhållits, att det anvisade området i Huddinge kommun utan tvivel är den mest lämpade platsen för det planerade kroppssjukhuset. Något godtagbart alternativ härtill har överhuvudtaget visat sig icke finnas inom ifrågavarande del av länet. Av undersökningsmaterialet om befarade bullerstörningar över förläggningsplatsen samt professor Ronges yttrande synes det landstinget dessutom framgå, att hela sjuhusanläggningen kommer att ligga utanför gränsen för sådana flygbullerstörningar, som enligt av bullerutredningen förordade principer kan tänkas ha en menlig inverkan på lasarettets eller mentalsjukhusets patienter. På grund härav har landstinget förklarat sig icke ha anledning frånträda sitt beslut om sjukhusets förläggning.

För egen del vill delegationen framhålla, att den anser det ur sjukvårdsmässiga synpunkter vara en angelägenhet av största vikt, att man tillvaratar de möjligheter att ernå en fullständig samordning mellan enheter för kropps- resp. mentalsjukvård, som i förevarande fall ställes i utsikt och som också utgjorde det godtagna huvudmotivet för det planerade kombi-

nerade kropps- och mentalsjukhuset i Upplands Väsby. Vad beträffar den ifrågasatta förläggningen av det nu aktuella mentalsjukhuset skiljer sig förhållandena ur bullerstörningssynpunkt betydligt från dem vid Upplands Väsby-sjukhuset. Såvitt kan utläsas av tillgängliga uppgifter om utvecklingen på längre sikt av flygbullret från Södertörns flygflottilj torde de störningar, för vilka sjukhuset kan väntas bli utsatt, komma att ligga icke oväsentligt under de bullernivåer, som vid bedömningen av förhållandena vid Upplands Väsby-sjukhuset ansågs vara tolerabla. Medan sålunda flygbullerutredningen beräknade bullernivån utanför anläggningen i Upplands Väsby till mellan 75 och 80 dB—A — vilket bedömes utgöra gränsen till vad som kan anses acceptabelt — torde störningarna utanför sjukhusanläggningen i Huddinge kunna förutsättas komma att ligga vid en nivå av högst 60—65 dB—A. Beräkningar av den framtida flygningsfrekvensen utvisar vidare, att förekommande störningar kvantitativt sett i detta fall kan väntas bli av jämförelsevis ringa omfattning. Störningsriskerna med tanke på en eventuellt större frekvens och befarade framtida flygplanstyper med ökat buller bör dessutom bedömas med hänsyn till att det här är fråga om ett militärt flygfält och att flygverksamheten därför får förutsättas kunna lättare anpassas efter omgivningens krav — i vart fall under fredstid — än vad som kan tänkas vara möjligt vid en storflygplats för trafikflyg.

Av utslagsgivande betydelse vid avgörandet av lokaliseringsfrågan anser delegationen emellertid vara dess bedömning från sjukvårdsplaneringssynpunkt. Vid överläggningarna med landstinget i denna del har framkommit att någon möjlighet att förlägga det planerade sjukhuset till annan plats inom dess vårdområde icke föreligger. De åberopade lokaliseringssynpunkterna bör enligt delegationens mening anses helt tillämpliga ifråga om såväl mentalsjukhuset som kroppssjukhuset. Dessa synpunkter jämte de stora fördelarna ur vårdsynpunkt av ett kombinerat mental- och kroppssjukhus synes också delegationen innefatta sådana särskilda skäl, inför vilka medicinalstyrelsen förklarat sig icke vilja motsätta sig den föreslagna placeringen. Denna bedömning har även styrelsen vid fortsatt samråd i ärendet med delegationen ansett sig kunna biträda. Vid dessa förhållanden bör hinder från bullerstörningssynpunkt icke anses möta mot att ett mentalsjukhus direkt anslutes till det av landstinget beslutade nya kroppssjukhuset i Huddinge.

Under förutsättning att överenskommelse om förvärv av erforderligt markområde kan träffas med kommunen förordar sålunda delegationen, att ett mentalsjukhus om 540 vårdplatser, kombinerat med ett nytt lasarett av planerad storleksordning, uppföres för södra länsdelens behov och förlägges till Flemingsbergsområdet i Huddinge kommun. Enligt nu gällande prisläge torde byggnadskostnaden för mentalsjukhusets del i anläggningen kunna överslagsmässigt uppskattas till 30 000 000 kr. samt kostnaderna för

sjukhusets inredning och utrustning till 2 500 000 kr. Såvitt nu kan bedömas torde projekteringsarbetet för hela sjukhusanläggningen kräva en tid av minst tre år och uppförandet av anläggningen sex à sju år.

I fråga om villkoren för det samarbete mellan staten och landstingskommunen, som den här förordade samordningen mellan mental- och kropps-sjukvården i länet förutsätter, har delegationen och landstinget utgått ifrån att överenskommelse träffas enligt de riktlinjer, som uppdrogs i det av statsmakterna i princip godtagna avtalet angående en gemensam sjukhusanläggning i Upplands Väsby. — Även ett i prop. 1961: 197 framlagt förslag om överlåtande av driften vid Mellringe sjukhus i Örebro till Örebro läns landsting bygger i tillämpliga delar på dessa riktlinjer. — Såsom förut-sattes i Upplands Väsby-avtalet kommer sålunda Stockholms läns landsting att stå som byggherre för och ägare till de nya mentalsjukhusen. Statens andel i kostnaderna för sjukhusens uppförande samt inredning och utrustning finansieras i form av lån till landstinget. Landstinget förbinder sig att vid sjukhusen i princip vårda sådana psykiskt sjuka, som mottages på statens mentalsjukhus, och att driftsmässigt tillämpa lägst den vårdstandard, som gäller vid motsvarande statliga sjukhus. Kostnaderna för driften ersättes med belopp, som motsvarar driftkostnaderna vid de senast uppförda statliga mentalsjukhusen. Det torde få ankomma på delegationen att senare framlägga förslag till avtal med landstinget om villkoren för sjukhusets uppförande, inredning och utrustning samt drift m. m.

Det har befunnits mest ändamålsenligt, att programmeringsarbetet för de nya mentalsjukhusen omhänderhas av delegationen och att landstinget svarar för den fortsatta projekteringen av hela sjukhusanläggningarna. Projekteringen av samtliga anläggningar avses att bedrivs under fortlöpande samråd mellan landstinget och delegationen. För detta ändamål har en gemensam expertgrupp tillsatts. Programutredning pågår för samtliga projekt.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala

Uppförande av byggnader för centralkök samt rörelseterapi

Vid 1958 års riksdag (prop. nr 86; rskr. 198) beslöts, att vid Ulleråkers sjukhus skulle uppföras byggnader för centralkök och matsal samt rörelseterapi m. m. för en beräknad kostnad av sammanlagt 2 670 000 kr. För ändamålet anvisades 1 300 000 kr.

En av organisationsförändringar inom sjukhuset föranledd utökning av lokalbehovet gjorde sedermera en överarbetning av förslaget nödvändig. Det sålunda bearbetade förslaget, för vilket kostnaderna uppskattats till 3 000 000 kr. (3 350 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961), godkändes av 1960 års riksdag (prop. nr 93; rskr. 208), varvid ytterligare 1 200 000 kr.

anvisades. Sammanlagt har sålunda (1 300 000 + 1 200 000) 2 500 000 kr. anvisats.

Sedan bygghandlingarna nu färdigställt kan kostnaderna beräknas till 4 600 000 kr. Differensen mellan föreliggande kostnadsberäkning och den tidigare kostnadsuppskattningen uppgår vid i stort sett oförändrad byggnadsvolym sålunda i nuvarande prisläge till (4 600 000—3 350 000) 1 250 000 kr. Beträffande anledningen härtill har byggnadsstyrelsen bl. a. uppgivit, att den ursprungliga uppskattningen av kostnaderna grundade sig på en volymberäkning, medan den senast verkställda kostnadsberäkningen baserats på uträknade massor på grundval av färdiga bygghandlingar. Det må nämnas, att styrelsen numera helt övergått till sistnämnda förfaringsätt vid kostnadsberäkningar. Styrelsen har därjämte framhållit, att den allmänna standarden för ifrågavarande byggnad icke är högre än vad man numera bör kräva för anläggningar av denna typ. Sålunda har en jämförelse mellan här ifrågavarande byggnadsobjekt och en vid akademiska sjukhuset i Uppsala under uppförande varande byggnad för centralkök och personalrestaurang visat god överensstämmelse beträffande såväl standarden som kostnaderna. Styrelsen åberopar vidare, att de driftsmässiga kraven på sanitära anordningar inom köksbyggnaden, såsom t. ex. golvbrunnar av rostfritt material samt andra anordningar till förebyggande av framtida höga underhållskostnader, ökat under de senaste åren. Även behovet av ventilation och kylta utrymmen har ökat betydligt.

Vid bearbetningen av det ursprungliga förslaget har delegationen dessutom ansett det fördelaktigt att helt utgräva källarvåningen dels för att där förlägga den högspänningsanläggning, som förutom denna byggnad, även skall betjäna andra byggnader, exempelvis medicinskt centrum, dels för att i dessa utrymmen i framtiden kunna anordna ifrågasatt tvättbytesförråd. Också takhöjden har ökats såväl i källarvåningen för rör- och trumdragningar som i kökshallen. Dessa förändringar i byggnadens utformning har i någon mån bidragit till kostnadsökningen.

Vid bifall till det sålunda omarbetade förslaget torde arbetena kunna påbörjas våren 1962 och vara slutförda våren 1964. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelförbrukning av sammanlagt 2 500 000 kr.

Uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning, etapp I, samt vissa vårdavdelningar, MK 75

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1960 års riksdag (prop. nr 93; rskr. 208) anvisa 150 000 kr. för närmare bearbetning av en i propositionen redovisad principplan för sjukhusets upprustning, innefattande bl. a. projektering av ett nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning och vissa vårdavdelningar vid sjukhuset.

Vid 1961 års riksdag (prop. nr 66; rskr. 182) beslöts därefter, att vid sjukhuset skulle uppföras nytt medicinskt centrum, lokaler för forskningsavdelning och en vårdenhets om sex avdelningar med sammanlagt cirka 180 vårdplatser, inrymda i en gemensam byggnad. Kostnaderna beräknades till sammanlagt 12 070 000 kr., varav för själva byggnaden 11 120 000 kr. samt för byggnadens anslutning till befintligt kulvertsystem och anordnande av kulvertförbindelse med köksbyggnaden jämte yttre ledningar och planeringsarbeten samt yttre arbeten i övrigt 950 000 kr. Kostnaderna för en första byggnadsetapp, omfattande hela forskningsavdelningen, de sex vårdavdelningarna, sjukhusets samtliga diagnostik- och behandlingsavdelningar lokaler för öppen vård samt angivna kulvertanslutningar och yttre arbeten uppskattades till 10 450 000 kr.

Genom beslut den 16 juni 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt delegationen att, med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i sistnämnda proposition, verkställa projektering avseende förevarande byggnadsobjekt.

Efter förslag i prop. 1959: 79 har vid Uppsala universitet inrättats en professur i psykiatri, förenad med överläkartjänst vid Ulleråkers sjukhus. Professuren har sedermera besatts med ordinarie innehavare. Vidare skall fr. o. m. budgetåret 1962/63 inrättas en laboratoriefattning, avsedd att knytas till forskningslaboratoriet vid Ulleråkers sjukhus. Medicinska fakulteten har i ett av kanslern för rikets universitet och mentalsjukvårdsberedningen biträdd förslag förordat, att ämnesområdet för laboraturen inriktas på den neurofysiologiska grundforskningen.

Det fortsatta projekteringsarbetet har bedrivits i samråd med vederbörande professor och andra representanter för den medicinska fakulteten och sjukhusledningen. Därvid har planeringen även tagit sikte på det föreslagna ämnesområdet för laboratoristjänsten, vilket inneburit en viss omarbetning av projektet.

Under detaljplaneringen har det befunnits lämpligt, att sammanföra nyssnämnda kulvert-, lednings- och planeringsarbeten samt yttre arbeten i övrigt med vissa andra mera omfattande yttre arbeten vid sjukhuset till ett särskilt byggnadsobjekt. En redogörelse för dessa arbeten lämnas i det följande. Den uppskattade byggnadskostnaden för nu förevarande anläggning skall följaktligen reduceras till (10 450 000 — 950 000) 9 500 000 kr., vilket belopp enligt prisläget den 1 juli 1961 motsvarar 9 800 000 kr.

Enligt den av byggnadsstyrelsen numera företagna detaljberäkningen av kostnaderna för anläggningen uppgår dessa till totalt 14 500 000 kr., varav för byggnadsarbeten 9 055 000 kr., värme-, vatten- och sanitetsinstallationer 2 140 000 kr., elektriska installationer 1 400 000 kr. samt för projektering och centraladministration 1 605 000 kr. Med hänsyn till byggnadsföretagets omfattning bör emellertid det för anläggningen erforderliga byggnadsanslaget enligt delegationens mening

kunna jämkas till 14 000 000 kr. I jämförelse med den uppskattade kostnaden innebär detta en ökning med (14 000 000 — 9 800 000) 4 200 000 kr. Härtill kommer ett av byggnadsstyrelsen till omkring 300 000 kr. uppskattat belopp, avseende vissa inredningsdetaljer för främst forskningens och undervisningens behov, för vilka medel enligt styrelsens föreskrifter skall inräknas i det erforderliga inrednings- och utrustningsanslaget för anläggningen. Då dessa detaljer lämpligen bör utföras i samband med anläggningens uppförande, bör för ändamålet erforderliga medel disponeras av den byggande myndigheten.

Kostnadsökningen är föranledd av dels att den fortsatta detaljplaneringen medfört volymökning av anläggningen, dels att kostnaderna för den laboratoriemässiga utrustningen blivit högre än vad tidigare kunde beräknas. Delegationen anför härom följande.

Såsom återgivits i prop. 1961: 66 har medicinska fakulteten i Uppsala framfört vissa anmärkningar mot det då redovisade förslaget till lokalprogram och påyrkat en genomgripande nyplanering av den psykiatriska forsknings- och undervisningsavdelningen. I byggnaden inrymda vårdavdelningar för 30 patienter var enligt fakultetens mening alltför stora och tungarbetade. De ansågs ej heller vara planerade med tanke på undervisningens behov; bl. a. saknades rum för kandidater, undervisningsrum och läkarexpedition i varje avdelning. Delegationen förutskickade, att möjligheter kunde föreligga att beakta dessa anmärkningar vid den fortsatta projekteringen av anläggningen inom ramen för det redovisade lokalprogrammet. Vid den fortsatta bearbetning av förslaget har det emellertid visat sig icke vara möjligt att tillgodose dessa och vissa senare framförda utrymmeskrav utan en ökning av de förut angivna lokalytorna. Den fortsatta detaljbearbetning av lokalprogrammet, som varit erforderlig sedan klarhet vunnits om de ämnesområden, åt vilka den till sjukhuset knutna forskningsverksamheten kommer att ägna sig, har medfört en ökning även av lokalerna för forskning och undervisning. De i samband härmed framförda önskemålen har dock efter ingående överläggningar kunnat reduceras med omkring en tredjedel av utöver det tidigare redovisade programmet begärda utrymmen.

Sålunda vidtagna justeringar av lokalprogrammet jämte detaljbearbetningen av de tidigare föreliggande skissritningarna och utarbetande av huvudhandlingar har medfört en volymökning av anläggningen om totalt cirka 6 400 m³, motsvarande ungefär en åttondel av hela anläggningens kubikinnehåll. De till denna ökning hänförliga kostnaderna uppgår till omkring 2 000 000 kr. Volymökningen fördelar sig i huvudsak enligt följande.

För att bereda erforderligt utrymme i vårdavdelningarna för undervisningsrum, kandidatrum och läkarexpeditioner har inom ramen för det ändrade byggnadsprogrammet antalet platser inom varje avdelning reducerats från 30 till 26. Utökningen av bilokalerna har emellertid medfört ökade krav på kommunikationsutrymmen inom avdelningarna. Det har vidare varit nödvändigt att öka byggnadsvolymen för de i höghusdelens takvåning inrymda terapilokalerna m. m. ävensom för huvuddelen av sjukhusets medicinska centrum. Därjämte har det i samband med den tekniska bearbetningen av ventilationssystemets utformning visat sig erfordras ökade utrym-

men för ventilationsanordningarna. Sålunda erforderliga volymökningar inom anläggningens höghusdel uppgår till omkring 4 000 m³.

De till forskning och undervisning hänförliga lokalerna är till största delen inrymda i anläggningens låghusdel. Här framförda krav på ökade utrymmen för laboratorier och verkstäder med anledning av bl. a. den förordade forskningsinriktningen har kunnat tillgodoses genom att förut delvis oinredda eller för förråd avsedda utrymmen inom byggnadsdelens källarvåning kunnat tagas i anspråk för ändamålet. Detta har emellertid föranlett en ökning av våningens takhöjd. Medicinska fakulteten har vidare ansett det synnerligen angeläget, att den till en senare byggnadsetapp förut hänförliga nya föreläsningssalen kommer till utförande redan i det första skedet av anläggningens uppförande. Delegationen har funnit sig böra tillmötesgå detta krav. Av nu berörda åtgärder föranledd ökning av byggnadsvolymer utgör omkring 2 400 m³.

Vad angår återstående skillnad mellan den förut uppskattade och nu beräknade kostnaden för ifrågavarande byggnadsföretag — (4 200 000 — 2 000 000) drygt 2 000 000 kr. — får denna huvudsakligen anses hänförlig till sådana kostnadsökningar, som en ändring av kraven på den laboratorismässiga utrustningen av främst lokalerna för undervisningens och den tillämnade forskningens behov medfört och som delegationen ansett sig böra beakta. En precisering av dessa krav har kunnat ske först sedan forskningens ämnesinriktning blivit bestämd. Denna var icke känd vid tiden för kostnadsuppskattningen, varför tillräckligt underlag för en riktig kostnadsberäkning av laboratorieutrustningen då icke förelåg. Sedan klarhet senare vunnits om forskningens ämnesområden — först under sommaren 1961 — har detaljarbetet med projekteringen av de olika vetenskapliga institutionernas lokaler också i denna del bedrivits i nära samråd med företrädare för fakulteten och de olika ämnesområdena. Även i detta sammanhang har väsentliga nedskärningar skett i de framförda kraven. Det bör här också nämnas, att två av vårdavdelningarna inom anläggningen vid bearbetningen av lokalprogrammet omdisponerats för vård av somatiskt sjuka patienter, vilket medfört vissa kostnadsökningar i fråga om den byggnadstekniska utrustningen.

Den redovisade totalkostnaden för den föreslagna nya anläggningen motsvarar en volymkostnad av i genomsnitt 290 kr per m³. Såsom framgår av det följande har kostnaderna för en vid S:t Lars' sjukhus beslutad likvärdig anläggning för medicinskt centrum och forskningsavdelning beräknats till 12 400 000 kr., vilket motsvarar en volymkostnad av i medeltal 240 kr. per m³. Denna volymkostnad understiger den för anläggningen vid Ulleråkers sjukhus beräknade med ungefär 17 procent. Enligt vad byggnadsstyrelsen uppgivit kan denna kostnadsskillnad anses hänförlig till den differens i de allmänna byggnadskostnaderna, som föreligger mellan de båda orterna. För en bedömning av kostnadernas skälighet kan ytterligare anföras, att den andel i den beräknade anläggningskostnaden vid Ulleråkers sjukhus, som de för medicinskt centrum samt forskning och undervisning disponerade lokalerna representerar, svarar mot en genomsnittlig volymkostnad av cirka 315 kr. per m³. Detta har delegationen bedömt vara en normal anläggningskostnad för vetenskapliga institutioner av närmast jämförlig art.

Medicinska fakulteten i Uppsala har i princip tillstyrkt, att den nya anläggningen uppföres i stort sett i enlighet med det nu föreliggande, bearbeta-

de förslaget. Även direktionen för sjukhuset och medicinalstyrelsen har förklarat sig godkänna detta förslag. Det må vidare nämnas, att företrädarna för den medicinska expertisen framhållit, att några av de för forskningsavdelningen avsedda lokalerna — fränsett möjligen föreläsningssalen — icke kan hänföras till en senare byggnadsetapp utan allvarligt men för möjligheterna att inom en nära framtid anordna en enhetlig och rationellt upplagd psykiatrisk forskning och undervisning vid sjukhuset. Därjämte har uttryckligen förklarats, att de utökade lokalerna för forsknings- och undervisningsverksamheten planerats med utgångspunkt från den basorganisation av fast anställd personal, som statsmakterna beslutat i samband med professurens och forskningsavdelningens inrättande.

Den första byggnadsetappen torde kunna påbörjas våren 1963 och slutföras hösten 1965. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 1 200 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Upprustning av vårdpaviljongerna M 11 och K 14

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att en begränsad upprustning av vårdpaviljongerna M 11 och K 14 skulle företagas för en uppskattad kostnad av 1 000 000 kr. samt anvisade 400 000 kr. för ändamålet. Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 1 030 000 kr., torde taga en tid av cirka tre år och kunna påbörjas vid årsskiftet 1961/62. I investeringsplanen redovisas en för budgetåren 1961/62 och 1962/63 beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 650 000 kr.

Rationaliseringsåtgärder inom panncentralen

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att vissa rationaliseringsarbeten skulle vidtagas inom sjukhusets panncentral för en uppskattad kostnad av 710 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 350 000 kr.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 730 000 kr., torde kunna påbörjas våren 1962 och slutföras under budgetåret 1962/63. I investeringsplanen redovisas sistnämnda belopp som beräknad medelsförbrukning under innevarande och nästkommande budgetår.

Vårdenhet för mentalt sjuka barn och ungdomar

I enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag belöt 1961 års riksdag (prop. nr 66; rskr. 182), att vid sjukhuset skulle för en uppskattad kostnad av 4 000 000 kr. uppföras en vårdenhet för mentalt sjuka barn och ungdomar om 52 vårdplatser.

Genom beslut den 23 mars 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt delegationen att i huvudsaklig överensstämmelse med av delegationen redovisat för-

slag men med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i nämnda proposition utföra projektering m. m. för nämnda vårdenhet.

Det fortsatta projekteringsarbetet har bedrivits i samråd med bl. a. medicinska fakulteten i Uppsala. Enligt verkställd kostnadsberäkning uppgår kostnaden för uppförandet av anläggningen till 4 600 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961. Arbetena torde kunna påbörjas hösten 1962 och slutföras våren 1964. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelförbrukning av 800 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Vissa gemensamma yttre arbeten

Vid redovisningen i prop. 1961: 66 av delegationens förslag om uppförande vid Ulleråkers sjukhus av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning samt vissa vårdavdelningar angavs bl. a., att i den uppskattade sammanlagda kostnaden för anläggningen ingick ett belopp om 950 000 kr. (motsvarande 980 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961) för vissa i samband med byggnadsföretaget erforderliga yttre arbeten. Under den fortsatta projekteringen har från rationella och ekonomiska synpunkter befunnits mest ändamålsenligt att — på sätt förfarits beträffande motsvarande byggnadsföretag vid S:t Lars' sjukhus — till ett särskilt byggnadsobjekt sammanföra dessa arbeten med de yttre arbeten av större omfattning, som dels behöver vidtagas i samband med uppförandet av den till sjukhuset förlagda vårdenheten för mentalt sjuka barn och ungdomar och dels sammanhänger med genomförandet av den för sjukhuset beslutade upprustningsplanen. Sålunda behövliga arbeten omfattar förutom de ursprungligen avsedda arbetena — centrumanläggningens anslutning till befintligt kulvertsystem och anordnande av kulvertförbindelse med köksbyggnaden jämte yttre ledningar och planeringsarbeten för anläggningen m. m. — motsvarande anslutnings- samt lednings- och planeringsarbeten för den nya vårdenheten för barn och ungdom, innefattande alltså kulvertförbindelse för enheten med sjukhusets medicinska centrum och centralkök. Vårdenhetens tillkomst nödvändiggör också flyttning av nuvarande miniatyrgolfbana, bollplan och tennisbana. En befintlig mindre infartsväg bör därjämte iordningställas och framdragas till området för denna vårdenhet. I anslutning till uppförandet av ifrågakvarande anläggningar måste vidare, såsom tidigare angivits och förutsattes i upprustningsplanen, huvudinfartsvägen till sjukhuset givas en delvis ny sträckning och framdragas till centrumbyggnaderna, parkeringsplatser iordningställas i anslutning till vägen, erforderliga gångvägar anläggas, ytterbelysning anordnas, markområden intill uppförda nya byggnader och i deras omgivningar slutligt färdigställas samt vissa planeringsarbeten utföras.

Kostnaderna för här redovisade gemensamma yttre arbeten har beräknats till sammanlagt 2 300 000 kr. Arbetena avses kunna påbörjas under nästkommande budgetår och utföras i anslutning till de berörda nya anlägg-

ningarnas uppförande. Under budgetåret 1962/63 beräknas medelsförbrukningen uppgå till 300 000 kr.

Delegationen anmäler vidare i detta sammanhang, att den nya centrumanläggningen under den fortsatta projekteringen givits en sådan placering att två äldre bostadshus, som tidigare ansetts behöva rivras i samband med uppförandet av centrumanläggningen, kan kvarstå tills vidare i avbidan på erfarenheter av deras bibehållande på nuvarande plats efter anläggningens tillkomst.

Elektriska arbeten

Sjukhusets elkraftförsörjning sker via en enda friledningsservis för 3-fas växelström om 20 000 V. Elkraften överföres till en friliggande mottagningsstation vid panncentralen. Friledningsservisen utgår från Älvkarleby kraftverks sekundärstation vid Husbyborg och är framdragen via lantbrukshögskolan, Ultuna.

Då det nuvarande matningssystemet fungerar otillfredsställande med relativt långvariga avbrott i tillförseln av elektrisk kraft, är det synnerligen önskvärt att driftsäkrare matningsförhållanden tillskapas. Sålunda bör den nuvarande servisen från Älvkarleby kraftverk dubblas på sträckan Ultuna—Ulleråker. Därigenom beräknas avbrottstiderna kunna nedbringas med cirka 90 procent. Vidare kan tidsödande manuella omkopplingar undvikas vid eventuella avbrott. Kostnaderna för dessa arbeten, inklusive vissa erforderliga arbeten i mottagningsstationen, beräknas till 35 000 kr.

Den elektriska kraften till sjukhuset, som levereras med en spänning av 20 000 V, nedtransformeras till 3 000 V i mottagningsstationen vid panncentralen. I stationen finns f. n. två transformatorer om vardera 500 kVA. Den nedtransformerade elkraften distribueras till ett flertal understationer inom sjukhusområdet.

Totalbelastningen i sjukhusets nät uppgår till cirka 500 kW, d. v. s. omkring 600 kVA. Uttaget av elkraft torde dock komma att öka väsentligt i samband med sjukhusets upprustning och utbyggnad. De två befintliga transformatorerna beräknas framdeles behöva tagas i anspråk samtidigt för tillgodoseende av sjukhusets elkraftsbehov. Ett eventuellt transformatorfel skulle emellertid därvid medföra betydande driftinskränkningar. För att säkerställa sjukhusets behov av reservkraft bör en reservtransformator om 600 kVA anskaffas. Kostnaderna för angivna arbeten har beräknats till 30 000 kr.

Sjukhusets panncentral matas f. n. med växelström 3×220 V från transformatorstationen. I stationen finns en 3-fas transformator om 150 kVA, 3 000/230 V. Från stationen distribueras 3×220 V jämväl till vissa andra byggnader (bostadshus B 45 och B 54, pumpstation Ängen och kolgård E 58).

Planerade moderniseringsarbeten jämte övergång till oljeeldning i pann-

centralen beräknas medföra en belastningsökning av cirka 120—130 kW. Företagna undersökningar har visat, att det i samband med nyinstallationerna är motiverat att lägga om befintliga installationer till 380/220 V och att förstärka transformatorstationen genom anskaffande av nya transformatorer för denna högre spänning. Erforderliga arbeten omfattar installation av två transformatorer om 200 kVA, 3 000/400 V, och anordnande av ny huvudfördelning för 380/220 V ävensom omläggning av befintliga installationer för 3×220 V.

Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till 40 000 kr. Arbetena avses att utföras i anslutning till nyinstallationerna i panncentralen.

I sjukhusets pumphus finns f. n. en understation för 3 kV med en transformator om 100 kVA, 400 V. Stationen matas från huvudställverk i panncentralen. Förutom vattenverkets pumpar matar stationen vissa andra byggnader (bostadshus B 25 och B 29, växthus E 9, reningsverk E 26c och norra pumpstationen, garage E 8 och stall, förråd m. m.). Inom pumphuset finns två pumpar om 65 resp. 30 hk. Den mindre pumpen skall i samband med utbyggnaden av vattenverksanläggningarna utbytas mot en ny pump om 65 hk. Vidare kommer belastningen på den befintliga, större pumpen att öka. Båda pumparna måste därjämte, allteftersom vattenförbrukningen ökar, tagas i drift samtidigt. Med hänsyn härtill samt till övriga normala belastningsökningar inom området är det nödvändigt, att den befintliga transformatorn utbytes mot en ny och att en helt ny fördelningscentral för spänning om 380/220 V anordnas. Den nya transformatorn bör med hänsyn till startspänningsfall utföras med minst 200 kVA märkeffekt. Kostnaden för erforderliga kompletteringar, inklusive tillhörande installationsarbeten, beräknas till 30 000 kr. Arbetena avses skola utföras i anslutning till färdigställandet av vattenverksanläggningarna.

De sammanlagda kostnaderna för nämnda arbeten uppgår alltså till (35 000 + 30 000 + 40 000 + 30 000) 135 000 kr. I investeringsplanen redovisas detta belopp som beräknad medelförbrukning under budgetåret 1962/63.

Mentalsjukvårdens organisation i Södermanlands län

De inom Södermanlands län befintliga statliga mentalsjukhusen — Sundby och S:ta Annas sjukhus — tillgodoser f. n. i huvudsak vårdbehovet inom länet. Vid andra mentalsjukhus vårdas ett 100-tal patienter från detta län. Sundby sjukhus svarar även för vårdbehovet inom vissa delar av Stockholms, Örebro och Västmanlands län. Vidare vårdas vid detta sjukhus patienter från Stockholms stad, huvudsakligen straffriförklarade. I samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår anförde delegationen rörande mentalsjukvårdens organisation i Södermanlands län bl. a., att det framtida vårdplatsbehovet för egentligt mentalt sjuka i länet kunde upp-

skattas till 750. Länet's eget platsbehov jämte platsbehovet för ovan nämnda patienter från andra län komme intill dess vårdplatsbehovet för sistnämnda kategori tillgodosetts annorstädes än vid Sundby sjukhus att kräva en sammanlagd platstillgång om (750 + 700) ungefär 1 450.

Beträffande tillgodoseende av behovet av vårdplatser för länet's egen del förordade delegationen, att dessa platser fördelades på två sjukhus, ett i norra och ett i södra delen av länet. Ett mentalsjukhus för den södra delen med 280 vårdplatser borde förläggas till Nyköping och ersätta S:ta Annas sjukhus.

I prop. 1961: 66 uttalade departementschefen, att man måste räkna med att Sundby sjukhus under en mycket lång övergångstid måste svara också för en del av vårdbehovet i Stockholms, Örebro och Västmanlands län, uppskattningsvis omkring 700 patienter. Beträffande vårdplatsbehovet för Södermanlands län ansåg departementschefen i likhet med delegationen lämpligt att detta tillgodosågs dels vid det föreslagna nya sjukhuset i Nyköping och till återstående del tills vidare vid Sundby sjukhus.

Vad i berörda organisationsfrågor sålunda anförts föranledde ingen erinran från riksdagens sida. Kungl. Maj:t har därefter genom beslut den 16 juni 1961 uppdragit åt delegationen att låta upprätta och inkomma med byggnadsprogram för upprustning av mentalsjukvården i Södermanlands län.

Länet's eget vårdbehov och vården av utomlänspatienter har som ovan nämnts bedömts under en mycket lång övergångstid komma att kräva sammanlagt i runt tal 1 450 vårdplatser. Denna övergångstid kommer att bestå intill dess sådana vårdresurser tillskapats inom Stockholms och Västmanlands län, att dessa län själva kan helt tillgodose det egna platsbehovet. En av delegationen företagen inventering av byggnadsbeståndet vid Sundby sjukhus har givit vid handen, att de vårdpaviljonger vid sjukhuset, som bedömts kunna utnyttjas för detta ändamål, beräknas efter erforderlig ombyggnad kunna inrymma omkring 600 platser. Inberäknat sekundäravdelningarna till sjukhuset — Rosöga och Ribbingelund — med tillhoppa 240 platser och det förordade nya sjukhuset i Nyköping om 280 platser kommer alltså platstillgången inom länet att uppgå till (600 + 240 + 280) omkring 1 120 platser. Efter upprustning av Sundby sjukhus erfordras således ytterligare (1 450—1 120) ungefär 330 platser. Någon nybyggnad av vårdpaviljonger vid Sundby sjukhus anser delegationen icke nu böra komma i fråga. Då sjukhusets upprustning måste ske successivt och det beräknade framtida platsbehovet för Södermanlands län överstiger antalet inom länet nu vårdade patienter från länet med i runt tal (750—550) 200 platser, torde platsbehovet övergångsvis kunna i stort sett tillgodoses inom ramen för länet's vårdresurser. För att upprustningen av mentalsjukvården inom Södermanlands län snarast skall kunna genomföras behövs emellertid ett tillskott av platser. Det av statsmakterna i princip beslutade nya mentalsjuk-

huset i Västmanlands län måste därför komma till utförande utan dröjsmål. Därigenom kan vid Sundby sjukhus vårdade med hemortsrätt i sistnämnda län — i runt tal 300 patienter — överföras till hemlänet. Delegationen avser att i enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag framlägga förslag härom efter samråd med länets landsting.

Vid delegationens tidigare behandling av frågan om vårdbehovets tillgodo-seende inom länet har framhållits, att det nya sjukhuset i Nyköping bör uppföras inom en nära framtid. Med hänsyn till länets befolkningsgeografiska struktur och kommunikationsförhållanden bör sjukhuset få i stort sett samma upptagningsområde som nu gäller för S:ta Annas sjukhus. Befolkningen inom detta område uppgår f. n. till inemot 95 000 invånare och kan enligt vad landstinget uppgivit förutses under de närmaste åren komma att öka till drygt 106 000 invånare. Beräknat med utgångspunkt från antalet vid de statliga mentalsjukhusen under senare tid ineliggande patienter med hemortsrätt inom länet — i medeltal motsvarande 3,2 promille av folkmängden — kommer att erfordras omkring 330 platser för att täcka vårdbehovet inom det förutsedda upptagningsområdet. Även med hänsyn till den planerade samordningen med det befintliga lasarettet och kraven på differentieringsmöjligheter får detta anses vara en lämplig storlek. Med hänsyn härtill och då av den verkställda byggnadsinventeringen vid Sundby sjukhus framgått, att endast ett mindre antal av förut angivna 600 platser kan förutsättas bli upprustade i sådan omfattning, att de i huvudsak uppfyller numera gällande standardkrav och kan tillmätas ungefär samma användningstid som nybyggda platser, förordar delegationen, att det nya sjukhuset erhåller 330 platser. Detta innebär också ett tillmötesgående av de synpunkter, som från landstingets sida framförts i denna fråga.

Med ett sjukhus av nu föreslagen storlek i länets södra del kommer att för den norra delen av länet erfordras (750—330) omkring 420 platser. Hur detta behov skall tillgodoses sammanhänger med frågan om den framtida användningen av Sundby sjukhus. En definitiv lösning av detta spörsmål har vid överläggningar med landstinget under fjolåret konstaterats tills vidare icke påkallas. Icke heller föreligger ännu de erfarenheter och förutsättningar, som vid överläggningarna ansetts böra avvaktas, innan en lösning av frågan om vårdorganisationens utformning i norra länsdelen kan närmare övervägas.

Sundby sjukhus vid Strängnäs

Plan för upprustning

Med utgångspunkt från ovan anförda synpunkter på frågan om mental-sjukvårdens organisation i Södermanlands län samt användningen av Sundby sjukhus har delegationen efter verkställd inventering av sjukhusets

byggnadsbestånd upprättat följande förslag till sådana upprustningsåtgärder, som snarast bör vidtagas vid sjukhuset.

Vårdpaviljonger. Antalet vårdpaviljonger inom sjukhuset uppgår till 12 och antalet vårdplatser till 875. Paviljongerna befinner sig med undantag för en paviljong (M4), som renoverades år 1959, i dåligt skick. Planlösningen är otillfredsställande och i regel saknas ändamålsenliga kommunikationer inom avdelningarna. Patientrummen, som i övervägande utsträckning är mycket stora, motsvaras av för små bilokaler. Vidare är de sanitära och elektriska installationerna i många fall bristfälliga och otillräckligt dimensionerade. Hissar saknas i paviljongerna. Med hänsyn till förevarande brister måste paviljongerna bli föremål för förhållandevis omfattande upprustningsåtgärder. För att avdelningarnas olika lokalbehov skall kunna tillgodoses och antalet vårdplatser inom sjuksalarna kunna anpassas till en med hänsyn till vården lämplig storlek måste ett betydande antal vårdplatser utgå. Delegationen räknar med att paviljongerna med undantag för paviljong K 16, som kan utnyttjas bl. a. för vissa behandlingslokaler, i ombyggt skick skall kunna inrymma cirka 600 vårdplatser. Av dessa förutsättes sammanlagt 120 platser i paviljongerna M5 och K15 bli upprustade i sådan omfattning att de i huvudsak motsvarar nutida vårdstandard.

Behandlingslokaler, expeditioner och kontor. Det föreliggande beslutet om en begränsad upprustning av sjukhusets administrationsbyggnad innefattar i huvudsak anordnande av läkarexpeditioner och undersökningsrum. Den disponibla ytan medger dock icke någon väsentlig utökning av behandlingslokalerna. Med hänsyn till att sjukhuset kommer att användas under en förhållandevis lång tidrymd anser delegationen det nödvändigt, att utrymmen för vissa utgående vårdplatser tages i anspråk för olika psykiatriska behandlingar och för tandvård. Skulle behandlingslokalerna behöva ytterligare utökas, kan den befintliga administrationsbyggnaden utbyggas.

Lokaler för arbets-, sysselsättnings- och rörelseterapi samt samlingssal m. m. Sjukhusets lokaler för arbets- och sysselsättningsterapi är förlagda till dels vissa vårdpaviljonger, dels en beredskapsbarack och dels en förutvarande bageribyggnad. Dessa lokaler, som är otillräckliga och icke ändamålsenliga, bör ersättas genom nybyggnad. Under en övergångstid kan dock i bageribyggnaden befintliga lokaler för skomakeri bibehållas. I denna byggnad bör lokaler beredas tillfälligtvis också den i beredskapsbaracken bedrivna sadelmakeriverksamheten. De i paviljongerna befintliga arbetsterapilokalerna bör tagas i anspråk för tillgodoseende av vårdavdelningarnas utrymmesbehov. Lokaler för rörelseterapi och fysikalisk terapi, som saknas helt, måste tillskapas genom nybyggnad. Den befintliga samlingssalen måste tas i anspråk för vissa ombyggnadsbehov och är dessutom otillräckligt dimensionerad även för sjukhusets framtida platsantal (omkring 600). Då den sålunda bör ersättas, synes det ur besparingssynpunkt lämpligt att byggnaden för rörelseterapi och fysikalisk terapi utformas på ett sådant sätt, att den jämväl kan tas i anspråk såsom samlingssal. Denna nybyggnad bör lämpligen placeras på det öppna området öster om sjukhusanläggningen.

I kyrkbyggnaden befintliga lokaler för obduktion m. m. bör kompletteras med bl. a. ett kylt rum för likförvaring.

Kök, personalmatsalar och tvätt. Centralköket jämte personalmatsalar m. m. är i gott skick och några ytterligare åtgärder beträffande ifrågavarande

lokaliteter torde icke erfordras under den tid sjukhuset beräknas komma att användas.

Sjukhusets tvättbehov tillgodoses f. n. vid egen tvättinrättning. Det torde dock bli nödvändigt att nedlägga tvättinrättningen i samband med en framtida erforderlig ombyggnad av panncentralen för drift med lågtrycksånga.

Panncentral, ledningssystem m. m. Sjukhusets panncentral, som är i otillfredsställande skick, torde oaktat genomförandet av beslutade förbättringsåtgärder icke beräknas bli funktionsduglig för hela den tid sjukhuset kommer att kvarbliva. En ytterligare upprustning av centralen synes därför erforderlig. Därvid bör den nuvarande högtrycksånganläggningen utbytas mot anläggning för lågtrycksånga.

Värme- och varmvattensystemen är i mindre gott skick och huvudkulverterna för desamma är otäta. Såväl ledningar som kulvertar bör upp-rustas i samband med nu föreslagna förbättringsåtgärder inom sjukhuset.

Vatten och avlopp. Sjukhusets vattenbehov tillgodoses tillfredsställande från eget vattenverk. Vissa åtgärder till förbättring av vattensystemet kan dock bli erforderliga vid nybebyggelse. Sålunda synes viss omläggning av i jord belägna kallvattenledningar erfordras. Sjukhusets avloppssystem är anslutet till eget reningsverk. Detta är i förhållandevis gott skick men saknar anordningar för biologisk rening. Sedan Strängnäs stad anordnat reningsverk för höggradig rening, torde det för undvikande av vattenföroreningar bli nödvändigt att antingen komplettera sjukhusets reningsverk med sådana anordningar eller ansluta avloppssystemet till stadens reningsverk. Därvid kräves, att det för spill- och dagvatten gemensamma avloppssystemet vid sjukhuset omlägges till separata system.

Elektriska installationer. Sjukhusets behov av elektrisk kraft tillgodoses från Älvkarleby kraftverk. Mottagnings- och understationer befinner sig i gott skick. Även ledningssystemet är f. n. i väsentlig utsträckning tillfredsställande utformat men måste kompletteras och anpassas till den föreslagna om- och nybyggnaden vid sjukhuset.

Vägsystemet. I anslutning till den ovan föreslagna upprustningen av sjukhuset bör vägsystemet utbyggas. I samband därmed torde för fordonstrafik avsedda vägar böra permanentbehandlas.

Kostnaderna för genomförandet av den nu föreslagna upprustningen av sjukhuset kan preliminärt uppskattas till 14 000 000 kr.

Uppförande av byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi m. m.

Enligt den i det föregående redovisade planen för upprustning av sjukhuset skall lokaler uppföras för arbets- och sysselsättningsterapi samt rörelseterapi och fysikalisk terapi. Lokalerna för rörelseterapi skall utformas så, att de kan tagas i anspråk även som samlingssal. En ny byggnad för dessa verksamhetsgrenar bör lämpligen förläggas till det öppna området öster om sjukhusanläggningen.

Anläggningen, vars omfattning anpassas efter sjukhusets framtida storlek, uppföres i ett plan, inrymmande olika lokaler för arbets- och sysselsättningsterapi, samlings- och gymnastiklokal samt lokaler för sjukgymnastens övriga verksamhet ävensom försäljningskiosk, kombinerad med lokaler för servering.

Kostnaderna för byggnadens uppförande, inklusive yttre anordningar, har beräknats till 2 200 000 kr. Byggnadsarbetena torde kunna påbörjas våren 1963 och vara slutförda våren 1964. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 400 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Elektriska arbeten

Elektrisk kraft levereras till sjukhuset från Älvkarleby kraftverk vid en spänning av 6 000 V. Kraften inmatas till mottagningsstationen i panncentralen via en kabelservis från kraftverkets sekundärstation på Tosterön. I samband med att denna servis togs i drift år 1954 höjdes spänningen på en äldre 3 kV servis från kraftverkets sekundärstation i Strängnäs för att användas som reservservis. Den befintliga 3 kV-kabeln befinner sig i mycket dåligt skick. På grund härav skulle kabeln egentligen icke få vara inkopplad till kraftleverantörens högspänningsnät. För att sjukhusets behov av reservkraft skall kunna tillgodoses på ett tillfredsställande sätt och för säkerställande av en under alla förhållanden ostörd drift bör ett dieselmotordrivet reservkraftaggregat med en generatoreffekt av cirka 140 kVA installeras. Kostnaderna härför, inklusive anslutning samt sektioneringsarbeten i befintligt nät, har beräknats till 85 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater

Byggnadsarbetenas fortsättande

I enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1959 års riksdag (prop. nr 87; rskr. 183), att i Katrineholm skulle uppföras ett sjukhus för vård av psykopater för en beräknad kostnad i redovisade delar om sammanlagt 14 900 000 kr. Genom beslut den 5 juni 1959 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att uppföra det nya sjukhuset och förordnade, att styrelsen för budgetåret 1959/60 skulle för arbetenas påbörjande äga disponera 1 026 000 kr. Därjämte bemyndigades delegationen att för projektering m. m. av psykopatsjukhuset disponera ett av 1957 års riksdag för ändamålet anvisat belopp om 200 000 kr. Genom en sedermera vidtagen överarbetning av byggnadsprogrammet för sjukhuset kunde byggnads-kostnaderna reduceras med i runt tal 500 000 kr. Med anledning därav redovisades en beräknad byggnadskostnad för sjukhuset om 14 400 000 kr. för 1960 års riksdag, som för budgetåret 1960/61 anvisade 3 000 000 kr. för byggnadsarbetenas fortsättande. Sedan 1961 års riksdag för ändamålet anvisat ytterligare 6 000 000 kr. (prop. nr 66; rskr. 182) har sålunda sammanlagt (1 026 000 + 200 000 + 3 000 000 + 6 000 000) 10 226 000 kr. ställts till förfogande.

Etapp I, omfattande huvudvägar och huvudledningarna jämte vissa schakt- och grundarbeten, har slutförts i början av 1961. Etapp II, som avser centrumbyggnaderna samt fyra vårdpaviljonger, påbörjades under juni 1961 och avses vara slutförd våren 1963. Etapp III, innefattande samlingssal, verkstad och två paviljonger, beräknas kunna påbörjas vid årsskiftet 1961/62 och torde kunna slutbesiktigas våren 1963. Även etapp IV, vari ingår arbeten för sjukhusområdets slutliga iordningställande, beräknas vara slutförd våren 1963.

Den tidigare angivna totalkostnaden för arbetena om 14 400 000 kr. uppgår enligt prisläget den 1 juli 1961 till 17 000 000 kr. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 13 000 000 kr.

Birgittas sjukhus i Vadstena

Elektriska arbeten

Elektrisk kraft levereras till sjukhuset från Motala Ströms Kraft AB vid en spänning av 20 000 V. I mottagningsstationen för den norra delen av sjukhusområdet finns f. n. två transformatorer med en effekt om vardera 200 kVA. På grund av nyinstallationer och normala belastningsökningar i nätet är det emellertid nödvändigt att förstärka elsystemet genom ökning av transformatoreffekten.

För ändamålet bör två nya transformatorer med en effekt om vardera 400 kVA anskaffas. Kostnaderna härför, inklusive erforderliga anslutningar, har beräknats till 70 000 kr. De två befintliga transformatorerna kan härvid utgå.

Den elektriska kraft, som levereras till sjukhuset, överföres till ovan angivna mottagningsstationer via två kabelserviser. Något internt reservkraftaggregat finns ej och eventuella strömavbrott medför sålunda totalstopp i driften för de olika anläggningsdelarna. För säkerställande av en under alla förhållanden ostörd drift vid sjukhuset bör ett dieselmotordrivet reservkraftaggregat installeras. Detta torde böra dimensioneras även med tanke på behovet av reservkraft för vissa viktigare anläggningsdelar inom sjukhuset. Med hänsyn härtill och till nämnda utökningar av driftsanordningarna bör aggregatet givas en generatoreffekt av cirka 140 kVA. Kostnaderna härför, inklusive installation och anslutningar till befintligt elnät, har beräknats till 80 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för nämnda arbeten uppgår alltså till (70 000 + 80 000) 150 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Ryhovs sjukhus i Jönköping**Renovering av vårdpaviljongerna M 4 och K 3**

För renovering av vårdpaviljongerna M 4 och K3, vilka arbeten kostnadsberäknats till 2 900 000 kr., har 1958, 1959 och 1960 års riksdagar anvisat sammanlagt (500 000 + 950 000 + 680 000) 2 130 000 kr. Därjämte har 1960 års riksdag för ändamålet omdisponerat 320 000 kr. av ett av 1958 års riksdag (prop. nr 86; rskr. 198) för modernisering av sjukhusets centralkök anvisat belopp. Sålunda har tillhoppa (2 130 000 + 320 000) 2 450 000 kr. ställts till förfogande.

Byggnadsarbetena, som slutförts inom paviljong M 4 och påbörjats inom paviljong K 3, torde kunna helt slutföras under budgetåret 1962/63. Den totala kostnaden för arbetena beräknas enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgå till 3 185 000 kr. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 1 738 000 kr.

Uppförande av vårdpaviljong MK 3

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att i enlighet med planen för upprustning av sjukhuset en ny vårdpaviljong med benämningen MK 3 skulle uppföras för en beräknad kostnad av 5 750 000 kr. samt anvisade för byggnadens projektering och arbetenas påbörjande 1 000 000 kr.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 5 920 000 kr., torde kunna påbörjas hösten 1962 och vara slutförda våren 1964. I investeringsplanen redovisas en för nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 2 300 000 kr.

Renovering av vårdpaviljong M 3

I anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 hemställde delegationen om medel för renovering av paviljong M 3. De totala kostnaderna uppskattades till omkring 3 000 000 kr. Med hänsyn till den beräknade tidpunkten för arbetenas påbörjande anvisades dock för innevarande budgetår inga medel för ändamålet (prop. nr 66; rskr. 182). Genom beslut den 16 juni 1961 har Kungl. Maj:t därefter uppdragit åt delegationen att låta verkställa projektering m. m. för renoveringsarbetena i paviljongen. Enligt verkställd kostnadsberäkning uppgår kostnaderna för dessa arbeten till 3 200 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961. Byggnadsarbetena torde kunna påbörjas hösten 1962 och vara slutförda hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 1 000 000 kr. under budgetåret 1962/63.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö

Plan för upprustning

I anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 framlade delegationen förslag till principplan för upprustning och utbyggnad av S:t Sigfrids sjukhus, vilket vann statsmakternas bifall (prop. nr 66; rskr. 182). Med utgångspunkt i huvudsak från då uppdragna riktlinjer har delegationen företagit en fortsatt bearbetning av principplanen och framlägger följande förslag till om- och nybyggnadsåtgärder m. m.

Platsbehov. I 1956 års reviderade generalplan har behovet av vårdplatser för egentligt mentalt sjuka inom Kronobergs län beräknats till 848 platser år 1970. Detta behov förutsattes enligt generalplanen bli tillgodosett med 794 platser vid S:t Sigfrids sjukhus. Därvid förutsattes, att vårdplatserna för psykopater förlades till annat sjukhus.

Folkmängden inom länet uppgår f. n. till cirka 160 000 invånare. Med utgångspunkt från ett genomsnittligt vårdplatsbehov för egentligt mentalt sjuka motsvarande 4 promille av befolkningen skulle cirka 640 vårdplatser erfordras för att täcka länets behov. Vid statens mentalsjukhus uppgick emellertid antalet inneliggande patienter med hemortsrätt inom Kronobergs län till 830 den 8 juni 1959 och till 856 den 1 juli 1960. Sistnämnda dag fanns dessutom 71 exspektanter anmälda.

I den föregående år framlagda principplanen ansåg sig delegationen med hänsyn till de under senare år fastställda platsantalen för beslutade nya mentalsjukhus icke i planeringsläget kunna förordna ett högre platsantal för S:t Sigfrids sjukhus än 700. Om detta platsantal framdeles skulle visa sig otillräckligt för länets behov, borde närmare prövas om ytterligare platser kunde tillskapas vid sjukhuset eller inrättas annorstädes inom länet, varvid möjligheterna att lasarettansluta platserna givetvis borde tillvaratagas. Då beläggningen vid sjukhuset, exklusive psykopater, f. n. uppgår till cirka 900 patienter, har principplanen emellertid förutsatt, att sistnämnda antal vårdplatser finns tillgängligt vid sjukhuset under en övergångstid. Detta förhållande nödvändiggör en etappvis upprustning av sjukhuset.

Vårdpaviljonger. Vårdplatserna för varaktigt bruk har vid principplanens bearbetning visat sig böra lämpligen tillgodoses dels i de nyuppförda paviljongerna M57-59 med sammanlagt 160 platser, dels i de till ombyggnad avsedda paviljongerna K 35—37 samt MK 41 med efter genomförd ombyggnad sammanlagt 410 platser och dels i fyra nytillkommande vårdavdelningar om sammanlagt 120 platser. Paviljong K 36 har således i stället för paviljong K 39 befunnits böra tagas i anspråk för detta ändamål. De förordade ombyggnaderna har bedömts såsom ekonomiskt fördelaktiga. Det totala platsantalet vid sjukhuset kommer sålunda efter planens slutliga genomförande att uppgå till (160 + 410 + 120) 690 platser. De nya vårdavdelningarna avses bli förlagda i direkt anslutning till sjukhusets medicinska centrum mellan de östra och västra delarna av sjukhusområdet.

Erforderliga övergångsplatser förutsattes kunna tillgodoses genom att dels omkring 100 platser reserveras i de till fullständig ombyggnad i slutskedet av sjukhusets upprustning avsedda paviljongerna, dels ock pavil-

jongerna M 2 och M 4, vilka i likhet med paviljong K 31 föreslagits till rivning, utnyttjas för ändamålet. Nämnade paviljonger beräknas kunna användas i detta syfte, sedan pågående upprustning av sanitär art slutförts beträffande de till ombyggnad föreslagna paviljongerna och sedan ordinära underhållsåtgärder vidtagits i fråga om de till rivning avsedda paviljongerna. Paviljong M 1, som tidigare planerats bli använd för detta ändamål, föreslås i det följande skola utnyttjas för arbets- och sysselsättningsterapi.

Planen för sjukhusets slutliga upprustning är så utformad, att den — därest detta i framtiden skulle anses påkallat — medger uppförande av en psykiatrisk klinik i nära anslutning till sjukhusets medicinska centrum. Vidare medger planen, att vid sjukhuset kan tillskapas ytterligare inemot 200 platser, om så framdeles skulle visa sig erforderligt.

Enligt principplanen skall befintlig vårdpaviljong för psykopater utgå. Upprustningen av sjukhuset kan dock ur teknisk synpunkt genomföras, även om ifrågavarande paviljong skulle komma att kvarligga under om- och nybyggnadsperioden.

Behandlingslokaler, expeditioner och kontor. Dessa lokalbehov tillgodoses genom en nybyggnad. Denna uppföres med direkt anslutning till de nya vårdavdelningarna. Sjukhusets nuvarande lokaler för expeditioner och kontor, som i huvudsak är förlagda till bottenvåningen i byggnaden A 38, beräknas kunna ombyggas till bostäder för ogift personal. Denna byggnad utnyttjas redan nu i övervägande utsträckning för bostadsändamål.

Lokaler för kök med personalmatsal, rörelseterapi och samlingssal m. m. Lokalbehovet för såväl kök med personalmatsal som rörelseterapi och samlingssal förutsättes bli tillgodosett genom nybyggnader. Dessa förlägges till sjukhusområdets östra del i närheten av den nya panncentralen. Inom anläggningen inrymmer även centralförråd och tvättbytesförråd.

Lokaler för arbets- och sysselsättningsterapi. Erforderliga lokaler beräknas kunna erhållas för ändamålet genom ombyggnad av den nuvarande paviljongen M 1. Denna byggnad är betecknad som byggnadsminnesmärke och kan alltså icke rivs.

Panncentral och ledningssystem m. m. Den av sjukhusets två panncentraler, som erfordras endast så länge det befintliga centralköket är i funktion, kan utgå så snart en ny köksanläggning blivit färdigställd. Den nya centralen, som i huvudsak är tillfyllest för sjukhusets värme- och varmvattenförsörjning, behöver emellertid kompletteras med viss utrustning för att tillgodose det nya kökets ång- och värmebehov.

I samband med sjukhusets upprustning och den äldre panncentralens nedläggning måste ledningssystemet inom sjukhuset delvis omläggas samt kompletteras och anpassas till den föreslagna upprustningen.

Vatten och avlopp. Sjukhusets vattenbehov är tillfredsställande tillgodosett dels från eget och dels från Växjö stads vattenverk. Distributionsledningarna i jord är till övervägande del i gott skick. Sjukhusets avloppsanläggning är ansluten till Växjö stads avloppsnät. Avloppsledningarna inom sjukhusområdet, som är anordnade enligt det s. k. duplikatsystemet med separata nät för spill- och regnvatten, befinner sig i förhållandevis gott skick.

Elektriska installationer. Sjukhusets hela kraftbehov tillgodoses från Växjö stads elverk. Elanläggningen, som befinner sig i gott skick, bör kompletteras och anpassas till den föreslagna bebyggelsen. Ett mindre

motordrivet reservkraftaggregat kommer att installeras inom den närmaste tiden.

Transportkulvertar. Sjukhuset saknar ett för hela anläggningen gemensamt transportkulvertsystem. Den nu upprättade planen medger anslutning till ett kulvertsystem av samtliga i slutskedet av sjukhusets upprustning kvarvarande byggnader med undantag av byggnaden för arbetsterapi.

Vägsystem m. m. Sjukhusets vägsystem är ur skilda synpunkter otillfredsställande. Bl. a. är tillfartsvägarna till sjukhuset olämpligt anordnade ur trafiksäkerhetssynpunkt. Denna fråga är föremål för utredning. Det interna vägsystemet bör upprustas och anpassas till sjukhusets föreslagna planläggning. Med hänsyn till den framtida utformningen av sjukhusets transportsystem bör bl. a. huvudvägarna inom sjukhusområdet förbättras och permanentbeläggas.

Den föreslagna planläggningen av nytt centralkök m. m. medför, att sjukhusets trädgårdsanläggning och växthus måste flyttas till annan plats inom sjukhusområdet, förslagsvis till områdets sydvästra del.

Kostnaderna för genomförande av den föreslagna principplanen, inklusive de begränsade upprustningsåtgärder, som måste vidtagas för en övergångsperiod, torde uppskattningsvis icke komma att överstiga 30 000 000 kr.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik

Uppförande av vårdpaviljong MK 1

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1959 års riksdag (prop. nr 87; rskr. 183) att anvisa 100 000 kr. för bestridande av kostnaderna för en närmare bearbetning av den framlagda principplanen för sjukhusets modernisering samt för upprättande av ritningar till två nya vårdpaviljonger med tillhoppa 180 vårdplatser.

1960 års riksdag godtog nytt förslag till vårdplatsernas förläggning, innebärande att de nya vårdplatserna i sin helhet sammanfördes i en byggnad, benämnd MK 1. Kostnaderna för uppförandet av paviljongen beräknades till sammanlagt 4 250 000 kr. För byggnadsarbetenas påbörjande anvisade 1960 års riksdag 855 000 kr., varjämte ett av 1956 års riksdag (prop. nr 106; rskr. 285) för ombyggnad av sjukhusets administrationsbyggnad anvisat belopp om 145 000 kr. omdisponerades för ändamålet.

Enligt ett av 1961 års riksdag godtaget reviderat program för vårdpaviljongens planläggning och utformning beräknades byggnadskostnaderna till sammanlagt 4 925 000 kr. (prop. nr 66; rskr. 182). För budgetåret 1961/62 anvisades ytterligare 500 000 kr. Sammanlagt har sålunda anvisats (100 000 + 855 000 + 145 000 + 500 000) 1 600 000 kr. för ändamålet.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 5 075 000 kr., torde kunna påbörjas vid nyåret 1962 och slutföras vid nyåret 1964. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelförbrukning av sammanlagt 3 300 000 kr.

Renovering av vårdpaviljong M 32

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182) att i enlighet med gällande plan för upprustning av sjukhuset paviljong M 32 skulle upprustas för en beräknad kostnad av 1 060 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 500 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 1 095 000 kr., torde kunna påbörjas våren 1962 och vara slutförda hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelförbrukning av sammanlagt 750 000 kr.

Uppförande av byggnad för fritidscentrum

I sjukhusets park finns en provisorisk, sjukhuset icke tillhörig byggnad, i vilken bedrivs en utvidgad kioskhandel. Lokalen är förhållandevis otillfredsställande för sitt ändamål och medgiver endast utomhusservering. Byggnaden, som efter utbyggnaden av sjukhuset dessutom kommer att få ett ocentralt och ur kommunikationssynpunkt olämpligt läge, bör utgå och ersättas med nybyggnad.

Enligt numera vedertagna principer bör försäljningskiosken kombineras med lokaler för servering. Erfarenheterna beträffande kioskhandel — i vissa fall i samband med servering — vid de statliga mentalsjukhusen har visat, att sådan rörelse kan ge ekonomiskt gynnsamma resultat i form av dels hyresinkomster för statsverkets räkning för upplåttna lokaler och dels vissa inkomster för sjukhusets hjälpförening, vilka kommer patientvården till godo i olika former. Det är anledning antaga, att en dylik försäljningsverksamhet även vid förevarande sjukhus skall visa sig inkomstbringande.

Sjukhuset saknar f. n. lokal för socioterapeutisk verksamhet. Inom sjukhuset finns visserligen en samlings-sal, men denna är av en sådan storleksordning, att den icke med fördel kan nyttjas för grupperapi. Den torde även fortsättningsvis bära disponeras för sammankomster av mer omfattande natur. Med hänsyn härtill synes det lämpligt att tillgodose lokalbehovet för socioterapeutisk verksamhet genom att i anslutning till den föreslagna serveringslokalen förlägga en studiecirkellokal. En på detta sätt utformad gemensam anläggning för dessa lokaliteter skulle få karaktären av ett fritidscentrum. Byggnaden bör därför placeras centralt inom sjukhuset och förläggas till parkområdet invid huvudentrén till sjukhusets nya medicinska centrum och i närheten av en planerad busshållplats och parkeringsplats.

Kostnaderna för byggnadens uppförande, inklusive yttre ledningar, har uppskattats till 250 000 kr. Arbetena torde kunna utföras under nästkom-

mande budgetår. I investeringsplanen redovisas nämnda belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

S:t Lars' sjukhus i Lund

Uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning samt vissa vårdavdelningar, MK 1

Vid 1960 års riksdag (prop. nr 93; rskr. 208) anvisades 150 000 kr. för närmare bearbetning av en framlagd principplan för sjukhusets upprustning, innebärande bl. a. projektering av ett nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning och vissa vårdavdelningar vid sjukhuset.

Enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. nr 66; rskr. 182) skall nytt medicinskt centrum och lokaler för forskningsavdelning inrymmas i en gemensam anläggning i direkt anslutning till en ny vårdpaviljong med sex avdelningar om tillhoppa 180 vårdplatser. De sammanlagda kostnaderna härför beräknades till 11 000 000 kr., vilket enligt prisläget den 1 juli 1961 motsvarar 11 400 000 kr. Kungl. Maj:t har genom beslut den 16 juni 1961 uppdragit åt delegationen att, med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i sagda proposition, utföra projektering m. m. avseende förevarande byggnadsobjekt.

Efter förslag i prop. 1959: 79 har vid Lunds universitet inrättats en professur i psykiatri, förenad med överläkartzjänst vid S:t Lars' sjukhus. Professuren har sedermera besatts med ordinarie innehavare. Enligt nämnda proposition avses vidare att fr. o. m. budgetåret 1962/63 inrättas en laboratoriefattning, anknuten till forskningslaboratoriet vid sjukhuset. Delegationen har med stöd av mentalsjukvårdsberedningens och medicinska fakultetens i Lund i ämnet uttalade mening utgått från att laboratoriefattningen gives ett ämnesområde inom den biokemiskt inriktade forskningen.

Det fortsatta projekteringsarbetet har bedrivits i samråd med vederbörande professor och andra representanter för den medicinska fakulteten i Lund och sjukhusets ledning.

Enligt en av byggnadsstyrelsen på grundval av nu föreliggande förslag utförd detaljerad kostnadsberäkning uppgår kostnaderna för anläggningen till totalt 12 400 000 kr., varav för byggnadsarbeten 7 600 000 kr., värme-, vatten-, och sanitetsinstallationer 1 800 000 kr., elektriska installationer 1 300 000 kr. samt för projektering och centraladministration 1 100 000 kr. Härtill kommer ett av styrelsen till 300 000 kr. uppskattat belopp, avseende inredningsdetaljer för främst forskningens och undervisningens behov, för vilka medel enligt styrelsens föreskrifter bör inräknas i det erforderliga inrednings- och utrustningsanslaget för anläggningen. Dessa detaljer bör emellertid i likhet med motsvarande arbeten vid Ulleråkers sjukhus lämpligen utföras i samband med anläggningens uppförande och medlen därför disponeras av den byggande myndigheten.

Medicinalstyrelsen har i princip godkänt förevarande förslag. Vidare har medicinska fakulteten i Lund tillstyrkt förslaget i vad avser forsknings- och undervisningsavdelningarna.

Arbetena torde kunna påbörjas våren 1963 och slutföras hösten 1965. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 1 200 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Uppförande av vårdpaviljongerna MK 81 och MK 82

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att i enlighet med planen för sjukhusets upprustning två paviljonger, benämnda MK 81 och MK 82, skulle uppföras inom östra delen av sjukhusområdet för en beräknad kostnad av 3 400 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 600 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Arbetena beräknas numera kunna påbörjas hösten 1962 och vara slutförda hösten 1964. De totala kostnaderna för dessa arbeten, uppgår enligt prisläget den 1 juli 1961 till 3 500 000 kr. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 1 300 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Vissa gemensamma yttre arbeten

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att vissa i samband med uppförandet av den i det föregående berörda anläggningen för nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning ävensom vårdpaviljongerna MK 1, MK 81 och MK 82 erforderliga yttre arbeten skulle utföras för beräknad kostnad av 2 800 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 500 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Arbetena beräknas kunna påbörjas hösten 1962 och bli slutförda våren 1964. Enligt numera verkställd kostnadsberäkning uppgår kostnaderna för dessa arbeten till 2 300 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 1 100 000 kr. för budgetåret 1962/63.

Renovering av vårdpaviljong K 44

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att paviljong K 44 skulle renoveras för en beräknad kostnad av 2 100 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 1 000 000 kr. för budgetåret 1961/62. Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 2 165 000 kr., har påbörjats hösten 1961 och torde bli slutförda våren 1963. I investeringsplanen redovisas sistnämnda belopp som beräknad medelsförbrukning under innevarande och nästkommande budgetår.

Renovering av vårdpaviljong M 9

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att paviljong M 9, belägen inom östra delen av sjukhusområdet, skulle i enlighet med planen för sjukhusets upprustning renoveras för en beräknad kostnad av 1 100 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 500 000 kr. för budgetåret 1961/62. Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 1 135 000 kr., kan påbörjas vid nyåret 1962 och avses vara slutförda vid nyåret 1963. I investeringsplanen redovisas sistnämnda belopp som beräknad medelsförbrukning under innevarande och nästkommande budgetår.

Elektriska arbeten

I panncentralen vid S:t Lars' sjukhus finns för distribution av elkraft till sjukhusets elsystem om 380/220 V en 200 kVA transformator 10 000/400 V. Belastningen har genom normala stegringar av elkraftkonsumtionen, beroende bl. a. på moderniseringar i anslutna byggnader, ökat och uppgår sporadiskt till transformatorns märkeffekt. För att säkerställa sjukhusets behov av full transformatorreserv erfordras ytterligare en transformator. Med hänsyn till väntade framtida behov bör den nya transformatorn vara utförd för 300 kVA märkeffekt. För anslutning och inkoppling erfordras komplettering med effektfrånskiljare samt brytare i befintliga hög- resp. lågspänningsställverk. Kostnaderna för ny transformator och erforderliga kompletteringsarbeten har beräknats till 25 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Vipeholms sjukhus i Lund

Uppförande av vårdenhet för höggradigt psykiskt efterblivna barn

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 93 framlagt förslag beslöt 1960 års riksdag (rskr. 208), att en vårdenhet om 60 platser för höggradigt psykiskt efterblivna barn skulle uppföras vid sjukhuset för en kostnad av högst 1 900 000 kr. samt anvisade för projektering och arbetenas påbörjande 500 000 kr. 1961 års riksdag (rskr. 182) har för ändamålet anvisat ytterligare 600 000 kr. Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 2 200 000 kr., har påbörjats hösten 1961 och torde kunna slutföras sommaren 1963. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 2 094 000 kr.

Uppförande av byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 framhöll delegationen, att tillgången på lokaler för arbetsterapi vid sjukhuset var mycket begränsad och att sjukhusets ledning framfört önskemål om anordnande av lokaler för detta ändamål. Behovet av en större och mera ändamålsenlig samlingssal än den nuvarande hade även påtalats. Delegationen anförde i detta sammanhang, att den ansåg de av sjukhuset framförda önskemålen berättigade, men att den icke då var beredd att framlägga förslag till slutlig lösning av dessa lokalfrågor. De behövde närmare utredas och borde lämpligen prövas i samband med upprättandet av en plan för sjukhusets upprustning i sin helhet. I avvaktan härpå ansåg delegationen emellertid det nödvändigt, att vissa begränsade åtgärder vidtogs för att provisoriskt förbättra arbetsterapiens lokalförhållanden. Frågan om ny samlingssal ansåg delegationen däremot kunna anstå. Delegationen hemställde, att 115 000 kr. anvisades till de förordade byggnadsarbetena.

Då från sjukhusets sida framförts önskemål om en annan lösning, har emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1959 förklarat sig vilja efter därom av delegationen gjord framställning meddela beslut angående anordnande av arbetsterapilokaler m. m. vid sjukhuset. Medlen har tills vidare innehållits av Kungl. Maj:t.

F. n. användes för arbetsterapi vissa provisoriska lokaler, bl. a. ett utrymme i jordvåningen i paviljong M 1 samt en utdömd personalvilla. Lokalerna i paviljong M 1 behöver emellertid nu tagas i anspråk för tvätthytess-förråd och personalvillan måste rivas för att bereda plats för den beslutade barnavdelningen vid sjukhuset.

För att bilda underlag för uppgörandet av en principplan för Vipeholms sjukhus pågår f. n. inventering av byggnadsbeståndet vid sjukhuset. Behovet av lokaler för arbetsterapi är emellertid med hänsyn till vad ovan angivits så trängande att möjlighet icke föreligger att låta en lösning av denna lokalfråga anstå i avbidan på principplanens framläggande. Med utgångspunkt från den allmänna uppfattning delegationen har beträffande den lämpliga framtida dispositionen av sjukhusområdet för olika ändamål kan arbetsterapiens lokalbehov tillgodoses utan att principplanen föregripes.

En av sjukhusledningen verkställd utredning visar att minst 125 av sjukhusets nuvarande drygt 900 patienter bör kunna sysselsättas i arbetsterapi utanför vårdavdelningarna. De sysselsättningsformer, som lämpar sig bäst för detta klientel, har bedömts vara vävning, tapetseri, korgmakeri och småslöjd samt vissa tempoarbeten såsom montering av klädnypor, klistring av papperspåsar m. m. Delegationen föreslår, att en för ändamålet avsedd byggnad uppföres inom sjukhusområdets centrala del omedelbart norr om den blivande barnavdelningen. Inom detta område kan framdeles förläggas en samlingssal och vissa andra lokaler för fritidsverksamhet. Härigenom torde en trivsam miljö kunna skapas för terapeutisk aktivitet i olika former.

Byggnaden avses bli uppförd i ett plan. Fasta sanitära installationer förläggs utanför salarna för att medge omdisposition av lokalerna med minsta möjliga ingrepp.

Kostnaderna för byggnadens uppförande, inklusive yttre anordningar, beräknas till 1 400 000 kr. Byggnadsarbetena torde kunna påbörjas hösten 1962 och vara slutförda hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 515 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Kompletterings- och rationaliseringsåtgärder inom panncentralen m. m.

Sedan den beslutade vårdenheten för höggradigt psykiskt efterblivna barn tagits i bruk, måste den befintliga panncentralen utnyttjas med full kapacitet för att sjukhusets totala värmebehov skall kunna tillgodoses. Värmebehovet kommer emellertid att öka ytterligare på grund av dels de i det föregående redovisade lokalerna för arbetsterapi, dels ock vissa moderniseringar av det befintliga byggnadsbeståndet. För att säkerställa sjukhusets värmeförsörjning jämväl med hänsyn till sist angivna ökning i värmebehovet erfordras vissa kompletteringar inom panncentralen.

Inom centralen finns tre högtrycksångpannor och en tubvarmvattenpanna. Varmvattenpannan är i sådant skick att den bör utbytas mot en ny hög-effektvarmvattenpanna, som bör kunna utnyttjas även för sopförbränning. Till följd härav erfordras ytterligare en varmvattenberedare, komplettering av expansionssystem och rörledningar samt vissa byggnadsarbeten, såsom anordnande av brandhärdigt tak i pannhuset m. m., ävensom vissa elektriska arbeten. Vidare måste det nuvarande ångturbinaggregatet utbytas mot ett nytt dieselreservkraftaggregat. De sammanlagda kostnaderna för nämnda kompletteringsåtgärder har beräknats till 380 000 kr.

I samband med pannbytet torde den nya varmvattenpannan samt två av ångpannorna bära utrustas med anordningar för oljeeldning. Den återstående ångpannan, som bör utgöra reserv, bibehålles för koleldning. Övergången till oljeeldning kräver en oljecistern om cirka 300 m³. Vidare bör två av ångpannorna förses med torrkokningsskydd. Nu föreslagna rationaliseringsåtgärder, vilka kostnadsberäknats till 200 000 kr., beräknas medföra en årlig bruttobesparing om 65 000 kr. Frånräknas kapitalkostnaderna uppgår den årliga besparingen i bränsle- och arbetskostnader till 10 000 resp. 25 000 kr.

De beräknade kostnaderna för samtliga ovan föreslagna arbeten uppgår sålunda till sammanlagt (380 000 + 200 000) 580 000 kr.

Sjukhusets distributionsledningar för varm- och hetvatten är f. n. anordnade enligt s. k. treledarsystem med en fram- resp. återledning för radiatorkretsarna inom de skilda byggnaderna samt en hetvattenledning. Blandningen av vattnet sker inom byggnaderna medelst blandningsbatteri med manuellt engångsinställda ventiler. Systemet är föråldrat och möjliggör icke den effektiva värmekontroll, som erfordras vid en anläggning av ifråga-

varande storleksordning. Vidare är den befintliga anläggningen otillräcklig för att tillgodose de höga krav på ventilationsvärme, som detta sjukhus ställer. I samband med uppförande av den beslutade barnavdelningen kommer värmesystemet för denna byggnadsenhet att utföras enligt moderna principer med hetvattenledningar från panncentralen och med undercentraler i varje byggnad. Ledningssystemet dimensioneras för anslutning till övriga byggnader inom sjukhusområdet. För att ernå en enhetlig och ekonomisk värmedistribution bör ledningssystemet omläggas inom övriga delar av sjukhuset och undercentraler anordnas i sjukhusets samtliga byggnader. Kostnaderna härför har uppskattats till sammanlagt 230 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för samtliga här föreslagna arbeten uppgår alltså till (580 000 + 230 000) 810 000 kr. Arbetena torde kunna påbörjas sommaren 1962 och vara slutförda hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 500 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Permanentning av vägar

Det är enligt delegationens mening nödvändigt att i samband med upprustning och modernisering av befintliga sjukhus även anpassa vägarna inom resp. sjukhusområden efter nutida krav. Vägarna inom Vipeholms sjukhus är till stor del anlagda för helt andra trafikförhållanden än de nuvarande. Därtill kommer att sjukhusets interna transporter måste företagas i markplanet, enär trafikkulvert saknas. Nämnade transporter — inte minst mattransporterna — kräver en god vägbana. Sjukhusets vägar är emellertid utförda som grusvägar och icke dimensionerade för tung trafik. Vägsystemet företer även i övrigt vissa brister och underhållskostnaderna är höga. Till följd av vägarnas beskaffenhet blir också kostnaderna för städningen inom sjukhuset onormalt höga. Vidare saknas tillräckligt antal parkeringsplatser inom sjukhusområdet.

Det är sålunda ur både rationella och ekonomiska synpunkter angeläget, att sjukhusets vägsystem förbättras genom att de befintliga vägbanorna förses med varaktig beläggning. Permanentbeläggningen bör utsträckas att omfatta även de inom sjukhusområdet befintliga och föreslagna parkeringsplatserna.

Kostnaderna för ifrågakvarande arbeten har beräknats till 250 000 kr. Arbetena torde kunna utföras under nästkommande budgetår. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Elektriska arbeten

Elektrisk kraft levereras till sjukhuset från Lunds elverk vid en spänning av 10 000 V. Kraften nedtransformeras till 3×220 V förbrukningsspänning 2* — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 76*

i en mottagningsstation, belägen i panncentralen. I stationen finns 2 transformatorer om vardera 100 kVA.

Belastningen i sjukhusets nät uppgår f. n. till cirka 130 kW, motsvarande cirka 150 kVA. Med hänsyn till normala belastningsökningar och det förhållandet att full reserv ej finns vid eventuella transformatorfel är det nödvändigt att förstärka transformatorstationen.

Erforderlig förstärkning bör ske genom införande av ett nytt 380/220 V-system. För ändamålet bör 2 nya transformatorer anskaffas. Det befintliga 3 × 220 V-systemet bör avvecklas efter hand i samband med framtida ombyggnader och reoveringar. Kostnaderna för erforderliga arbeten i första etappen, avseende transformatorer och fördelningsställverk för 380/220 V, har beräknats till 75 000 kr.

Ytterbelysningen vid Vipeholms sjukhus är utförd med glödljus och utgöres dels av armaturer i stålrörsstolpar, dels av väggarmaturer på byggnader. Den sistnämnda armaturtypen förekommer i större utsträckning vid sjukhuset än armatur i stålrörsstolpar. Huvuddelen av belysningsanläggningen utfördes vid sjukhusets tillkomst omkring år 1935 och möjligheterna att utnyttja befintliga belysningsanordningar har på många ställen försämrats på grund av uppväxande trädvegetation. I första hand bör därför armaturer på byggnader ersättas med ur belysningssynpunkt lämpligare placerade stolpararmaturer. Därjämte erfordras ett antal nya armaturer vid föreslagna nya parkeringsplatser. Vidare är befintliga stolpbelysningar i behov av reoveringar beträffande armaturer och kabelanslutningar. Kompletteringarna bör utföras i samband med föreslagna vägbeläggningsarbeten, varigenom kostnader för efterläggningsarbeten i vägbanor undviks.

Erforderliga kompletteringar av ytterbelysningssystemet för befintliga vägar och nuvarande byggnader samt för planerade nya parkeringsplatser omfattar 30 nya stålrörsstolpar med armaturer, nytt kabelnät för detta ändamål, reovering av befintliga stolpar med armaturer samt kabelanslutningar och manöveranordning med s. k. skymningskopplare. Kostnaderna för arbetena har beräknats till 50 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för nämnda arbeten uppgår alltså till (75 000 + 50 000) 125 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelförbrukning under budgetåret 1962/63.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg

Permanentning av vägar

I anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställde delegationen om medel för permanentning av vägar inom sjukhusområdet. Departementschefen förklarade sig dock icke beredd tillstyrka, att medel anvisades för ändamålet.

Enligt delegationens mening är det nödvändigt att i samband med upp- rustning och modernisering av befintliga sjukhus även anpassa vägarna inom resp. sjukhusområden efter nutida krav. Såsom delegationen tidigare framhållit är vägarna inom sjukhusområdet till stor del anlagda för helt andra trafikförhållanden än nu rådande. De är utförda som grusvägar och icke dimensionerade för tung trafik. Även i övrigt företer vägsystemet vissa brister och underhållskostnaderna har befunnits mycket höga. Vidare finns icke tillräckligt antal parkeringsplatser inom sjukhusområdet.

Med hänsyn härtill är det nödvändigt, att sjukhusets vägsystem förbättras. Sålunda bör befintliga vägbanor förser med varaktig beläggning samt i viss utsträckning förstärkas och profiljusteras. Permanentbeläggningen bör även omfatta de inom sjukhusområdet befintliga och föreslagna parkerings- platserna.

Kostnaderna för ifrågavarande arbeten har beräknats till 310 000 kr. Arbetena torde kunna utföras under nästkommande budgetår. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Elektriska arbeten

Vid sjukhuset pågår omläggning från likström till växelström. Ett nytt distributionssystem för växelström har utbyggts och elsystemet har inom vissa byggnader omlagts till den nya strömarten. Återstående arbeten omfattar huvudsakligen fortsatt omläggning av inomhusinstallationerna. För dessa arbeten har tidigare anvisats 222 000 kr. Av nämnda belopp har 40 000 kr. avsett vissa omlägningsarbeten inom paviljong K 3. Det är med hänsyn till sjukhusdriften nödvändigt, att omläggningen i denna paviljong kan slutföras, då vid sjukhuset befintliga moderna apparater av olika slag ej kan användas, förrän växelström införts även här. Kostnaderna för återstående arbeten — exklusive kostnaderna för omläggning av det elektriska systemet för hissar, vilka av kostnadsskäl tills vidare bibehålles anslutna till likströmsnätet — har beräknats till 60 000 kr.

Inom sjukhuset finnes f. n. icke någon egentlig anläggning för överfalls- alarm, om man bortser från en äldre anläggning av ringledningstyp i paviljong M 6 samt en nyare anläggning inom en ombyggd avdelning i paviljong K 5. Efter samråd med sjukhuspersonalen har behov av en tidsenlig och driftsäker alarmanläggning befunnits föreligga för samtliga avdelningar inom ovan nämnda paviljonger.

Kostnaderna för dessa kompletteringsarbeten har beräknats till 15 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för nämnda arbeten uppgår alltså till (60 000 + 15 000) 75 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

S:t Jörgens sjukhus i Göteborg

Uppförande av vårdpaviljong MK 3

För uppförande av en ny paviljong, benämnd MK 3, m. m. för en beräknad kostnad av 3 970 000 kr. har 1959, 1960 och 1961 års riksdagar anvisat (1 500 000 + 1 450 000 + 500 000) 3 450 000 kr. Av det av 1959 års riksdag anvisade beloppet är 750 000 kr. att hänföra till beredskapsarbeten.

Arbetena beräknas vara slutförda sommaren 1962. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 2 659 000 kr.

Uppförande av vårdpaviljong MK 4

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag i enlighet med planen för sjukhusets upprustning, att bl. a. en paviljong, benämnd MK 4, skulle uppföras för en beräknad kostnad av 3 900 000 kr., varav för paviljongen 3 200 000 kr. samt för yttre arbeten m. m. 700 000 kr., och anvisade för projektering och arbetenas påbörjande 800 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 4 020 000 kr., beräknas numera kunna slutföras redan hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 3 200 000 kr.

Uppförande av byggnad för arbets- och rörelseterapi samt driftsverkstäder, garage och förråd

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (prop. nr 66; rskr. 182) att vid sjukhuset skulle uppföras en byggnad för arbets- och rörelseterapi samt central- och tvättbytesförråd, som jämte den tidigare uppförda samlingsalen skulle bilda en gemensam anläggning. Byggnadskostnaderna för anläggningen, exklusive samlingsalen, beräknades till sammanlagt 3 800 000 kr., vilket enligt nu gällande prisläge motsvarar 3 915 000 kr. För budgetåret 1961/62 anvisades 800 000 kr. för projektering och arbetenas påbörjande.

I planen för sjukhusets upprustning har förutsatts att dels en byggnad, inrymmande sjukhusets driftsverkstäder, och dels en garagebyggnad jämte vissa förråd skulle i ett senare skede av sjukhusets upprustning rivas och ersättas med en för ändamålet gemensam nybyggnad. Vid projekteringen har emellertid befunnits, att kostnaderna för en sådan nybyggnad skulle på grund av ogynnsamma grundläggningsförhållanden och omfattande yttre arbeten bli alltför höga. Verkställda undersökningar har vidare visat, att nu angivna lokalbehov kan tillgodoses för väsentligt lägre kostnader, om dels driftsverkstäderna och vissa förråd inrymmer i en härför omdispo-

nerad del av anläggningen för arbets- och rörelseterapi m. m. och dels en fristående garagebyggnad uppföres vid panncentralens lastgård. En sådan förläggning av driftsverkstäderna — vilka bör dimensioneras för den nuvarande hantverksorganisationen vid sjukhuset — möjliggör dessutom en önskvärd flexibilitet för att möta eventuella framtida förändringar av lokalbehoven för de olika verksamhetsgrenarna.

Kostnaderna för en sålunda utformad gemensam anläggning för arbets- och rörelseterapi samt central- och tvättbytesförråd, utökad med lokaler för driftsverkstäder och vissa ytterligare förråd, jämte en fristående garagebyggnad har enligt prisläget den 1 juli 1961 uppskattats till sammanlagt 4 620 000 kr., varav för garagebyggnaden 220 000 kr. Av kostnaderna för den utökade gemensamma anläggningen hänför sig 3 770 000 kr. till uppförandet av själva byggnaden och återstoden 630 000 kr. till yttre arbeten, inklusive kulvertförbindelse och rivning.

Arbetena torde kunna påbörjas våren 1962 och slutföras hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelförbrukning av sammanlagt 3 300 000 kr.

Kompletterings- och rationaliseringsåtgärder inom panncentralen

Panncentralen är försedd med fyra högtrycksångpannor, två varmvattenpannor samt en sopförbränningspanna, samtliga utrustade med anordningar för oljedrift. Centralen har i sin nuvarande utformning varit i bruk under cirka fem år. Samtliga pannor är i gott skick. För att tillgodose förutsett ökat värmebehov på grund av den fortsatta upprustningen och utbyggnaden av sjukhuset, måste en ny oljeeldad varmvattenpanna med samma kapacitet som de befintliga installeras. För ändamålet finns reserverad plats i pannrummet. I samband därmed erfordras förutom de två befintliga oljeförrådscisternerna om vardera 90 m³ ytterligare en cistern om 200 m³. I övrigt bör i anslutning till panninstallationen nya pumpar installeras samt komplettering och ändring av expansionssystem och rördningar vidtagas. Kostnaderna för angivna kompletteringsåtgärder uppskattas till sammanlagt 360 000 kr.

I samband med ifrågavarande arbeten bör översyn och komplettering ske av befintliga oljebrännare m. m., den manuella värmeregleringen ersättas med variatorstyrd värmereglering och ångpannorna förses med torrkokningsskydd. Nu föreslagna rationaliseringsarbeten, vilka kostnadsuppskattats till 50 000 kr. och ingår i totalkostnaden om 360 000 kr., beräknas medföra en årlig bruttobesparing om 30 000 kr. Frånräknas kapitalkostnaderna uppgår den årliga besparingen i bränsle- och arbetskostnader till 8 000 resp. 12 000 kr.

Arbetena torde kunna påbörjas under 1962 och slutföras under budgetåret 1962/63. I investeringsplanen redovisas mot ovan angiven totalkostnad svarende belopp som beräknad medelförbrukning under budgetåret 1962/63.

Komplettering av vattenledningssystemet

Enligt den för 1959 års riksdag redovisade planen för sjukhusets upp- rustning och utbyggnad skall ledningssystemet för sjukhusets vattenförsörj- ning utbyggas och anpassas till föreslagen nybebyggelse.

Ledningsmaterialet i det befintliga vattendistributionssystemet är dåligt, såväl utvändigt som inomhus i gamla byggnader. Med anledning härav kan man icke belasta systemet med det avsevärt högre vattentryck, som fordras inom det upprustade sjukhuset. I samband med att flertalet av de äldre paviljongerna rives vid realiserandet av upprustningsplanens bygg- nadsetapp II, kan man nu genom vissa omläggningar och kompletteringar av det interna distributionssystemet uppdelat detta i en hög- resp. lågzon. Detta innebär, att ledningarna inom de lågt belägna, kvarstående gamla byggnaderna icke kommer att utsättas för ett alltför högt vattentryck. Därjämte erhåller nybyggnaderna i lågzone ett väl avpassat tryck, vilket är fördelaktigt ur såväl tappnings- som ljudsynpunkt.

Kostnaderna för ifrågavarande arbeten har beräknats till 270 000 kr. Arbetena torde kunna utföras under nästkommande budgetår. I investe- ringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelförbruk- ning under budgetåret 1962/63.

Iordningställande av viss del av sjukhusparken

Etapp I i planen för sjukhusets upprustning och utbyggnad (medicinskt centrum, byggnad för samlingsal m. m., uppförande av vårdpaviljong M 4, K 4 och MK 3) beräknas i sin helhet vara utförd vid slutet av innevarande budgetår. I de för nämnda etapp beviljade anslagen ingår medel för bl. a. grovplanering, återfyllning och planteringsarbeten inom områdena närmast intill byggnaderna. Även dessa arbeten väntas vara avslutade vid nämnda tid.

Emellertid erfordras vissa ytterligare åtgärder för slutligt iordningstäl- lande av detta parti av sjukhusområdet. Sålunda måste utförda planterings- arbeten sammanfogas till en enhetligt utformad parkanläggning. Härför erfordras vissa planterings- och parkanläggningsarbeten inom ifrågavarande delar av sjukhusområdet. Kostnaderna för dessa arbeten har uppskattats till 100 000 kr. Arbetena torde kunna utföras under nästkommande budget- år. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad me- delförbrukning under budgetåret 1962/63.

Uppförande av bostäder för elever och vikarier

Gällande plan för fortsatt upprustning och utbyggnad av S:t Jörgens sjuk- hus (prop. 1959: 87) förutsätter, att sjukhusets framtida behov av bostä- der för personal i huvudsak skall tillgodoses genom planerad bostadsbe- byggelse inom Göteborgs stad och Tuve kommun.

Inom sjukhuset finns ett visst bostadsbestånd för olika personalkatego-

rier. I samband med realiserandet av planen för sjukhusets upprustning och utbyggnad beräknas emellertid inom de närmaste åren drygt 30 enkelrum, som f. n. bebos av sammanlagt 48 elever och vikarier, komma att rivas eller omdisponeras för annat ändamål.

I tidigare sammanhang har delegationen ansett det vara erforderligt för underlättande av en rationell utbildning av elever inom statlig mental-sjukvård att eleverna hålles bostadsmässigt samlade på eller invid sjukhusområdet. Vad beträffar vikarier har det vidare visat sig nödvändigt för uppehållande av kontinuerlig drift vid sjukhuset, att bostäder kan erbjudas inom eller invid sjukhusområdet. Oavsett förläggningen av ifrågavarande bostäder torde statsverket böra ansvara för administration samt tillsyn över städning ävensom möblering av rummen. Såväl elever som vikarier bör erlægga hyra för dessa bostäder. Vid hyresvakans torde staten böra stå i betalningsansvar för hyran. Det bestånd av enkelrum, som av ovan angivna anledningar kommer att utgå, måste således ersättas genom nybyggnad i sjukhusets närhet.

Under 1950-talet har statsmakterna vid skilda tillfällen i samband med behandlingen av olika anslagsäskanden för förbättring och ökning av bostadsbeståndet vid vissa sjukhus framhållit, att man bör göra allt för att anskaffa personalbostäder på öppna marknaden eller eljest utan nybyggnad i statens regi så att medel frigöres för själva sjukvårdens upprustning.

Med hänsyn härtill har delegationen undersökt möjligheterna att i sjukhusområdets närhet tillgodose bostadsbehovet för elever och vikarier vid S:t Jörgens sjukhus genom ett nybygge.

Sjukhusområdet är beläget inom Göteborgs stad men gränsar i viss omfattning till Säve och Tuve kommuner. Beträffande möjligheterna att förlägga bostäderna utanför sjukhusområdet m. m. anför delegationen följande.

Den del av Göteborgs stads markområde, som ligger intill sjukhusområdet, är f. n. i viss utsträckning obebyggd, men avses enligt planen för utbyggnaden av stadens somatiska sjukvård i sin helhet komma att tagas i anspråk för ett nytt kroppssjukhus. Möjlighet saknas sålunda att förlägga ifrågavarande bostäder till detta område.

Med stöd av tidigare erfarenheter har delegationen funnit att ett kommunalt bygge för ifrågavarande ändamål ur kostnadssynpunkt bör utföras av s. k. allmännyttig bostadsstiftelse och i form av hyreshus. I detta syfte har delegationen fört förhandlingar med representanter för Säve och Tuve kommuner. Därvid har framkommit, att Säve kommun icke har någon allmännyttig bostadsstiftelse och icke heller avser att bilda någon sådan inom överskådlig tid. Från kommunens sida har därjämte anförts, att även om allmännyttig bostadsstiftelse funnes inom kommunen, måste anskaffandet av för ändamålet lämplig mark inom kommunen ske genom expropriation, ett förfarande som icke kan påbörjas förrän tidigast år 1963. Då måste emellertid bostadsbehovet för elever och vikarier vara tillgodosett för att planen för sjukhusets upprustning, och utbyggnad skall kunna förverkligas utan tidsförskjutningar.

Jämväl Tuve kommun saknar f. n. allmännyttig bostadsstiftelse. Med anledning därav har delegationen vid förhandling med representanter för kommunen hemställt om besked, huruvida kommunen vore villig att bilda en sådan stiftelse med närmaste uppgift att tillgodose bostadsbehovet för elever och vikarier vid S:t Jörgens sjukhus. I yttrande till delegationen har kommunalnämnden framhållit, att då kommunen f. n. saknar för sådan bostadsbebyggelse lämplig mark i närheten av sjukhuset, kommunen icke avser att bilda en bostadsstiftelse för angivna ändamål.

Då icke heller inom sjukhusområdet finns disponibel mark, som ur be-lägenhetssynpunkt lämpar sig för avstyckning och försäljning för bostads-bebyggelse, har delegationen funnit möjligheter icke föreliggande genom medverkan av vederbörande kommuner få till stånd en bostadsbebyggelse för elever och vikarier i närheten av S:t Jörgens sjukhus.

Med hänsyn till det anförda har delegationen funnit, att behovet av bo-städer för elever och vikarier endast kan tillgodoses genom att staten låter uppföra erforderliga bostäder inom sjukhusområdet.

Vid sjukhuset finns ett för bostadsändamål avgränsat område, inom vilket tre byggnader för sjukhuspersonal har uppförts. Byggnaderna, som benämnes Skogaberg 1, 2 och 3, inrymmer sammanlagt 40 enkelrum, 8 rum med kokvrå samt 6 dubletter. Inom detta område kan förläggas ytterligare ett bostadshus. Byggnaden föreslås bli uppförd i två våningar jämte inredd vindsvåning och omfatta fyra trapphus, innehållande sammanlagt 32 enkelrum och 8 lägenheter om vardera 1 rum och kokvrå samt sovalkov och badrum. För varje trappplan föreslås ett tekök, avsett att betjäna fyra enkelrum. I källaren bör anordnas tre badrum samt skyddsrum, cykelrum, tvättstuga jämte erforderliga förrådsutrymmen. Samtidigt med uppförandet av det nya bostadshuset bör inom bostadsområdet anläggas två parkeringsytor om tillhoppa 28 platser för personal inom området.

Kostnaderna för byggnaden jämte yttre ledningar och planeringsarbeten har beräknats till 1 300 000 kr., varav för byggnaden 1 120 000 kr. samt för yttre arbeten, inklusive parkeringsplatser, 180 000 kr. Arbetena torde kunna påbörjas hösten 1962 och slutföras hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 800 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Elektriska arbeten

Elektrisk kraft levereras till sjukhusets mottagningsstation i panncentralen vid en spänning av 10 000 V. I stationen finns f. n. två transformatorer med en effekt om vardera 200 kVA, 10 000/400 V. Belastningen på transformatorerna uppgår till cirka 350 kW, motsvarande cirka 280 kVA. Detta innebär, att båda transformatorerna måste vara inkopplade för samtidig drift. Ett eventuellt transformatorfel medför driftsinskränkningar till dess reparation skett eller lånetransformator hunnit anskaffas. Ett transformatorfel skulle således medföra störningar i kraftförsörjningen under

relativt lång tid. För säkerställande av ostörd drift bör därför en reservtransformator anskaffas. Med hänsyn till väntade normala belastningsökningar bör reservtransformatorn utföras med 300 kVA märkeffekt. Kostnaderna härför har beräknats till 15 000 kr.

Vid sjukhuset finns f. n. ett reservkraftaggregat med en avgiven generatoreffekt om cirka 100 kVA. Aggregatet är avsett att nyttjas för elkraftförsörjning vid avbrott i det ordinarie elnätet. Det nuvarande reservaggregatet är emellertid med hänsyn till sjukhusets storlek och omfattningen av pågående utbyggnader icke av tillräcklig kapacitet för att kunna förse viktiga anläggningsdelar med reservkraft. Förutom behovet av elkraft inom panncentralen erfordras sålunda reservkraft för belysning och för hissar, som träder ur funktion vid strömavbrott. Inmatning av reservkraft till önskade anläggningsdelar skall ske genom uppsektionering av det interna distributionsnätet.

Det befintliga aggregatet bör av angivna skäl och för säkerställande av en under alla förhållanden ostörd drift utbytas mot ett för sjukhusets storlek avpassat reservaggregat om cirka 140 kVA. Kostnaderna för ett sådant reservkraftaggregat, inklusive kostnaderna för uppställning och inkoppling samt vissa sektioneringsarbeten, har beräknats till 90 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för nämnda arbeten uppgår alltså till (15 000 + 90 000) 105 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelförbrukning under budgetåret 1962/63.

Restads sjukhus i Vänersborg

Plan för upprustning

I anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 framlade delegationen förslag till principplan för upprustning och utbyggnad av Restads sjukhus, vilket vann statsmakternas bifall (prop. 66; rskr. 182). Med utgångspunkt i huvudsak från då uppdragna riktlinjer har delegationen företagit en fortsatt bearbetning av principplanen och framlägger följande förslag till om- och nybyggnadsåtgärder m. m. vid sjukhuset.

Platsbehov. I 1956 års reviderade generalplan har behovet av vårdplatser för egentligt mentalt sjuka inom Älvsborgs län beräknats till 1 610 platser år 1970. Detta behov förutsattes enligt generalplanen bli tillgodosett med 1 072 platser vid Restads sjukhus och i övrigt genom uppförande av ytterligare ett sjukhus inom länet.

Folkmängden inom länet uppgår f. n. till cirka 373 000 personer. Med utgångspunkt från ett genomsnittligt vårdplatsbehov för egentligt mentalt sjuka motsvarande 4 promille av befolkningen, skulle cirka 1 500 vårdplatser erfordras för att täcka länets behov. Vid statens mentalsjukhus uppgick antalet inneliggande patienter med hemortsrätt inom Älvsborgs län till 1 283 den 8 juni 1959 och 1 305 den 1 juli 1960. Sistnämnda dag fanns dessutom 67 exspektanter anmälda. En plan för vårdorganisationen inom länet bör sålunda kunna baseras på ett beräknat platsbehov om högst 1 400 platser.

I den föregående år framlagda principplanen ansåg sig delegationen med hänsyn till de platsantal, som fastställdes för de under senare år beslutade nya mentalsjukhusen och som finge anses utgöra ett maximum, icke kunna förorda ett högre slutligt platsantal för Restads sjukhus än högst 800. Behovet i övrigt — cirka 600 platser — bedömdes bära tillgodoses annorstädes inom länet, om möjligt i anslutning till något kroppssjukhus. Då beläggningen vid sjukhuset f. n. uppgår till cirka 1 260 patienter, måste emellertid — intill dess ytterligare ett sjukhus kommit till stånd — detta antal vårdplatser finnas tillgängligt vid Restads sjukhus. Detta förhållande nödvändiggör ett etappvis genomförande av planen för sjukhusets slutliga utrustning.

Vårdpaviljonger m. m. De 800 vårdplatserna för varaktigt bruk kan erhållas dels i de nyuppförda paviljongerna M 4, K 9, MK 14, M 15 och K 16 ävensom i de renoverade paviljongerna K 10 och M 5 med sammanlagt 592 platser och dels i tre enligt principplanen föreslagna nya paviljonger med tillhoppa i runt tal 200 vårdplatser. De nya paviljongerna föreslås bli förlagda inom det område, där de nuvarande äldre paviljongerna M 1, M 2 och M 3 är belägna. I enlighet med principplanen beräknas paviljongerna M 1 och M 2 — utan att därigenom några mer betydande evakueringssvårigheter uppkommer för sjukhuset — kunna rivas successivt för att bereda utrymme för de nya paviljongerna. Detsamma är förhållandet beträffande paviljong K 8. Erforderliga övergångsplatser har nämligen vid planens bearbetning befunnits lämpligen kunna inrymmas i paviljongerna K 6, K 7 och M 3 samt kolonipaviljongerna M 11, M 12 och K 13 om sammanlagt cirka 470 platser. Det förutsättes, att dessa paviljonger genom medicinalstyrelsens försorg blir föremål för härav påkallade underhållsåtgärder.

Behandlingslokaler, expeditioner och kontor samt lokaler för rörelseterapi. Sjukhusets medicinska centrum avses efter det slutliga genomförandet av förevarande utrustningsplan komma att omfatta dels den nuvarande administrationsbyggnaden, som därvid togs i anspråk i huvudsak för läkarexpeditioner och sjukhuskontor, och dels en ny byggnad med lokaler för behandling och diagnostik samt rörelseterapi och poliklinik. Den nya byggnaden tänkes förlagd nordväst om den befintliga administrationsbyggnaden, till vilken den anslutes medelst en sammanbindningsbyggad.

Lokaler för arbets- och sysselsättningsterapi samt kök med personalmatsal och samlingssal. Lokalbehovet för såväl arbets- och sysselsättningsterapi som kök med personalmatsal och samlingssal förutsättes under ett senare skede i sjukhusets utrustning bli tillgodosett genom nya byggnader inom den del av sjukhusområdet, där paviljongerna K 6, K 7 och K 8 är belägna. Nybyggnaderna avses bli förlagda och utformade på sådant sätt, att de medger anordnande av en central torgbildning. Vid denna förlägges olika lokaler för fritidssysselsättning, butiker m. m. Då för samtliga funktioner avsedda nybyggnader emellertid icke kan komma till stånd, förrän paviljongerna K 6 och K 7 rivits i samband med att ersättningsplatser kunnat erhållas på annan ort inom länet, uppkommer under en övergångsperiod vissa nackdelar för sjukhusets drift och för den arbets-terapeutiska verksamheten. En del åtgärder har dock vidtagits inom köket, vilka möjliggör ett utnyttjande av kök och matsalar under ytterligare cirka tio år. För att bl. a. ersätta vissa i rivnings- och ombyggnadspaviljonger nu ingående terapilokaler kan vidare den del av den nya terapibygnaden, som blir placerad mellan paviljongerna K 6 och K 7, uppföras redan i

en första etapp av sjukhusets upprustning. Dessa vårdpaviljongers läge medger nämligen, att byggnadsdelen kommer till stånd utan hinder för verksamheten i paviljongerna. Till följd av ombyggnad av den nuvarande administrationsbyggnaden kommer den befintliga samlingssalen att utgå redan i ett tidigt skede. Den nya samlingssalen kan emellertid uppföras på platsen för paviljong K 8, vilken som nämnts kan rivras.

Panncentral, ledningssystem m. m. Sjukhusets panncentral, som är nybyggd och utrustad med såväl högtrycksångpannor som varmvattenpannor, är i gott skick. I samband med att tvätten vid sjukhuset nedlägges, bör högtrycksångpannorna ombyggas för drift med lågtrycksånga. Ång- och värmeledningarna är nya eller under omläggning. Ledningarna för förbrukningsvarmvatten är i huvudsak i gott skick. Ledningssystemen bör kompletteras och anpassas till den föreslagna planen för sjukhusets upprustning.

Vatten och avlopp. Sjukhusets vattenbehov tillgodoses genom eget vattenverk. Utredning pågår om uppförande av ett högre vattentorn med större vattenreservoar för att säkra vattenförsörjningen i föreslagna nya paviljonger. Vattentillgången är riklig och vattnet av god kvalitet. Huvud- och servisledningar för kallvatten är i gott skick. Ett reningsverk för höggradig biologisk rening av spillvatten, gemensamt för sjukhuset och bostadsområdet Mariedal inom Vänersborgs stad, har nyligen uppförts. Verket med tillhörande pumpanläggningar är i gott skick.

Sjukhusets avloppsledningar är utförda med skilda system för spill- och regnvatten. Ledningarna är i stor utsträckning nya och i gott skick. Ledningssystemen för såväl vatten som avlopp bör emellertid kompletteras och anpassas till den föreslagna planen för sjukhusets upprustning.

Elektriska installationer. Sjukhusets elkraft eleveras från Trollhätte kraftverk i form av högspänd växelström. Såväl högspännings- och transformatoranläggningarna som distributionssystemet inom sjukhuset är i gott skick. För att säkra elkraftsförsörjningen vid driftsavbrott finns ett motordrivet reservkraftaggregat, som bör utbytas mot ett aggregat av större kapacitet. Genomförandet av den nu föreslagna planen för sjukhusets upprustning kräver en däremot svarande komplettering och anpassning av det elektriska systemet.

Transportkulvertar. Sjukhuset saknar transportkulvertar. Möjligheter torde emellertid föreligga att ansluta såväl de här förordade nybyggnaderna som de två senast uppförda vårdpaviljongerna till ett gemensamt kulvertsystem. Övriga sjukhusbyggnader kan icke för rimliga kostnader anslutas därtill. Dessa bör även fortsättningsvis betjänas av transporter ovan jord.

Vägsystem. Sjukhusets vägar är i huvudsak utförda som grusvägar och befinner sig i mindre gott skick. De bör därför upprustas och anpassas till den blivande utformningen av sjukhuset. I samband därmed bör huvudvägarna inom sjukhusområdet permanentbeläggas.

Kostnaderna för föreslagna om- och nybyggnadsåtgärder, inklusive de beräknade upprustningsåtgärder, som måste vidtagas för en övergångsperiod, har preliminärt uppskattats till cirka 22 000 000 kr.

Renovering av vårdpaviljong M 5

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att bl. a. paviljongen M 5 skulle i enlighet med pla-

nen för sjukhusets upprustning renoveras för en beräknad kostnad av 1 700 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 1 000 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 1 750 000 kr., har påbörjats hösten 1961 och torde vara slutförda vid nyåret 1963. I investeringsplanen redovisas sistnämnda belopp som beräknad medelsförbrukning under innevarande och nästkommande budgetår.

Uppförande av nytt medicinskt centrum

Enligt den i det föregående redovisade principplanen avses sjukhusets medicinska centrum slutligt komma att omfatta dels den nuvarande administrationsbyggnaden, som därvid togs i anspråk i huvudsak för läkar-expeditioner och sjukhuskontor, och dels en ny byggnad med lokaler för behandling och diagnostik samt rörelseterapi och öppen vård.

En första etapp vid realiserandet av principplanen föreslås omfatta uppförandet av denna nybyggnad. Byggnaden bör förläggas nordväst om den befintliga administrationsbyggnaden och utföras i tre våningar. I botten-våningen anordnas i huvudsak lokaler för öppen vård och sjukgymnastik. I direkt anslutning till detta plan förlägges byggnaden för rörelseterapi. I våningarna 1 och 2 trappor anordnas olika lokaler för behandling och diagnostik. Utrymmen för likförvaring, obduktion och visningsrum förlägges till byggnadens källarvåning. Byggnaden utformas så att den kan anslutas till dels den befintliga administrationsbyggnaden och dels i principplanen föreslagna nya vårdavdelningar.

Förläggningen av sjukhusets nya medicinska centrum nödvändiggör, att bostadshuset B 2 utgår. Detta bebos f. n. av sjukhuschefen. Enligt statsmakternas beslut skall ny bostad för sjukhuschefen uppföras vid sjukhuset.

Kostnaderna för byggnadens uppförande, inklusive yttre anordningar, beräknas till 3 200 000 kr. Byggnadsarbetena torde kunna påbörjas våren 1963 och bli slutförda våren 1964. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 800 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Källshagens sjukhus i Vänersborg

Elektriska arbeten

Elektrisk kraft till sjukhuset levereras från Trollhätte kraftverk i form av 3-fas växelström, 10 000 V. Kraften inmatas till en mottagningsstation, belägen i en tillbyggnad till panncentralen. I stationen finns två transformatorer på 200 resp. 100 kVA för nedtransformering till 380/220 V förbrukningsspänning. Transformatorerna är inrymda i ett gemensamt fack. Belastningen har genom utförda belysningsförbättringar och normala belastningsökningar i övrigt successivt ökat och uppgår f. n. till cirka 210 kW,

motsvarande cirka 250 kVA. Tillgänglig transformatoreffekt är enligt ovan 300 kVA. Ett transformatorfel skulle emellertid innebära svåra driftstörningar. För att erhålla tillfredsställande transformatorreserv samt för att möta väntade ytterligare belastningsökningar bör den befintliga transformatorn om 100 kVA utbytas mot en ny med 350 kVA märkeffekt. Samtidigt erfordras ny lågspänningsfördelning, dimensionerad och utförd dels för inmatning från nya transformatorn dels för fördelning av reservkraft från planerat reservkraftaggregat, då anslutning för reservkraftmatning ej kan anordnas från den nuvarande huvudcentralen.

För den nya transformatorn erfordras nytt transformatorfack. Detta bör inrymmas i nuvarande utrymme för lågspänningsfördelning. Det nya lågspänningsställverket samt nedan föreslaget reservkraftaggregat bör placeras i en tillbyggnad till den nuvarande stationen. Härigenom samlas huvudfördelningen för elkraftförsörjningen på ett ur teknisk synpunkt lämpligt sätt.

Kostnaden för ovan föreslagna arbeten har beräknats till 125 000 kr.

Vid avbrott i sjukhusets ordinarie kraftförsörjningsnät uppstår störningar framför allt i driften av panncentralen. Efter övergången till oljeeldningssystem torde effektbehovet för panncentralen komma att uppgå till cirka 65—70 kW, vilket behov i första hand bör täckas. Utöver detta behov måste jämväl elkraftförsörjningen för vissa betydelsefulla anläggningsdelar såsom vissa elanslutna apparater i köket, hissar m. m. tryggas vid eventuellt strömavbrott. För nämnda ändamål bör ett förbränningsmotor-drivet reservkraftaggregat med en generatoreffekt om cirka 140 kVA anskaffas. Kostnaderna härför, inklusive installation och anslutningar, har beräknats till 85 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna för nämnda arbeten uppgår alltså till (125 000 + 85 000) 210 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Mariebergs sjukhus i Kristinehamn

Upprustning av vårdpaviljong M 1

Enligt den av 1961 års riksdag (rskr. 182) antagna planen för sjukhusets slutliga färdigställande avses vårdpaviljong M 1 vid sjukhuset bli föremål för sådan upprustning att numera vedertagna principer om vårdavdelningars utformning och utrustning i görligaste mån tillgodoses. Enligt ett med utgångspunkt härifrån utarbetat förslag kommer paviljongen — som f. n. inrymmer sammanlagt 282 vårdplatser — att omfatta sex vårdavdelningar med vardera 30 platser, delvis uppdelade på två vårdgrupper om 14 resp. 16 platser. Inom varje avdelning fördelas platserna på 10 enkelrum, 2 två- och 4 fyrpatientrum. Varje vårdavdelning kompletteras med enligt nuvarande vårdprinciper erforderliga bilokaler för vårdgruppernas gemen-

samma bruk. Vårdgrupperna kompletteras därjämte med sköljrum och erforderliga tvättanordningar.

Byggnadens centralparti innehåller f. n. kyrksal samt lokaler för elevundervisning, insulinbehandling och rättspsykiatriska undersökningar. Med undantag för kyrksalen måste dessa lokaler tagas i anspråk för att bereda erforderligt utrymme för vårdavdelningarna. De verksamheter, som i anledning härav icke fortsättningsvis kan bedrivas inom byggnaden, avses under en övergångstid bli förlagda på andra håll inom sjukhuset i avvaktan på deras slutliga placering inom ett utbyggt medicinskt centrum.

Kostnaderna för byggnadens utrustning har beräknats till cirka 3 600 000 kr., motsvarande 20 000 kr. per vårdplats.

Värmlands läns landstings förvaltningsutskott, som i samband med utarbetande av planen för sjukhusets slutliga färdigställande ifrågasatte, om godtagbara vårdavdelningar kunde erhållas inom paviljong M 1 genom den i planen förutsatta ombyggnaden, har vid fortsatta överläggningar i ärendet med delegationen ansett sig icke kunna tillstyrka en ombyggnad, då den enligt utskottets mening vore en icke försvarbar investering. Med anledning härav vill delegationen framhålla, att man genom den förordade ombyggnaden erhåller vårdavdelningar, som med hänsyn till sin allmänna vårdstandard är fullt jämförbara med dem vid nyuppförda mentalsjukhus. Avdelningarna är försedda med samma bilokaler som vårdavdelningarna vid Gullberna och Mellringe sjukhus och överensstämmer till sin utformning med dessa. Såväl med hänsyn till avdelningarnas inre organisation som ur kommunikations- och transportsynpunkt får de även med tanke på personalbehovet anses likvärdiga med de nya sjukhusens avdelningar. Enligt nuvarande prisläge uppgår anläggningskostnaderna för nyuppförda vårdpaviljonger till belopp, som i genomsnitt motsvarar omkring 28 000 kr. per vårdplats. Enligt förevarande förslag kan i stort sett likvärdiga vårdplatser erhållas för en ungefär 30 procent lägre kostnad. Slutligen anser delegationen, att ett bibehållande av paviljong M 1 — som även inrymmer en ändamålsenlig kyrksal för sjukhuset — ur allmän arkitektonisk synpunkt är värdefullt för sjukhusanläggningen som helhet.

Ur projekteringssynpunkt torde arbetena kunna påbörjas våren 1962 och vara slutförda våren 1964 under förutsättning att erforderliga medel anvisas under innevarande budgetår i särskild ordning. Om arbetena däremot utföres med anlåtande av ordinarie investeringsmedel, kan de påbörjas hösten 1962 och avslutas hösten 1964. För detta fall redovisas i investeringsplanen en medelsförbrukning av 1 500 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Mellringe sjukhus i Örebro

Byggnadsarbetenas fortsättande

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1957 års riksdag (prop. nr 103; rskr. 237), att ett nytt mentalsjukhus skulle uppföras i Örebro för en beräknad kostnad i redovisade delar av 32 000 000 kr., reducerad med 1 530 000 kr. genom en av 1960 års riksdag beslutad minskning av antalet vårdplatser från 780 till 720. För utförandet av arbetena har av 1957—1961 års riksdagar anvisats sammanlagt 20 775 000 kr.

Etapp I (anläggande av huvudvägar inom sjukhusområdet samt huvudledning för vatten och avlopp) har slutförts sommaren 1959. Etapp II (byggnader för administration och medicinskt centrum, centralkök, matsalar och samlingslokaler, terapilokaler och verkstäder) har påbörjats hösten 1959 och slutförts hösten 1961.

Etapp III, omfattande samtliga sju paviljonger, har i delegationens anslagsäskanden för innevarande budgetår angivits skola påbörjas vid nyåret 1961 och vara slutförd sommaren 1963. Av arbetstekniska skäl har etappen emellertid uppdelats i fyra deletapper, av vilka tre deletapper omfattar två paviljonger vardera och en deletapp den återstående paviljongen. Nämnda etapper beräknas bli slutförda våren 1962 resp. sommaren 1962, sommaren 1963 och hösten 1963. Efter slutförandet av andra deletappen sommaren 1962 och sedan utrustningsarbetet slutförts genom landstingets försorg kan då färdigställda delar av sjukhuset beläggas. Etapp IV (arbeten för sjukhusområdets slutliga iordningställande) beräknas bli avslutad hösten 1963.

Den tidigare angivna totalkostnaden 30 470 000 kr. uppgår enligt prisläget den 1 juli 1961 till 35 000 000 kr. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelförbrukning av sammanlagt 15 000 000 kr.

Sjukhuset i Sala för vård av höggradigt psykiskt efterblivna

Byggnadsarbetenas fortsättande

I enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1957 och 1959 års riksdagar, att ett sjukhus för vård av psykiskt efterblivna skulle uppföras i Sala. Genom beslut den 5 juni 1959 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra det nya mentalsjukhuset för en beräknad kostnad i redovisade delar av 24 200 000 kr. samt anvisade 1 600 000 kr. för byggnadsarbetenas påbörjande. För budgetåren 1960/61 och 1961/62 har därefter anvisats 4 000 000 resp. 7 500 000 kr. Sammanlagt har sålunda (1 600 000 + 4 000 000 + 7 500 000) 13 100 000 kronor ställts till förfogande.

Etapp I (vägar, lednings- och transportkulvert, schakt- och sprängningsarbeten för samtliga husgrunder) som utvidgats att omfatta jämväl grun-

derna för samtliga byggnader, har slutförts hösten 1961. Etapp II, som omfattar överbyggnaden för samtliga byggnader, avses bli påbörjad vid nyåret 1962 och slutförd hösten 1963. Etapp III (sjukhusområdets slutliga iordningställande) beräknas bli slutförd våren 1964.

Den tidigare angivna totalkostnaden om 24 200 000 kr. uppgår enligt prisläget den 1 juli 1961 till 27 000 000 kr. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 12 000 000 kr.

Säters sjukhus

Uppförande av vårdpaviljongerna MK 2 och MK 3

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1959 års riksdag (prop. nr 87; rskr. 183) att anvisa 100 000 kr. för bestridande av kostnaderna för en närmare bearbetning av den framlagda principplanen för sjukhusets modernisering samt för upprättande av ritningar till två nya vårdpaviljonger, inrymmande sammanlagt cirka 180 platser. Enligt beslut av 1960 års riksdag (prop. nr 93; rskr. 208) skall för tillgodoseende av angivet vårdplatsbehov uppföras två vårdpaviljonger, benämnda MK 2 och MK 3, för en beräknad kostnad av 4 850 000 kr. För arbetenas påbörjande anvisade 1960 års riksdag 1 000 000 kr. 1961 års riksdag (rskr. 182) anvisade ytterligare 500 000 kr. för ändamålet. Sålunda har sammanlagt (100 000 + 1 000 000 + 500 000) 1 600 000 kr. anvisats.

I totalkostnaden tidigare inräknat belopp om 350 000 kr. för vissa för paviljongernas uppförande nödvändiga lednings- och planeringsarbeten redovisas i samband med en omläggning av en större del av sjukhusets distributionssystem för värme- och varmvatten. Kostnaderna för paviljongernas uppförande utgör sålunda enligt 1959 års prisläge (4 850 000 — 350 000) 4 500 000 kr. Arbetena, för vilka kostnaderna enligt inkomna anbud och i prisläge den 1 juli 1961 uppgår till 4 900 000 kr., avses numera bli påbörjade vid nyåret 1962 och torde vara slutförda sommaren 1963. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 3 300 000 kr.

Sekundäravdelningen i Pärby

Anslutning till Grangärde kommuns vattenledningssystem

Vattenbehovet vid sjukhuset tillgodoses f. n. genom en grundvattenbrunn i en grusförekomst cirka 200 meter norr om sjukhuset. Vattentillgången är ojämn och vid torrperioder har vattenbrist tidvis förekommit. Vattnet är starkt järn- och manganhaltigt. Befintliga reningsanordningar är helt otillräckliga. Det distribuerade vattnet inom sjukhusområdet är mycket otillfredsställande till följd av brunfärgning och utfällningar.

Frågan om en mera tillfredsställande vattenförsörjning för sjukhuset har varit föremål för utredningar under en längre tid. Tre alternativa lösningar har därvid undersökts, nämligen komplettering av det befintliga vattenverket för att få bättre rening av råvattnet eller anordnande av ny vattentäkt för sjukhusets behov eller/och anslutning till Grangärde kommuns vattenförsörjningsanläggning i Nyhammar. En komplettering av vattenverket har inte bedömts medföra ett godtagbart resultat. Några möjligheter att anordna ny vattentäkt för sjukhusets behov har efter utförda provborrningar och propvpumpningar visat sig icke föreligga. Med hänsyn till behovet av rikligare vattentillgång har delegationen sålunda funnit enda möjligheten vara, att sjukhuset anslutes till kommunens vattenledningssystem. Härför erfordras en anslutningsledning om cirka 2 km. Därvid kan även viss inom kommunen befintlig bebyggelse anslutas till ledningsnätet. Kostnaden för en sådan ledning har beräknats till 160 000 kr., varav 27 200 kr. är att hänföra till ledningens framdragande inom sjukhusområdet. Kostnaderna i övrigt måste till övervägande del bestridas av staten, då bebyggelsen utefter ledningssträckan är obetydlig. En efter dessa grunder verkställd beräkning utvisar, att statens andel i de totala anläggningskostnaderna uppgår till högst 150 000 kr., vilket belopp får anses skäligt.

Följande preliminära avtal har träffats mellan mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation för Kungl. Maj:t och Kronan, här nedan kallad Kronan, och Grangärde kommun, här nedan kallad kommunen, angående anslutning av Pärilby sjukhus till kommunens vattenledningsverk.

§ 1.

»Kommunen åtager sig att från sitt vattenledningsverk vid Nyhammar leverera allt erforderligt vatten för sjukhusets behov.

§ 2.

Vattnet levereras genom en förbindelseledning från en befintlig huvudvattenledning mellan Nyhammar och Kyrkbyn till rörnätet inom sjukhusets område. Ledningen med därtill hörande anordningar utföres av kommunen i överensstämmelse med bifogade av Bergströms Ingeniörsbyrå & Co upprättade och den 31 oktober 1961 dagtecknade ritningar (Arb. nr 2246 VA 1—VA 4).

§ 3.

Till anläggningskostnaderna för den del av ledningen som framdrages inom mark utanför sjukhusets område, bidrager Kronan med belopp motsvarande 9/10 av kostnaderna.

Anläggningskostnaderna beträffande den del av ledningen, som utföres inom sjukhusets område, gäldas helt av Kronan.

§ 4.

Kronan får äganderätt till den del av ledningen, som förlägges inom sjukhusområdet, och svarar för underhållet av denna ledningssträcka.

Kommunen får äganderätt till den del av ledningen, som förlägges utanför sjukhusets område, och svarar för underhållet av denna ledningssträcka.

§ 5.

I övrigt skall i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i reglemente för Grangärde kommuns vattenverk, antaget av komunalfullmäktige den 26 mars 1955.

§ 6.

Avtalet gäller under förutsättning av Kungl. Maj:ts och kommunalfullmäktiges godkännande.»

Kommunalfullmäktige i Grangärde kommun har för sin del godkänt avtalet. Vidare har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förklarat sig i princip inte ha något att erinra mot detsamma. Delegationen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna avtalet.

Anslutningen till kommunens ledningsnät kan i sin helhet utföras så snart medel ställs till kommunens förfogande. I investeringsplanen redovisas 150 000 kr. som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Sjukhuset i Bollnäs

Byggnadsarbetenas fortsättande

Enligt beslut av 1956 års riksdag skall ett nytt mentalsjukhus uppföras i Gävleborgs län och förläggas till Bollnäs. Genom beslut den 25 april 1958 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra det nya mentalsjukhuset för en beräknad kostnad i redovisade delar av 34 000 000 kr., reducerad med omkring 2 000 000 kr. genom en av 1958 års riksdag beslutad minskning av antalet vårdplatser från 720 till omkring 660. För utförandet av byggnadsarbetena har för budgetåren 1957/61 anvisats sammanlagt 18 950 000 kr., varav 2 550 000 kr. är att hänföra till beredskapsarbeten.

Efter samråd med medicinalstyrelsen, landstinget i Gävleborgs län, Bollnäs stad och ortnamnskommissionen vill delegationen i likhet med medicinalstyrelsen och Bollnäs stad förorda, att sjukhuset erhåller namnet »Hedhamre sjukhus» efter de byar — Hedens och Hamre byar — å vilkas mark sjukhuset uppföres.

Av de i etapp I ingående arbetena (huvudvägar och ledningar, panncentral och förrådsbyggnad) har arbetena beträffande huvudvägar och ledningar slutförts hösten 1959 och beträffande panncentral och förrådsbyggnad sommaren 1960. Till etapp II har förutom medicinskt centrum samt kök och samlingsal numera hänförs även terapibygnaderna. Dessa påbörjades i oktober 1959 och färdigställdes vid nyåret 1961. Övriga av etapp II omfattade byggnader påbörjades i oktober 1960 och beräknas bli färdigställda hösten 1962. Etapp III, omfattande samtliga sju vårdpaviljonger, har av delegationen i dess anslagsäskanden för innevarande budgetår angivits

skola påbörjas vid nyåret 1961 och bli slutförd vid nyåret 1964. Av arbetstekniska skäl har etappen emellertid uppdelats i fem deletapper, av vilka den första omfattar två paviljonger, den andra en paviljong, den tredje två paviljonger samt de övriga etapperna vardera en paviljong. Nämda deletapper beräknas bli slutförda våren 1962 resp. hösten 1962, våren 1963, hösten 1963 samt vid nyåret 1964. Efter slutförandet av andra deletappen hösten 1962 och efter utrustning av då färdigställda paviljonger beräknas sjukhuset kunna delvis beläggas. Etapp IV, som innefattar arbeten för sjukhusområdets slutliga iordningsställande, beräknas vara slutförd under våren 1964.

Den tidigare angivna totalkostnaden om 32 000 000 kr. uppgår enligt prisläget den 1 juli 1961 till 34 000 000 kr. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelförbrukning av sammanlagt 16 000 000 kr.

Sidsjöns sjukhus i Sundsvall

Upprustning av panncentralen

I anslagsäskandena för budgetåret 1960/61 framhöll delegationen, att pannbeståndets dåliga skick nödvändiggjorde en kontinuerlig upprustning för att säkerställa sjukhusets värmeförsörjning. Med anledning härav hemställde delegationen, att en av sjukhusets fem pannor skulle ersättas med en ny högeffektpanna. Delegationen avsåg att fortsättningsvis framlägga förslag beträffande omfattningen och beskaffenheten av det pannbyte, som framdeles kunde bedömas erforderligt.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 93 framlagt förslag har 1960 års riksdag (rskr. 208) för utbyte av en befintlig panna mot en högeffektvarmvattenpanna, försedd med sopförbränningsanordningar, dels anvisat 110 000 kr., dels ock medgivit, att av 1958 års riksdag (rskr. 198) för anordnande av sopförbränningsugn vid sjukhuset anvisade medel om 60 000 kr. fick tagas i anspråk. För ändamålet har sålunda sammanlagt (110 000 + 60 000) 170 000 kr. ställts till förfogande.

Med anledning av inträffat läckage i en av de återstående äldre pannorna och då läckage kan befaras inträffa jämväl i övriga äldre pannor, har delegationen funnit samtliga dessa pannor böra ersättas med två nya högeffektpannor. De nya pannorna bör förses med anordningar för oljedrift. Den nyligen installerade högeffektpannan har icke försetts med sopförbränningsanordningar, då dessa av tekniska skäl bör installeras på den närmast rökurtaget belägna pannan. Anordningarna för sopförbränning bör således anslutas till den av de nya pannorna, som får denna placering.

För att möjliggöra soptransport från icke kulvertanslutna byggnader måste vissa begränsade byggnadstekniska åtgärder vidtagas.

Ur brandskyddssynpunkt bör pannhusets trätak enligt numera gällande bestämmelser förses med brandhärdig beklädnad.

Arbetena, som kostnadsberäknats till 410 000 kr., torde kunna påbörjas hösten 1962 och slutföras hösten 1963. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 300 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Förbättringsåtgärder beträffande varmvattenförsörjningen

Företagna undersökningar av allvarigare brister inom sjukhusets ledningssystem har visat, att dessa till stor del är hänförliga till mindre gott byggnadsmaterial. Åtgärder för att förbättra systemen måste därför successivt vidtagas. Av tekniska skäl bör flertalet av dessa åtgärder utföras i samband med en kontinuerlig renovering av sjukhusets vårdpaviljonger. I samråd med delegationen har en sådan renovering redan påbörjats genom medicinalstyrelsens försorg och delegationen förutsätter, att styrelsen erhåller en för ändamålet avsedd förstärkning av sina underhållsanslag. Delegationen avser emellertid att i sina anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 framlägga en plan för sjukhusets upprustning och däri närmare redovisa erforderliga åtgärder för avhjälpande av bl. a. bristerna i ledningssystemen. Redan nu torde dock böra anmälas, att de erforderliga åtgärderna synes bli av omfattande natur.

I sammanhanget har framkommit, att varmvattenberedningen inom sjukhuset är — med hänsyn till värmesystemets bristande kapacitet — otillräcklig i förhållande till det utökade varmvattenbehov, som under senare tid verkställda installationer av anläggningar för tempererat vatten medfört. Gällande princip för värmesystemets funktion innebär, att oshuntat värmeledningsvatten distribueras från panncentralen till undercentraler och separata varmvattenberedare inom varje byggnad. Beredarna, som är försedda med genomströmningsbatteri för förbrukningsvarmvattnet, har vid flera tillfällen varit föremål för underhåll och reparationer. Dessa arbeten har huvudsakligen bestått i utbyte av läckande batterier. Då antalet beredare inom sjukhuset är stort, är det emellertid förenat med betydande svårigheter att lokalisera uppkommande läckage. De inom personalbostäderna befintliga varmvattenberedarna har f. n. tillräcklig kapacitet, men distributionsanläggningen till bostäderna är behäftad med vissa brister.

För att avhjälpa bristerna i fråga om sjukhusets varmvattenförsörjning bör en central varmvattenberedning för huvuddelen av sjukhusets vårdpaviljonger jämte ekonomibyggnad och centraltvätt anordnas. Detta innebär, att oshuntat värmeledningsvatten jämväl fortsättningsvis kontinuerligt distribueras till administrationsbyggnaden, vårdpaviljong MK jämte personalbostäderna. Då varmvattenberedarna inom sistnämnda byggnader framdeles kan komma att påfordra underhåll i betydande omfattning bör vid en senare tidpunkt av sjukhusets upprustning övervägas, huruvida icke dessa beredare skall successivt utbytas mot nya.

Den nu föreslagna centrala anläggningen för varmvattenberedning består av värmeväxlare och förrådsvarmvattenberedare, anordningar för anslutning till värmesystemets oshuntade krets, cirkulationspump och huvudledningar, anläggningar för automatisk temperaturreglering samt cirkulationsledningar inom berörda byggnader. Plats för anläggningen kan beredas i panncentralen genom att ett där befintligt ställverk flyttas. Kostnaderna för nu aktuella åtgärder har beräknats till 225 000 kr.

Kostnaderna för eventuellt framtida utbyte av de befintliga varmvattenberedarna inom administrationsbyggnaden, vårdpaviljong MK jämte personalbostäderna kan preliminärt uppskattas till 100 000 kr.

Vid bifall till det framlagda förslaget torde arbetena kunna utföras under nästkommande budgetår. I investeringsplanen redovisas 225 000 kr. som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Uppförande av serveringslokal samt byggnad för omklädningsrum vid idrottsplatsen

I anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställde delegationen om medel för uppförande av serveringslokal samt byggnad för omklädningsrum vid idrottsplatsen inom sjukhusområdet. Departementschefen förklarade sig dock icke beredd tillstyrka medelsanvisning för ändamålet.

Såsom delegationen tidigare framhållit bör enligt numera vedertagna principer vid mentalsjukhusen finnas försäljningskiosk, kombinerad med lokaler för servering. De gynnsamma ekonomiska erfarenheter beträffande kioskhandel vid de statliga mentalsjukhusen — i vissa fall i samband med servering — som ovan berörts i samband med förslag om uppförande av byggnad för fritidscentrum vid S:ta Gertruds sjukhus, ger grundad anledning antaga att en motsvarande försäljningsverksamhet vid Sidsjöns sjukhus i lika mån skall visa sig inkomstbringande för statsverket.

Vid Sidsjöns sjukhus finns en provisorisk kiosk, som endast medger utomhusservering. Några lokaler i övrigt kan icke tagas i anspråk för försäljning och servering. En ny byggnad bör därför uppföras för ändamålet och förläggas till sjukhusets parkområde söder om paviljongerna invid huvudinfarten och i anslutning till sjukhusets festplats. Med hänsyn till att lokalbehovet för socioterapi framdeles kan bära tillgodoses i särskilda lokaler, torde byggnaden bära utformas så att en utbyggnad för detta ändamål möjliggöres. Kostnaderna för byggnadens uppförande, inklusive yttre ledningar, uppskattas till 210 000 kr.

Enligt nuvarande principer för mentalsjukhusens utformning bör vidare i terapeutiskt syfte finnas bl. a. idrottsplan och tennisbana. Det är ur vårdsynpunkt angeläget, att dessa anordningar kan utnyttjas effektivt av patienterna. I detta syfte bör invid idrottsanläggningarna finnas lokaler för omklädning och tvagning. Då härför lämpade lokaler saknas föreslår delegationen, att en mindre byggnad uppföres för ändamålet. Enligt upprättat

förslag bör denna innehålla två omklädningsrum med plats för cirka 20 personer jämte tvättrum och toalettanordningar, ett mindre funktionärsrum samt förråd för idrottsredskap. En utifrån tillgänglig toalett bör anordnas i byggnaden. Kostnaderna för byggnadens uppförande, inklusive yttre ledningar, uppskattas till 110 000 kr.

Medelsbehovet för här föreslagna byggnadsföretag, vilka lämpligen synes böra ombesörjas av medicinalstyrelsen och i huvudsak torde kunna utföras under nästkommande budgetår, uppgår sålunda till sammanlagt (210 000 + + 110 000) 320 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Elektriska arbeten

Elektrisk kraft levereras från Sundsvalls Elverk till sjukhusets mottagningsställverk i panncentralen vid en spänning av 20 000 V. Huvudtransformatorer för nedtransformering till 3 000 V samt 400 V är placerade under tvättlokalerna i ekonomibygnaden.

Elverket har uppsagt leveransen och meddelat i samband med upprättande av nytt kontrakt, att leveransspänningen kommer att sänkas från 20 till 10 kV under år 1963. I anledning härav erfordras kontraktsenligt ändring av serviser, anordnande av nytt mottagningsställverk för 10 kV intill huvudtransformatorerna i ekonomibygnadens källarvåning samt omlindning av huvudtransformatorerna. Nämda arbeten påkallas jämväl av vissa värmetekniska ändringar inom panncentralen. Mottagningsställverket flyttas till ekonomibygnaden i samband med ombyggnaden. Kostnaderna för arbetena har beräknats till 105 000 kr. I investeringsplanen redovisas motsvarande belopp som beräknad medelsförbrukning under budgetåret 1962/63.

Frösö sjukhus vid Östersund

Uppförande av ny panncentral

Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (rskr. 182), att en ny panncentral skulle uppföras för en beräknad kostnad av 1 800 000 kr. samt anvisade för arbetenas påbörjande 1 000 000 kr. för budgetåret 1961/62.

Arbetena, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1961 uppgår till 1 850 000 kr., torde kunna påbörjas våren 1962 och vara slutförda våren 1964. I investeringsplanen redovisas en för innevarande och nästkommande budgetår beräknad medelsförbrukning av sammanlagt 1 200 000 kr.

Uppförande av vårdpaviljong MK 13

I anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställde delegationen om medel för uppförande av en ny paviljong, benämnd MK 13, kostnads-

uppskattad till 3 300 000 kr. Departementschefen förklarade sig emellertid icke då kunna förorda, att begärda byggnadsmedel anvisades.

Såsom delegationen tidigare framhållit bör paviljongen, enär den kan uppföras utan att någon befintlig vårdbyggnad behöver rivas, komma till utförande i första skedet av sjukhusets upprustning. Med hänsyn härtill anser delegationen det vara av synnerlig vikt för planens tidsmässiga genomförande, att medel för ifrågavarande arbeten ställes till förfogande för nästkommande budgetår.

Enligt utförda detaljerade kostnadsberäkningar uppgår anläggningskostnaderna för ifrågavarande paviljong till 4 000 000 kr., varav för vårdavdelningarna jämte tillhörande bilokaler 3 600 000 kr. (motsvarande 30 000 kr. per vårdplats), vissa för sjukhuset gemensamma lokaler 290 000 kr. samt yttre arbeten 110 000 kr. Med beaktande av att den tidigare uppskattade byggnadskostnaden om 3 300 000 kr. motsvarar 3 400 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961 utvisar sålunda den nu föreliggande kostnadsberäkningen en kostnadsökning om 600 000 kr. Anledningen till denna ökning torde vara att hänföra till det förhållandet, att den tidigare beräkningen utgjorde en på grundval av skissritningar verkställd preliminär uppskattning av kostnaderna.

Byggnadsarbetena torde kunna påbörjas hösten 1962 och vara slutförda våren 1964. I investeringsplanen redovisas en beräknad medelsförbrukning av 900 000 kr. under budgetåret 1962/63.

Umedalens sjukhus vid Umeå

Principplan

Antalet fastställda vårdplatser vid Umedalens sjukhus utgör f. n. omkring 1 040, inklusive 61 platser för tbc-patienter. Medelbeläggningen vid sjukhuset har under senare år uppgått till cirka 1 100 patienter. Sjukhusets nuvarande upptagningsområde omfattar Västerbottens län samt delar av Norrbottens och Västernorrlands län. De för tbc-patienter reserverade platserna är belagda med patienter från norra Sverige, varav ett tjugotal med hemortsrätt inom Västerbottens län.

Enligt 1956 års reviderade generalplan skall sjukhusets upptagningsområde omfatta enbart Västerbottens län. Enligt planen har vårdplatsbehovet inom länet år 1970 beräknats uppgå till 740 platser. Platsantalet vid sjukhuset har emellertid i planen föreslagits till 781, varav vissa platser för tbc-patienter med hemortsrätt inom andra upptagningsområden än Västerbottens län. I planen förutsattes vidare — med hänsyn till en beräknad nedgång i platsbehovet för egentligt mentalt sjuka — att en befintlig paviljong med sammanlagt 104 platser skulle kunna tagas i anspråk för vårdavdelningar för höggradigt psykiskt efterblivna.

Folkmängden i länet uppgår till cirka 240 000 invånare. Utgår man ifrån

ett genomsnittligt vårdplatsbehov för egentligt mentalt sjuka av 4 promille av befolkningsunderlaget, skulle 960 vårdplatser erfordras för att täcka länets behov. Antalet vid statens mentalsjukhus ineliggande patienter med hemortsrätt inom Västerbottens län uppgick till 739 den 8 juni 1959, 767 den 1 juli 1960 och 783 den 6 mars 1961. Sistnämnda dagar år 1960 och 1961 fanns dessutom 7 resp. 14 exspektanter anmälda. En plan för vårdorganisationen inom länet bör sålunda kunna baseras på ett beräknat platsbehov om högst 800. Därjämte torde enligt nämnda inventering omkring 40 platser böra reserveras för tbc-patienter med hemortsrätt även inom andra upptagningsområden än Västerbottens län.

I samband med den innevarande år beslutade utbyggnaden av resurserna för en ökad läkarutbildning har såväl läkarutbildningsberedningen som mentalsjukvårdsberedningen framhållit, att en förutsättning för ökad läkarutbildning i Umeå är att Umedalens sjukhus i ökad utsträckning utnyttjas för undervisning i psykiatri. Det har därför bedömts angeläget, att frågan om anordnande av en forsknings- och undervisningsenhet vid detta sjukhus upptages till behandling. Läkarutbildningsberedningen har sedermera på nytt understrukit dessa uttalanden och föreslagit, att mentalsjukvårdsberedningen får i uppdrag att utreda förutsättningarna för att i samband med sjukhusets nu förestående upprustning anordna en sådan enhet.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 har delegationen — med angivande av därom i tidigare utredningar anförda skäl — föreslagit, att till bl. a. Umeå förläggas en vårdavdelning om 25 vårdplatser för mentalt sjuka barn och ungdomar. Vidare har delegationen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 februari 1956 föreslagit, att till Umedalens sjukhus förläggas även en avdelning om 40 vårdplatser för höggradigt psykiskt efterblivna barn.

I fråga om den närmare lokaliseringen i Umeå av en eventuell enhet för forskning och undervisning i s. k. tung psykiatri har delegationen under hösten 1961 samrått med representanter för landstinget i Västerbottens län och professorn i psykiatri vid medicinska högskolan i Umeå. Därvid har framförts tanken att anknyta en sådan enhet direkt till den medicinska högskolan och att sålunda förlägga för ändamålet erforderliga vårdplatser för egentligt mentalt sjuka i omedelbar anslutning till lasarettet i Umeå. Därmed skulle jämväl en i och för sig önskvärd samordning av kropps- och mentalsjukvård kunna erhållas. För detta ändamål disponibelt markområde i närheten av lasarettet har dock befunnits kunna ge utrymme endast för en anläggning med ett förhållandevis begränsat antal vårdplatser. För att tillgodose en nyanserad forsknings behov måste emellertid ett väsentligt större patientmaterial kunna disponeras.

Såsom ovan nämnts förutsätter den reviderade generalplanen att ett visst antal platser reserveras vid Umedalens sjukhus för vård av psykiskt efterblivna. Med anledning härav har vid förhandlingarna med landstinget dis-

kuterats möjligheterna att disponera sjukhuset i dess helhet för vård av denna patientkategori. Emellertid skulle antalet vårdbehövande höggradigt psykiskt efterblivna betydligt understiga det vårdplatsantal, som en för detta vårdändamål företagen omDispositionering av sjukhuset skulle ge. Överskjutande platser skulle icke heller kunna nyttjas för vård av egentligt mentalt sjuka, då det enligt moderna vårdprinciper icke kan anses lämpligt, att denna patientkategori vårdas inom samma enhet som psykiskt efterblivna. Den behövliga omDispositioneringen av sjukhuset har för övrigt bedömts bli alltför kostnadskrävande för att kunna anses ekonomiskt försvarbar. Av dessa anledningar har sjukhuset icke ansetts kunna nyttjas för vård av höggradigt psykiskt efterblivna.

En uppdelning av platserna för egentligt mentalt sjuka på flera vårdenheter, förlagda på skilda orter i länet, är enligt delegationens mening i och för sig önskvärd, bl. a. ur demografisk synvinkel. Ett vid förhandlingarna med landstinget i detta syfte väckt förslag att förlägga en mentalvårdsenhet i anslutning till Skellefteå lasarett har emellertid icke befunnis kunna realiseras bl. a. på grund av bristande tillgång på mark för ändamålet.

Med hänsyn till nu åberopande förhållanden och då man ansett sig böra räkna med en framtida professur för undervisning och forskning i s. k. tung psykiatri med behov av ett väl differentierat patientmaterial, har delegationen och landstinget icke funnit annan lösning av frågan om vårdorganisationen för de egentligt mentalt sjuka med hemortsrätt inom länet än att samtliga härför erforderliga vårdplatser förläggas till Umedalens sjukhus.

Vidkommande den ovan berörda avdelningen i Umeå för mentalt sjuka barn och ungdomar har vid delegationens samråd med landstinget — med hänsyn till i första hand önskvärdheten av ett samarbete mellan en sådan vårdenhet och verksamheten för psykisk barn- och ungdomsvård samt den medicinska och pediatrika verksamheten — ansetts mest ändamålsenligt, att avdelningen förläggas i anslutning till lasarettet.

Av innevarande års riksdag efter förslag i prop. nr 185 beslutade riktlinjer för en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet innebär bl. a., att rättspsykiatriska kliniker skall anordnas i Göteborg, Uppsala, Lund och Umeå. Frågan om den närmare förläggningen av klinikerna och platsantalet vid desamma har ansetts böra bli föremål för närmare utredning. Vid remissbehandlingen av ämnet förklarade emellertid mentalsjukvårdsberedningen sig icke ha något principiellt att invända mot en ifrågasatt lokal anknytning till Umedalens sjukhus av en rättspsykiatrisk klinik. Delegationen finner för sin del, att det disponibla markområdet vid sjukhuset i och för sig medger, att en sådan klinik förläggas inom en perifert belägen del av sjukhusområdet med möjlighet att bl. a. anordna särskild tillfartsväg till kliniken. Med anledning härav torde mark för ändamålet böra tills vidare reserveras inom sjukhusområdet.

Vårdpaviljonger. Flertalet av sjukhusets vårdpaviljonger kom till stånd vid mitten av 1930-talet. Paviljongerna M36 och K35 blev färdigställda år 1952 resp. år 1955. Inom de äldre paviljongerna, som tidigare icke varit föremål för några mer omfattande renoveringsarbeten, pågår f. n. vissa underhållsarbeten. Dessa arbeten föregriper emellertid icke de av förevarande plan omfattande upprustningsåtgärderna. Vårdavdelningarna inom de äldre paviljongerna, som saknar korridorsystem, innehåller vårdssalar med plats för 8 till 10 patienter i varje sal. Befintliga hissar är starkt förslitna. Vid en genomgripande upprustning måste därjämte de interna ledningssystemen utbytas.

Vårdpaviljongerna M 8, M 36, K 4, K 35 samt MK 21 beräknas efter upprustning enligt förevarande plan komma att innehålla sammanlagt cirka 380 godtagbara vårdplatser, inklusive de 61 platserna för smittförande tbc-patienter.

De större paviljongerna M 7 och K 3, vardera med ett fastställt platsantal om 274, innehåller blott ett fåtal enkelrum och saknar erforderligt antal bilokaler. Vårdavdelningarnas planlösning medger icke, att de utformas på sådant sätt att moderna vårdkrav godtagbart uppfylles. En renovering av paviljongerna bör därför i huvudsak begränsas till en reducering av platsantalet och vissa kompletterande åtgärder beträffande bilokalerna. Med hänsyn härtill torde det framdeles kunna ifrågasättas, om icke dessa paviljonger på längre sikt bör utgå och ersättas genom nybyggnad. Paviljongerna beräknas efter renovering enligt nu angivna riktlinjer kunna inrymma sammanlagt cirka 410 platser.

Paviljongerna K 2 och M 6 om tillhoppa 35 platser, vilka är belägna inom den för ett framtida medicinskt centrum avsedda delen av sjukhusområdet, kommer i ett senare skede av sjukhusets upprustning att eventuellt tagas i anspråk för annat ändamål.

Vid ett bibehållande efter renovering av paviljongerna M 7 och K 3 samt K 2 och M 6 skulle sjukhuset alltså komma att under i övrigt angivna förutsättningar omfatta sammanlagt (380 + 410 + 35) 825 platser, vilket platsantal alltså skulle tillgodose det beräknade vårdbehovet inom upptagningsområdet.

Behandlingslokaler, expeditioner och kontor samt lokaler för rörelseterapi m. m. Sjukhusets medicinska centrum och kontor är f. n. inrymda i en särskild byggnad, om uppfördes i samband med sjukhusets tillkomst. Denna byggnad är helt otillfredsställande beträffande såväl omfattning som inredning. Sålunda har behandlingslokalerna, som huvudsakligen är förlagda till byggnadens källarvåning, dålig dagerbelysning. Vidare saknas ett flertal för ett medicinskt centrum erforderliga lokaler. Det är således nödvändigt, att en nybyggnad snarast uppföres för ändamålet. Byggnaden bör lämpligen förläggas till en plats inom sjukhusområdet omedelbart sydväst om sjukhusets äldre kärna. Anläggningen bör utformas så att den framdeles kan byggas ut och även direkt anslutas till en eventuell byggnad för högre undervisning och forskning. De närmast platsen för ett nytt medicinskt centrum belägna paviljongerna K 3 och K 35 är icke så utformade, att de kan direkt anknytas till detta centrum. Skulle paviljong K 3 däremot i en framtid bedömas bära ersättas med en ny byggnad, bör en sådan direkt anknytning åstadkommas.

Då lokaler för rörelseterapi f. n. delvis saknas bör för ändamålet erforderliga lokaler komma till stånd inom ett nytt medicinskt centrum. Där-

jämte kan den befintliga gymnastiksalen, som är belägen i den nyuppförda byggnaden för elevundervisning, bekvämt utnyttjas. Slutligen bör en idrottsplan med tillhörande omklädningsrum anläggas på härför lämpligt markområde väster om sjukhuset.

Den befintliga administrationsbyggnaden är byggnadstekniskt sett i relativt gott skick. Sedan den tagits ur bruk för nuvarande ändamål, kan den användas för arbets- och sysselsättningsterapi m. m. i den omfattning, som nedan anges.

Lokaler för arbets- och sysselsättningsterapi m. m. Befintliga lokaler är inrymda i dels sjukhusets förutvarande tvättlokaler (E 11), dels byggnad V 9 och dels en beredskapspaviljong (V 27). Beredskapspaviljongen bör utgå på grund av sin dåliga beskaffenhet men torde övergångsvis kunna utnyttjas under upprustningstiden. De övriga byggnaderna är visserligen otillräckliga för ändamålet men bör kunna bibehållas. Olika grenar av arbets- och sysselsättningsterapin bör i övrigt förläggas i nybyggnader, den verkstadsbetonade verksamheten med anslutning till driftsverkstäderna vid sjukhusets ekonomigård och den övriga verksamheten med nära anknytning till administrationsbyggnaden, som även den kan utnyttjas för ifrågasvarande verksamhet. I denna byggnad bör även inrymmas lokaler för servering, frisørsalonger, bibliotek, andaktsrum samt lokaler för socioterapeutisk verksamhet.

Sjukhusets samlingssal, som f. n. är förlagd till byggnaden E 11, är i förhållandevis gott skick men för liten för sitt ändamål. Det bör därför övervägas, om icke en ny samlingssal behövs på längre sikt. En sådan bör förläggas inom en ny terapibygnad i anslutning till den nuvarande administrationsbyggnaden. En på detta sätt utformad gemensam anläggning för här berörda ändamål skulle få karaktären av sjukhusets fritidscentrum.

Kök och personalmatsalar m. m. Sjukhusets centralkök moderniserades och upprustades vid mitten av 1950-talet och är i förhållandevis gott skick. Utlämningshallen bör dock ombyggas för att tillgodose behovet av uppställningsplats för mattransportvagnar av varmvagnstyp.

Sjukhuset saknar centralt förrådsutrymme. Då sjukhusets bageri, som är beläget i bottenvåningen i den med byggnaden E 11 förenade byggnaden B 10, skall nedläggas inom en nära framtid, kan de för bageriändamål nyttjade lokalerna omdisponeras till centralförråd. I detta byggnadskomplex befintliga personalbostäder, bör förses med erforderlig sanitär utrustning.

Sjukhusets driftsverkstäder befinner sig i gott skick.

Panncentral och ledningssystem m. m. Sjukhusets panncentral, som uppfördes i samband med sjukhusets tillkomst, är delvis starkt försliten och därjämte otillfredsställande disponerad med hänsyn till den enligt föreliggande plan avsedda utformningen av sjukhuset. Under de senaste åren har huvuddelen av pannbeståndet varit föremål för utbyte. De nya pannorna är utrustade för automatisk drift och försedda med anordningar för oljeeldning. Vissa under senare tid beslutade kompletterings- och rationaliseringsåtgärder inom panncentralen har ännu icke hunnit genomföras.

Realiserandet av här ifrågasatta nybyggnader inom sjukhuset medför krav på ökad pannkapacitet. Inom pannbyggnaden kan visserligen plats beredas för en ny panna genom att en i reserv stående ångpanna demonteras, men därigenom blir de som lokalreserv avsedda utrymmena inom centralen i sin helhet tagna i anspråk. I centralen belägna, till pannorna anslutna anordningar för värmedistributionen såsom pumpar m. m. be-

höver även utökas och kompletteras, om den förordade upprustningen av sjukhuset genomföres. Det utrymme, som kan disponeras för sådana installationer, är dock f. n. mycket begränsat. Dessutom hindrar de i centralen belägna anordningarna för den elektriska distributionen såsom mottagningsstation och ställverk m. m. en rationell utformning av värmeanläggningen.

Med anledning av vad ovan angivits synes de med den avsedda rationaliseringen av panncentralen sammanhängande frågorna böra närmare utredas. Därvid bör klarläggas, om värmeanläggningen kan ges en ändamålsenlig utformning genom om- och tillbyggnad av den befintliga centralen eller om en ny panncentralsbyggnad behöver uppföras. I avvaktan härpå bör redan beslutade och aktuella rationaliseringsåtgärder i centralen anstå eller i möjligaste mån begränsas. Resultatet av denna utredning — som givetvis bör föreligga, innan upprustningen av sjukhuset i övrigt igångsättes — torde kunna redovisas i samband med delegationens anslagsökanden för budgetåret 1963/64.

Såsom i tidigare anslagsökanden framhållits är sjukhusets distributionssystem för värme otillfredsställande anordnat och svåröverskådligt. Genom beslut av 1960 års riksdag har medel anvisats för vissa förbättringsåtgärder. Dessa arbeten har i avvaktan på genomförandet av upprustningen av panncentralen ännu icke kommit till stånd. Då bl. a. befintliga huvudledningar för värmedistribution är otillräckliga för de behov, som sjukhusets upprustning och utbyggnad medför, bör även de beslutade förbättringsarbetena inom ledningssystemet begränsas i avvaktan på en närmare utredning i frågan. Möjligen kan vissa rationaliseringsåtgärder inom sjukhusets äldre byggnader genomföras utan att resultatet av utredningen föregripes.

Befintliga huvudledningar för förbrukningsvarmvatten är i gott skick och medger den ökade belastning, som sjukhusets utbyggnad beräknas medföra. Sjukhuset saknar däremot i övervägande utsträckning anläggningar för tempererat förbrukningsvarmvatten. Med hänsyn härtill synes även frågan om behovet av separata cirkulationsledningar för dessa ändamål böra utredas närmare. Slutligen bör de interna distributions- och cirkulationssystemen för kall- och varmvatten inom det äldre byggnadsbeståndet bli föremål för översyn.

Vatten och avlopp. Sjukhusets vattenförsörjning tillgodoses f. n. via en enkel servisledning från Umeå stads vattenverk. Utredning pågår om framdragning av ytterligare en servisledning, avsedd som reserv vid ledningsbrott. Huvudledningarna för kallvatten är i gott skick och har tillräcklig kapacitet för det ökade behov, som föranledes av i planen föreslagna utbyggnad av sjukhuset. I samband med renovering av vårdpaviljongerna bör däremot distributionsledningarna successivt utbytas.

Sjukhuset har gemensamma avloppsledningar för spill- och dagvatten samt saknar reningsverk för huvuddelen av avloppsvattnet. För de vårdpaviljonger, där smittförande tbc-patienter vårdas, finns anordningar för smittrening av avloppsvattnet. Utredning pågår för att utröna den för staten ur ekonomisk synpunkt mest fördelaktiga lösningen av frågan om avloppsvattnets rening. Preliminärt synes frågan böra lösas antingen genom att staten låter uppföra eget reningsverk eller genom anslutning — via en av landskommunen planerad avskärande ledning — till ett av Umeå stad föreslaget reningsverk för Umeåregionen, avsett att placeras på Ön i Umeälven.

Oavsett vilket av dessa alternativ, som kommer att realiseras, bör sjukhusets avloppssystem förses med skilda ledningar för dag- och spillvatten.

Elektriska anläggningar. Elkraft levereras till sjukhuset från Umeå stads elverk i form av högspänd växelström. Dessa ledningar är i huvudsak i gott skick. Förbrukningsspänningen inom sjukhuset är dels 380/220 V och dels 220/127 V växelström. I anslutning till planenliga ombyggnader och renoveringar bör spänningen inom sjukhuset i dess helhet omläggas till 380/220 V. De elektriska anläggningarna inom panncentralen utgör såsom ovan framhållits ett hinder för en rationell utformning av värmeanläggningen. Jämväl detta förhållande bör övervägas i samband med ställningstagandet till frågan om utformningen av värmecentralen. Inomhusinstallationerna, som i huvudsak är utförda vid tiden för sjukhusets tillkomst, uppfyller icke nutida krav på ändamålsenlighet och bör därför kompletteras.

Transportkulvertar. Sjukhusets vårdpaviljonger är med undantag för paviljong MK 21 förenade genom transportkulvert med centralkök och administrationsbyggnad. Goda möjligheter finns att ansluta ett nytt medicinskt centrum och en forskningsenhet till detta kulvertsystem. En anslutning av paviljong MK 21 till systemet torde dock medföra betydande kostnader. I kulvertsystemet finns ledningar för värme samt kall- och varmvatten. Vid ovannämnda omprövning av ledningssystemets utformning bör jämväl undersökas möjligheterna att genom omläggningar ernå bättre framkomlighet i kulvertarna.

Vägsystem. Sjukhusets vägar, vilka är utförda som grusvägar, befinner sig i mindre gott skick. I samband med uppförandet av nytt medicinskt centrum bör till huvudinfarten från Umeå anslutas separata infartsvägar dels till medicinskt centrum och dels till sjukhusets ekonomigård. Därvid kan möjligheter för en lämplig trafikföring skapas och den befintliga infartsvägen genom sjukhusets bostadsområde avlastas störande genomfartstrafik. Befintliga vägar bör upprustas och anpassas till den blivande utformningen av sjukhuset samt permanentbeläggas.

Kostnaderna för genomförandet av den föreslagna principplanen kan preliminärt uppskattas till en storleksordning av 30 000 000 kr. Därest vissa vårdavdelningar ersättes genom nybyggnad tillkommer ytterligare kostnader, som preliminärt kan uppskattas till i runt tal 5 000 000 kr.

Mentalsjukvårdens organisation i Norrbottens län

Enligt den av statsmakterna år 1956 godtagna reviderade generalplanen för mentalsjukvårdens upprustning skall Norrbottens län utgöra eget upptagningsområde för vård av de i egentlig mening mentalt sjuka. Enligt i planen redovisad prognos beräknades länets platsbehov för denna vårdgren komma att år 1970 uppgå till 906.

Folkmängden i länet uppgår f. n. till omkring 262 000 invånare. Med utgångspunkt från 4-promilleregeln erfordras ungefär 1 050 vårdplatser för att täcka länets behov. Antalet vid statens mentalsjukhus inneliggande patienter med hemortsrätt inom Norrbottens län uppgick till sammanlagt 842 den 8 juni 1959, 811 den 1 juli 1960 och omkring 835 den 6 mars 1961, eller i medeltal 830 patienter. De båda sistnämnda åren tillkom därutöver vid angivna tidpunkter 6 resp. 15 exspektanter.

I en av Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott föranstaltad inventering av antalet mentalt sjuka av olika kategorier i länet, redovisad den 16 augusti 1961, har det bedömts erfordras 334 vårdplatser vid sjukhus för egentligt mentalt sjuka utöver de vid undersökningstillfället befintliga 761 platserna vid Furunäsets sjukhus.

Vid ålderdomshem vårdade mentalt sjuka (ej oligofrena)	119	personer
Vid kronikerhem vårdade mentalt sjuka (ej oligofrena)	48	»
Ej tidigare registrerade mentalt sjuka 73 personer, varav 30 bedömts såsom i behov av omedelbar vård	30	»
Från Umedalen överföres	41	»
Från Arvidsjaurs kommun utskrivna och försöksutskrivna vilka bedömts som recidivfall = 58 personer omloppstid cirka 3 år	20	»
Överföres från landstinget (Öjeby sjukhem)	76	»
	<hr/>	
	334	personer

Enligt landstingets utredning skulle sålunda antalet statliga vårdplatser i länet böra uppgå till sammanlagt (761 + 334) 1 095 eller 4,18 promille av länets folkmängd. Utredningen har därutöver inräknat de inom den kontrollerade familjevården vid Furunäsets sjukhus omhändertagna — 47 till antalet — och uttalat, att den därmed erhållna totalsiffran 1 142 torde vara det minimiantal platser, för vilka staten bör ansvara.

En beräkning av det framtida vårdplatsbehovet för egentligt mentalt sjuka i Norrbottens län anser delegationen icke kunna ske utan hänsynstagande till den jämförelsevis höga psykiska morbiditet inom länet, som den av landstinget nu företagna och vissa tidigare under 1950-talet gjorda undersökningar — av överläkarna N. Sahlström och N. Åderman år 1953 och av professor J. A. Bööck år 1954 — får anses ha givit belägg för. En platsbehovsberäkning, som helt grundas på antalet vid statliga mentalsjukhus inneliggande patienter torde med hänsyn härtill och med tanke på den ännu rådande platsbristen icke vara tillfyllest i förevarande fall. En korrigerad beräkning bör därför lämpligen ske med utgångspunkt från det i landstingets undersökning redovisade ytterligare platsbehovet. Delegationen har dock funnit de från landstingets sida redovisade platsbehovssiffrorna böra jämkas i följande hänseenden.

Därest man vid en beräkning av länets vårdplatsbehov utgår från beläggningsförhållandena vid samtliga mentalsjukhus — en även för andra län tidigare tillämpad princip — ingår självfallet redan i beläggningsstalet de av landstinget upptagna 41 platserna för inneliggande länsbor vid Umedalens sjukhus. Något platsbehov för recidivfall från detta sjukhus — av landstinget bedömda till 20 platser, avseende Arvidsjaurs kommun — bör vidare icke upptagas, då något motsvarande behov icke redovisats för länet i övrigt, d. v. s. för Furunäsets sjukhus. Av landstingets utredning framgår att vid inventeringen av klientelet på ålderdomshem och kronikerhem samt

av tidigare ej registrerade mentalt sjuka — sammanlagt (1 076 + 569 + 73) 1 718 vårdfall — någon åtskillnad i fråga om platsbehovet icke iakttagits mellan de i egentlig mening psykiskt sjuka och s. k. lättskötta vårdfall. På delegationens förfrågan har från utredningens sida uppgivits, att av ifrågavarande undersökningsmaterial sammanlagt 57 fall bedömts kunna vårdas vid sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka. Motsvarande antal platser bör uppenbarligen frånräknas det behov av platser vid mentalsjukhus, som redovisats för patienter från Öjeby sjukhem. Något behov av platser vid sjukhem för patienter vid Furunäsets sjukhus har enligt uppgift däremot icke ansetts föreligga. Med nu angivna justeringar skulle enligt landstingets undersökningar, utöver det platsantal som de vid samtliga mentalsjukhus inneliggande patienterna med hemortsrätt i länet motsvarar — ovan angivet till i medeltal 830 — erfordras (334 — 41 — 20 — 57) 216 platser. Det totala platsbehovet för länet skulle följaktligen uppgå till (830 + 216) 1 046 platser.

Vid en sådan genomgång av klientelet vid olika vårdinstitutioner, som landstinget låtit företaga, måste en bedömning av behovet av vård vid mentalsjukhus vila på en rad svåravvägda faktorer i det enskilda fallet och blir därför alltid ytterst osäker. En beräkning av vårdplatsbehovet på grundval därav bör således ske med stor försiktighet även vid ett hänsynstagande till de speciella morbiditetsförhållanden, som enligt vad förut nämnts får anses råda inom Norrbottens län. Med hänsyn härtill och då det framräknade totala platsbehovet för länet i stort sett motsvarar det beräknade riksmedeltalet 4 promille av befolkningen, har delegationen funnit skäl tala för att vid planeringen av vårdorganisationen för de i egentlig mening mentalt sjuka i länet tills vidare utgå från ett behov av i runt tal 1 000 vårdplatser.

Vad härefter beträffar frågan om tillgodoseende av det beräknade vårdplatsbehovet för Norrbottens län innebär 1956 års reviderade generalplan, att Furunäsets sjukhus erhåller 741 vårdplatser och att 100 platser anordnas vid särskild sekundäravdelning till sjukhuset. Planen har sålunda förutsatt en begränsning av antalet platser inom den statliga mentalsjukvården i länet till 841.

Landstingets utredning, som utgått ifrån en ökning av platsantalet vid Furunäsets sjukhus till 853 efter avslutade reparationer, har med ledning av sin platsbehovsundersökning föreslagit, att (1 095 — 853 = 242) omkring 250 vårdplatser för egentligt mentalt sjuka tillskapas inom länet. I fråga om lokaliseringen av dessa platser har utredningen haft som ledmotiv, att en decentralisering av länets psykiatriska sjukvård icke är tillrådlig utöver den redan rådande med en i Boden befintlig psykiatrisk lasarettsklinik. Länets mentalsjukvård bör enligt utredningen i stället centraliseras inom en ej alltför vid räjong med Furunäsets sjukhus som psykiatrisk tyngdpunkt. Då en ytterligare utbyggnad av detta sjukhus icke ansetts möjlig, har utredningen funnit mest ändamålsenligt och ekonomiskt mest för-

delaktigt, att de behövliga nya platserna förlägges till området för landstingets sjukhem i Öjebyn, där länets samtliga s. k. lättskötta psykiskt sjuka vårdas. För detta ändamål har utredningen bl. a. föreslagit, att landstinget till staten överlåter vissa vård- och ekonomibyggnader vid sjukhemmet.

I mentalsjukvårdsdelegationens slutbetänkande har angivits vissa allmänna synpunkter på mentalsjukvårdens organisation inom ett landstingsområde. En av de ledande principerna vid organisationens utformning bör vara att åstadkomma största möjliga integration med kroppssjukvården. Detta innebär, att nya mentalvårdsenheter bör uppföras i så nära anslutning till lasarett som möjligt. Vidare bör man söka ernå en spridning av de institutionella vårdresurserna på flera mindre enheter. Detta anses eftersträvansvärt icke minst av medicinska skäl.

Vårdtidernas längd vid sjukhusen har visat sig stå i viss proportion till avstånden till patientens hemort. Även intagningsfrekvensen vid sjukhuset har samband med bl. a. avstånden inom dess upptagningsområde. Platsbehovet ter sig därför skenbart mindre inom områden med perifert belägna sjukhus. I den mån det befines praktiskt genomförbart är det alltså liksom inom kroppssjukvården rimligt och lämpligt att söka skapa en god psykiatrisk service inom ett landstingsområde genom att inrätta flera centra för mentalsjukvården. Beträffande sjukhusanläggningarnas storlek — en fråga vars lösning måste variera från län till län — har som grundläggande princip angivits, att platsantalet vid befintliga sjukhus bör nedbringas till att omfatta 700—800 vårdplatser. Vid nya sjukhus, som kan förläggas i direkt anslutning till lasarett, bör vårdplatsantalet i regel begränsas till 300—400. Måste sjukhuset uppföras fristående från lasarett, bör det få ett platsantal mellan 600 och 700.

Sedan dessa huvudprinciper för mentalsjukvårdens organisation framlades år 1958 har de vunnit allt större anslutning. Framför allt har därvid de sjukvårdsmässiga synpunkterna skjutits i förgrunden. De planer för vårdorganisationen i ett flertal landstingsområden, som under senare år föreslagits av delegationen i samråd med vederbörande landsting och som i princip vunnit statsmakternas bifall, bygger också i allt väsentligt på dessa principer. Den av landstinget i Norrbottens län förordade organisationsprincipen om största möjliga centralisering av länets psykiatriska vårdresurser går sålunda i rakt motsatt riktning mot de numera eljest allmänt omfattade riktlinjerna. Delegationen är medveten om att det i nuläget kan föreligga svårigheter att rekrytera läkare och vårdpersonal till sjukhus i länet, men det bör enligt delegationens bedömning icke anses råda sådana speciella förhållanden, som omöjliggör en uppläggning av länets framtida sjukhusorganisation enligt vedertagna principer. Med tanke bl. a. på länets stora ytvidd, dess befolkningsgeografiska struktur och kommunikationsförhållanden skulle den koncentration till länets sydöstra hörn av samtliga vårdresurser för både de egentligt mentalt sjuka och det s. k. lättskötta klientelet, som landstingets förslag innebär, otvivelaktigt medföra avsevärda olägenheter ur vårdsynpunkt.

Det för länet beräknade vårdplatsbehovet för egentligt mentalt sjuka (1 000 platser) medger i och för sig en spridning av platserna på två vård-

enheter. En av delegationen vidtagen, i det följande redovisad inventering av byggnadsbeståndet vid Furunäsets sjukhus har givit vid handen, att sammanlagt omkring 750 moderna platser kan utvinnas genom ombyggnad och omdisposition av befintliga vårdpaviljonger vid sjukhuset. Ett andra sjukhus i länet skulle alltså omfatta (1 000—750) ungefär 250 platser — en lämpligt stor enhet att kombinera med kroppssjukhus. Skulle länets vårdplatsbehov framdeles visa sig väsentligt avvika från det här antagna platsbehovet, kan storleken för en sådan enhet lätt anpassas därefter.

Nu angivna och förut åberopade förhållanden jämte förefintligheten av lasarett på flera platser i länet anser delegationen utgöra starka skäl för att man vid planläggningen på längre sikt av länets vårdorganisation söker ernå en spridning av vårdplatserna, och att man därvid tillvaratager möjligheterna att till ett av kroppssjukhusen ansluta en mentalvårdsenhet, där detta kan anses vara mest ändamålsenligt och ekonomiskt. I sammanhanget kan nämnas, att bland de utkast till organisationsplaner för den slutna mentalsjukvården inom vissa landstingsområden, som redovisats i mental-sjukvårdsdelegationens betänkande såsom exempel på hur en sådan organisation kan genomföras, upptager en plan för Norrbottens län förutom Furunäsets sjukhus med 600 platser ett mentalsjukhus om 400 platser i anslutning till lasarettet i Kalix. Som tänkbara alternativ härtill synes ovan anförda organisatoriska synpunkter tala för att man även undersöker möjligheterna att inrätta ett sjukhus för de inre delarna av länet. Ett lasarettanslutet mentalsjukhus i exempelvis Gällivare eller möjligen Kiruna förefaller kunna ges ett upptagningsområde, som både har ett lagom stort befolkningsunderlag — preliminärt bedömt till 75—80 000 invånare — och är naturligt avgränsat ur kommunikationssynpunkt. Förekomsten i Boden av ett centrallasarett med ett flertal olika specialiteter kan också motivera, att en anslutning av ett mentalsjukhus till detta lasarett prövas. De närmare övervägandena i denna del av organisationsfrågan får givetvis ske under fortsatt samråd med landstinget.

Furunäsets sjukhus vid Piteå

Principplan

Med utgångspunkt från ovan anförda synpunkter på frågan om mentalsjukvårdens organisation i Norrbottens län har delegationen efter verkställd inventering av byggnadsbeståndet vid Furunäsets sjukhus upprättat följande förslag till sådana upprustningsåtgärder, som snarast bör vidtagas vid sjukhuset.

Vårdpaviljonger. Kärnan inom det befintliga sjukhuset utgöres av en under 1890-talet i slutet fyrkant uppförd byggnad, vari flertalet vårdavdelningar, medicinskt centrum, sjukhuskontor, samlingssal och kyrksal samt

centralkök är inrymda. Byggnaden har varit föremål för upprustning, vilken påbörjades under 1940-talet. I samband därmed har även vissa tillbyggnader utförts. Vårdavdelningarna, vilka uppgår till 18 med sammanlagt 510 vårdplatser, är i gott skick men uppfyller icke moderna vårdkrav, varför viss ombyggnad och modernisering erfordras. Bl. a. saknas vissa bilokaler, varjämte de sanitära anordningarna är otillfredsställande. Därvid bör vårdavdelningarna utvidgas att omfatta större delen av de utrymmen, som f. n. utnyttjas för medicinskt centrum och sjukhuskontor. Sedan vårdavdelningarna upprustats i enlighet med vad nedan angives kommer vårdplatsantalet inom centralblocket att omfatta cirka 470 platser.

Övriga vårdavdelningar inom sjukhuset är förlagda till tre på senare tid uppförda byggnader, varav en med tre avdelningar om vardera 32 platser, en med två avdelningar om vardera 48 platser samt en med tre avdelningar om vardera 30 platser. Därjämte finns en äldre s. k. kolonipaviljong med 48 platser, vilken på längre sikt lämpligen bör utgå. Sammanlagda platsantalet inom dessa paviljonger uppgår sålunda f. n. till $(96 + 96 + 90 + 48)$ 330 platser. Av de tre paviljongerna är en fullt modern. De båda övriga bör däremot bli föremål för viss ombyggnad.

Efter nu förordad renovering och sedan kolonipaviljongen utgått kommer sålunda det sammanlagda vårdplatsantalet inom vårdavdelningar utanför huvudblocket att uppgå till omkring 280 och inom hela sjukhuset till $(470 + 280)$ ungefär 750 vårdplatser.

Behandlingslokaler, expeditioner och kontor m. m. Dessa lokaler är f. n. i sin helhet inrymda i det äldre sjukhusblocket. Lokalerna befinner sig i förhållandevis gott skick men är otillräckliga för sitt ändamål. Med hänsyn härtill och önskvärdheten av att bereda ökat utrymme åt de i sjukhuskärnan belägna vårdavdelningarna bör såväl behandlingslokaler som expeditioner och kontor förläggas till en ny byggnad. Denna bör lämpligen placeras invid sjukhusets huvudentré norr om huvudblocket. Byggnaden bör anslutas till sjukhusets kulvertsystem för att tillgodose kravet på nära samband med särskilt den senast uppförda vårdpaviljongen. De lokaler i huvudblocket, som friställes jämte den där belägna samlingssalen bör förutom till vårdavdelningar kunna disponeras för bl. a. undervisningsverksamheten vid sjukhuset.

Lokaler för samlingssal, rörelse-, arbets- och sysselsättningsterapi m. m. Den i huvudblocket befintliga samlingssalen är olämpligt placerad och för liten. Lokalerna för rörelseterapi är provisoriskt inrymda i paviljong M 45.

Utrymmena för arbets- och sysselsättningsterapi är förlagda till dels paviljongerna MK 1, M 45 och K 50 och dels en för ändamålet uppförd friliggande barackbyggnad av trä. Detta lokalbestånd är otillräckligt med hänsyn till moderna vårdkrav och träbaracken bör på längre sikt utgå. Den kan dock övergångsvis utnyttjas för evakueringsändamål under upprustningstiden.

Sjukhusets centralförråd är f. n. inrymt i träbyggnadens källarvåning. Denna placering är mindre lämplig ur såväl brandskydds- som kommunikationsteknisk synpunkt.

De verkstadsbetonade grenarna av den terapeutiska verksamheten bör förläggas till sjukhusets driftsverkstäder i en tillbyggnad till den nuvarande panncentralen. Lokaler för övrig arbets- och sysselsättningsterapi kan dels bibehållas i paviljongerna MK 1 och M 45 och dels inrymmas i en ny byggnad invid föreslaget medicinskt centrum. I den nya byggnaden kan

också inrymmas samlingssal, lokaler för rörelseterapi, frisérsalonger, serveringslokal, bibliotek samt lokaler för socioterapeutisk verksamhet. Den för dessa verksamheter gemensamma anläggningen kan anslutas till sjukhusets planerade kulvertsystem. Ett nytt centralförråd bör vidare uppföras i anslutning till det i pannrumsbyggnaden inrymda tvättbytesförrådet.

Kök och personalmatsalar m. m. Sjukhusets centralkök är moderniserat och torde icke under de närmaste åren kräva några väsentligare upprustningsåtgärder. Tvätteri finns icke vid sjukhuset, utan sjukhusets tvätt ombesörjes av centraltvättanstalten i Boden.

Panncentral och ledningssystem m. m. Pannrumsbyggnaden, som uppfördes på 1920-talet, innehåller, förutom pannrum med tillhörande bilokaler, maskinverkstäder samt tvättbytesförråd. Verkstäder och förråd är i relativt gott skick. Värmecentralen omfattar f. n. två tubångpannor och en tubvarmvattenpanna. Samtliga pannor är starkt förslitna och måste beroende av planerad utbyggnad av sjukhuset utbytas inom en nära framtid. Vidare finns en koleldad ångpanna samt två varmvattenpannor, vilka är i förhållandevis gott skick. Av varmvattenpannorna är en utrustad med anordning för oljeeldning och den andra försedd med stokeranordningar för koleldning.

Enligt verkställd utredning torde det med hänsyn till nuvarande platsantal vid sjukhuset vara ekonomiskt fördelaktigt, att ångproduktionen för drift av centralkökets apparatur bibehålles. Den ovan förordade minskningen av sjukhusets platsantal kan emellertid medföra, att kökets drift med ångkraft ställer sig mindre fördelaktigt än elkraft. Av ekonomiska skäl kan vidare en övergång till oljeeldning av samtliga pannor bli aktuell. I dylikt fall bör oljeleveranserna till sjukhuset kunna ske sjöledes, om tillräckliga cisternutrymmen anordnas.

Sjukhusets distributionssystem för värme är oenhetligt. Tryckförhållandena och cirkulationen inom de olika delarna är ojämna, beroende bl. a. på avsaknad av erforderliga regleringsanordningar och otillräcklig dimension på vissa ledningar. Vidare är värmeledningspumparna förslitna samt armatur och instrument m. m. i dåligt skick. En fullständig genomgång och modernisering av hela värmedistributionssystemet med tillhörande utrustning är således nödvändig. Även beredningsanordningarna för förbrukningsvarmvatten och distributionssystemet för detta är i otillfredsställande skick och bör förnyas och kompletteras.

Omfattningen och utformningen av erforderliga rationaliserings- och kompletteringsåtgärder i panncentral och ledningssystem m. m. blir givetvis även beroende av den framtida dispositionen av sjukhusanläggningen. Efter den här föreslagna planens genomförande kommer sjukhuset att omfatta ett byggnadsbestånd, vars kärna uppförts i slutet av 1800-talet och som i övrigt tillkommit under 1940- och 1950-talen. De äldre sjukhusbyggnaderna, inrymmande centralkök och ett stort antal vårdavdelningar, bedömes kunna nyttjas under ytterligare ett tjugofemtal år. Inom denna tidrymd torde den nuvarande pannrumsbyggnaden i samband med sjukhusets planerade upprustning behöva bli föremål för en genomgripande omdisposition och utbyggnad. Med anledning härav torde böra övervägas, om det icke på längre sikt vore fördelaktigt för en rationell drift av sjukhuset, att ett helt nytt ekonomisentrum, omfattande såväl panncentral som centralkök, uppfördes med en ur kommunikationssynpunkt lämpligare placering inom sjukhusområdet än den nuvarande.

Förslag till åtgärder i nu berörda hänseenden torde kunna redovisas närmare i samband med delegationens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64.

Vatten och avlopp. Sjukhusets vattenbehov tillgodoses f. n. genom eget vattenverk med vattenintag från Pite älv. Vissa utvändiga huvudledningar är i dåligt skick och behöver i stor utsträckning utbytas. På grund av uppgrundning och föroreningar i älven är vattentillförseln av mindre god beskaffenhet. Det bör utredas, om det är lämpligt att ansluta sjukhuset till det kommunala vattenledningsnätet.

Sjukhusets avloppsledningssystem är gemensamt för spill- och dagvatten. Ledningarna är i stor utsträckning i dåligt skick och har dåligt fall. Avloppsvattnet utsläppes i inre Pitfjärden utan föregående rening. På längre sikt bör avloppsledningarna utföras med skilda system för spill- och dagvatten. Därvid bör även undersökas möjligheterna att ansluta sjukhusets spillvattenledningssystem till Munksunds kommuns avloppsnät, sedan det samma försetts med anordningar för höggradig rening av avloppsvattnet.

Elektriska installationer. Sjukhusets elkraft levereras från statens vattenfallsverk i form av högspänd ström. Elanläggningarna är i huvudsak i gott skick men behöver utökas och kompletteras i anslutning till den föreslagna utbyggnaden av sjukhuset.

Transportkulvertar. Av sjukhusets byggnader är det stora huvudblocket samt den senast uppförda vårdpaviljongen (MK1) förbundna genom kulvert. Detta kulvertsystem bör utökas dels med en kulvert till förordat nytt medicinskt centrum och nya arbetsterapibygnader m. m. och dels kulvert till central- och tvättbytesförråd. Möjligheterna att ansluta sjukhusets övriga kvarblivande vårdpaviljonger till det befintliga kulvertsystemet bör utredas ytterligare.

Vägsystem. Sjukhusets vägar är i stor utsträckning permanentbelagda. Vägsystemet är emellertid mindre tillfredsställande ur kommunikationssynpunkt. Systemet bör därför anpassas till den nu föreslagna planen, varvid bl. a. ny varutransportinfart bör anläggas och erforderliga parkeringsplatser anordnas.

Kostnaderna för genomförandet av den föreslagna principplanen har preliminärt uppskattats till storleksordningen 20 000 000 kr. Därest framdeles ett nytt ekonomisentrum skulle uppföras och vårdavdelningarna inom huvudblocket ersättas genom nybyggnad tillkommer ytterligare kostnader, som preliminärt kan uppskattas till storleksordningen 18 000 000 kr.

Utrednings- och projekteringsmedel

I det föregående har förslag framlagts till principplaner för upprustning och utbyggnad av Umedalens och Furunäsens sjukhus. Dessa planer måste bearbetas närmare, innan detaljerade förslag till upprustningsåtgärder kan framläggas. Vidare har redovisats bearbetade principplaner för upprustning av S:t Sigfrids och Restads sjukhus, samt angivits, att upprustnings- och moderniseringsåtgärder härefter bör planeras beträffande S:ta Maria, Sidsjöns och S:t Olofs sjukhus. Kostnaderna för nu angivna uppgifter och för närmare utredning om de i principplanerna förordade byggnadsobjektens utformning och förläggning samt upprättande av huvudhandlingar för

dessa kan beräknas uppgå till 600 000 kr. Projekteringsarbetet för det ovan förordade nya mentalsjukhuset i Nyköping samt nya sjukhus i Stockholms län ävensom förberedande planeringsarbete för nya sjukhus i Västmanlands och Hallands län kan förutsättas draga en kostnad av inemot 900 000 kr. För den fortsatta projekteringen av övriga i det föregående föreslagna nya byggnadsobjekt vid befintliga sjukhus samt för utredning och utarbetande av förslag till nya byggnadsföretag, avsedda att framläggas i samband med delegationens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64, uppskattas kostnaderna till i runt tal 2 500 000 kr. De med beredningens och dess båda delegationers verksamhet förenade övriga kostnaderna — arvoden, resor, expenser och särskilda omkostnader m. m. — kan med ledning av hittillsvarande utgifter för samma ändamål under innevarande budgetår uppskattas till 2 000 000 kr.

Den totala medelsförbrukningen för det fortsatta utrednings- och projekteringsarbetet under innevarande och nästkommande budgetår beräknas sålunda uppgå till (600 000 + 900 000 + 2 500 000 + 2 000 000) i runt tal 6 000 000 kr. Därav beräknas 4 000 000 kr. belöpa på budgetåret 1962/63, vilket belopp upptagits i delegationens investeringsplan för nämnda budgetår.

Yttranden

Stor-Stockholms sjukvårdsförhandlingsdelegerade anför, att byggnads- och utrustningsdelegationens organisationsförslag beträffande mentalsjukvården i Stockholms län överensstämmer med en inom förhandlingsdelegerade under år 1961 upprättad sjukhusplan för Stor-Stockholm. Förhandlingsdelegerade fortsätter.

Visserligen är denna plan preliminär och i vissa avseenden ofullständig samt f. n. föremål för överarbetning och komplettering, men i vad avser mentalsjukvården inom länet synes skäl icke finnas till ändringar av någon betydelse för bedömningen av föreliggande ärende. Med anledning av att delegationen angivit landstingets blivande andel i Karolinska sjukhusets psykiatriska klinik till 60 platser synes det emellertid böra framhållas, att från stadens och landstingets sida ställning ännu ej tagits till frågan, hur de för Stor-Stockholms totalt inom olika vårddiscipliner disponibla platserna vid detta sjukhus skall fördelas mellan staden och länet. Det synes förhandlingsdelegerade därför lämpligt att jämväl frågan om den blivande platsfördelningen mellan staden och länet beträffande den psykiatriska kliniken får anstå tills vidare och lösas i samband med frågan om Karolinska sjukhusets ställning och funktion vid ett inordnande av sjukhuset i Stor-Stockholms sjukhusorganisation.

I övrigt finnes ur förhandlingsdelegerades synpunkter intet vara att erinra mot vad delegationen anför.

Stockholmstraktens regionplanenämnd tillstyrker utan reservationer de förordade mentalsjukhusen i Norrtälje och vid Flemingsberg i Huddinge.

Det föreslagna mentalsjukhuset vid Mörby i Danderyd tillstyrkes under förutsättning att en ringvägförbindelse visar sig möjlig att genomföra i ett läge från trakten av eller norr om Danderyds kyrka västerut över Edsviken och Järvafältet med anslutning till Essingeledens Brommagren. Regionplanenämnden anför härom följande.

I fråga om mentalsjukvårdsberedningens allmänna motivering och förslag för mentalsjukvårdens framtida organisation och den principiella lokaliseringen av sjukhusen till skilda delar av länet har regionplanenämnden intet att anföra. Det avsedda sjukhuset i Norrtälje reser inte heller några problem ur regionplanesynpunkt.

Regionplanen innehåller ett markreservat för sjukhusändamål vid Flemingsberg. Det nu framlagda förslaget synes förutsätta en utvidgning av detta område och berör i viss mån den planerade motorvägen (»Brännkyrkaleden» eller »Huddingeleden»). Mot de justeringar av regionplanen, som detta kan komma att medföra, finns dock ingenting att invända.

Av handlingarna i ärendet framgår, att medicinalstyrelsen uttalat viss tvekan inför en lokalisering till Flemingsberg med hänsyn till befarade framtida flygbullerstörningar från det militära flygfältet i Tullinge. Mentalsjukvårdsberedningen refererar häremot till ett uttalande av professor Ronge, som funnit att bullerstörningarna i detta fall skulle bli så ringa att de inte inger betänkligheter. Regionplanenämnden ansluter sig till professor Ronges och mentalsjukvårdsberedningens ställningstagande. Visserligen kan man inte bedöma utvecklingen i fråga om flygbullerstörningar för mer än ett eller annat årtionde framåt i tiden, men risken för att ändrade förhållanden på längre sikt skulle komma att medföra allvarliga bullerstörningar för detta område synes vara liten. I vad det gäller bullerstörningar synes uppmärksamheten i lika hög grad kunna riktas på det förhållandet, att det tilltänkta sjukhusområdet vid Flemingsberg kommer att — liksom lasarettområdet i Danderyd redan gör — ligga i nära anslutning till en motorväg med tät och snabb motortrafik.

En samordning av lasarettet i Danderyd med ett mentalsjukhus anses möjlig endast om den i regionplanen anvisade motorvägsförbindelsen mellan Norrtäljevägen vid Mörby och Uppsalavägen vid Järva krog slopas. Mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation har tidigare i skrivelse till regionplanenämnden av den 27 november 1961 hemställt, att nämnden ville ombesörja sådan ändring i regionplanen eller vidtaga annan åtgärd till undanröjande av det hinder för sjukhusets tillkomst som den så kallade »Tvärvägen» utgör.

Enligt regionplanenämndens mening kan så ske endast under förutsättning att en fullgod ersättning för denna förbindelse erhålles i annat läge. Undersökningar om möjligheterna härför pågår sedan någon tid inom regionplanekontoret och med vägförvaltningens bistånd. Dessa undersökningar är emellertid inte slutförda och regionplanenämnden kan därför inte för dagen ta definitiv ställning till planerna på ett mentalsjukhus vid Mörby i Danderyd.

En översyn av huvudvägssystemet inom de norra förortsområdena har aktualiserats av tre omständigheter. För det första påtalade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt remissyttrande över regionplaneförslaget avsaknaden av en klar yttre ringförbindelse norr om Stockholms centrala delar. Ehuru detta påpekande inte då föranledde någon ändring av region-

planen, har det dock senare befunnits angeläget att undersöka förutsättningarna för en sådan ringväg, som uppenbarligen skulle vara till stor fördel. För det andra har utsikterna till en större exploatering inom Järvafältet givit anledning att ompröva det huvudvägsystem, som berör fältet, och studera möjligheterna för en obruten ringförbindelse. För det tredje har det föreliggande sjukhusprojektet givit anledning söka en annan lösning för tillgodoseendet av kontaktbehovet mellan Uppsalavägen och Norrtäljevägen.

Inom regionplanekontoret har skisserats en ringförbindelse från Norrtäljevägen i trakten av Danderyds kyrka genom eller alternativt norr om bebyggelsen i Nora-Klingsta i Danderyd. Den skulle passera över Edsviken och, förd i obruten linje, ge kontakt med Uppsalavägen och Enköpingsvägen samt ansluta till Essingeledens Brommagren. Tillsammans med en fullgod inre ringförbindelse i form av den i Stockholms trafikledsplan upplagna »Norra Länken» skulle en sådan yttre ringväg ge ett bättre trafiknät än det i regionplanen visade.

Tillskapandet av denna ringförbindelse är dock förenat med betydande svårigheter. En passage genom Danderyds bebyggelse skulle vara till men för denna. En dragning norr därom ger en icke negligerbar vägförlängning och ett mera kostnadskrävande brolägg. Konflikter med de militära intressena uppstår vid passagen över Tegelhagsområdet och Järvafältet. Regionplanenämnden kan därför inte utan närmare studier och förhandlingar ha en bestämd mening om hur realistiskt projektet är. En sydlig sträckning genom Danderydsbebyggelsen har skissmässigt prövats av vägförvaltningen. En nordligare sträckning utanför befintlig bebyggelse är vidare under utredning.

Om resultatet av de pågående studierna blir positivt, d. v. s. att en ringväg av antytt slag kommer att te sig rimlig, är regionplanenämnden beredd att tillstyrka slopandet av det nu i regionplanen intagna vägreservatet från Mörby över Stocksundet till Järva krog. Vid en sådan ändring av regionplanen skulle ur regionplanesynpunkt inga hinder föreligga för mentalsjukhusets förläggning till Mörby. Möjligheterna att genomföra en ringväg av antytt slag synes i hög grad bli beroende av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och de militära myndigheternas bedömanden. Då ju även mentalsjukhuset är en i första hand statlig angelägenhet, blir frågan ytterst ett avvägningsproblem på högsta statliga nivå.

Departementschefen

Av grundläggande betydelse för den byggnadsmässiga upprustningen av mentalsjukvården är att få en tillförlitlig uppskattning av vårdplatsbehovet och dess förändringar på längre sikt. Beträffande de under senare år i detta syfte verkställda undersökningarna vill jag erinra om att enligt av mentalsjukvårdsdelegationen i dess år 1958 avlämnade huvudbetänkande redovisade uppskattningar av det totala vårdbehovet icke mindre än omkring 20 procent av befolkningen beräknades vara i behov av psykiatrisk vård i någon form. Även om endast en mindre del — sammanlagt för de olika vårdformerna omkring 5 å 6 promille — skulle vara i behov av slu-

ten vård, kan dock det anförda belysa storleksordningen av föreliggande vårdbehov inom hela mentalsjukvården. Vårdplatsbehovet inom den s. k. egentliga mentalsjukvården skulle enligt delegationens beräkningar uppgå till i genomsnitt 4 promille av befolkningen. För detta ändamål skulle sålunda — bortsett från de tre största städerna — erfordras i runt tal 24 000 vårdplatser. Som jämförelse vill jag erinra om att enligt de beräkningar som redovisades i samband med framläggandet av 1956 års s. k. reviderade generalplan, motsvarande vårdplatsbehov åren 1965 och 1970 med hänsyn tagen till inträffande förskjutningar i ålderssammansättningen uppskattades till i runda tal drygt 22 000 resp. knappt 23 000. Av sistnämnda antal beräknades 1 800 vara akuta fall och sålunda icke mindre än cirka 21 000 kroniskt sjuka.

Såsom en komplettering till nu angivna beräkningar av vårdplatsbehovet har, för att få ett om möjligt säkrare underlag vid bedömningen av det vårdplatsbehov som bör ligga till grund för principplanerna för upprustningen av de särskilda mentalsjukhusen, inom mentalsjukvårdsberedningen verkställt inventeringar av samtliga patienter vid mentalsjukhusen med fördelning efter hemortslän. De härvid erhållna promillesiffrorna för vårdplatsbehovet har visat stora variationer eller från 2,7 upp till 6 promille av befolkningen.

Nu redovisade undersökningar uppvisar sålunda betydande skillnader i vårdplatsbehov inte bara de olika metoderna emellan utan också mellan olika sjukvårdsområden inbördes. I sistnämnda hänseende föreligger en klar tendens mot ett lägre vårdplatsbehov i de områden, som saknar mentalsjukhus. En genomgående tendens har vidare varit, att det faktiskt manifesterade vårdbehov som inventeringarna utvisat skulle tyda på ett lägre vårdbehov än tidigare undersökningar. Härvid bör dock beaktas den begränsning som föreligger i antalet tillgängliga vårdplatser. Inventeringarnas karaktär av stickprovsundersökningar innebär vidare en visserligen schematisk men dock betydelsefull uppskattning av det aktuella vårdplatsbehovet inom olika sjukvårdsområden, medan generalplanens beräkningar avsåg — med åldringskorrektin — vårdplatsbehovet åren 1965 och 1970.

De olika resultat som sålunda erhållits ger anledning att bedöma vårdplatsbehovet med försiktighet. I samma riktning talar också föreliggande erfarenheter av behandlingsresultaten vid sjukhusen, den därav följande snabbt stegrade patientomsättningen och klientelförändringen mot en större andel fall med lindrigare sjukdomsbilder och mera kortvarigt vårdbehov samt den utökning av den öppna vården som kan beräknas komma till stånd. I sistnämnda hänseende vill jag erinra om att mentalsjukvårdsberedningen nyligen framlagt förslag till försöksvis organiserad öppen vård vid mentalsjukhusen. Enligt förslaget skall, delvis efter mönster från kropps sjukvården och de psykiatriska lasarettavdelningarna, anordnas dels öppna mottagningar vid mentalsjukhusen, dels dagsjukhusvård såväl inom be-

fintliga avdelningar som vid särskilt för ändamålet upplåtna avdelningar, dels s. k. skyddade verkstäder för att underlätta övergången till en normal arbetsmiljö. Beredningen har därvid framhållit, att hittills vunna erfarenheter ger vid handen, att vissa psykiskt sjuka icke torde behöva vård på sjukhus, om andra för dem lämpligare vårdformer stode till buds. Vidare kan tiden för sjukhusvistelsen i en hel del fall förkortas och återintagning i viss omfattning undvikas för den händelse tillräckliga resurser står till förfogande i öppen och halvöppen vård samt för rehabiliteringsverksamhet. Den öppna vården har ej satts i system på samma sätt vid mentalsjukhusen som vid kroppssjukhusen. De terapeutiska framstegen inom mentalsjukvården gör det emellertid möjligt att vårda ännu flera utanför sjukhusen. Denna utveckling ställer större anspråk på den öppna vårdens resurser. Allt flera patienter skrivs ut förbättrade men icke fullt återställda och kräver därför en kontinuerlig tillsyn. Även mot bakgrunden av det stora latent vårdbehov inom psykiatrin, som i olika sammanhang kunnat konstateras, framstår det som angeläget att den öppna mentalsjukvården ytterligare utvecklas och differentieras. En till en början försöksvis organiserad öppenvårdverksamhet i olika former bör kunna ge vissa riktlinjer härför. Med hänsyn härtill och då en försöksverksamhet i viss mån även bör kunna ge underlag för en bedömning av hur en utbyggd öppen vård kan tänkas påverka behovet av slutna vårdplatser, har jag i årets statsverksproposition ansett mig böra förorda, att en försöksverksamhet i angivet syfte snarast möjligt genomföres.

Beträffande den ökande patientomsättningen vid sjukhusen vill jag framhålla, att denna — räknat efter antalet intagna med nytt journalnummer i procent av medelbeläggningen — under 1950-talet mer än fördubblats och år 1960 uppgick till i genomsnitt 87 procent vid primärsjukhusen. Till större delen hänför sig denna utveckling till de senaste fem åren, då omsättningen ökade från 57 procent år 1955 till nämnda 87 procent år 1960, d. v. s. med mer än 50 procent. Räknat per läkartjänst har omsättningen under sistnämnda tid — samtidigt med en cirka 35-procentig ökning av antalet läkartjänster — ökat från 78 till 87 eller med mer än 10 procent.

För att söka få en mera ingående uppfattning om de moderna behandlingsmetodernas, den ökande patientomsättningens och klientelförändringens inverkan på vårdtider och platsbehov har inom mentalsjukvårdsberedningen påbörjats en närmare undersökning av dessa frågor, vars resultat kan beräknas föreligga under innevarande år.

I motsatt riktning mot nu redovisade gynnsamt inverkanse faktorer talar emellertid å andra sidan den samtidigt snabbt pågående förskjutningen i patientgruppernas sammansättning mot en allt större andel äldre. Med hänsyn härtill och till svårigheterna överhuvud taget att på längre sikt verkställa en realistisk bedömning av vårdplatsbehovet är det synnerligen

angeläget att söka ge sjukhusorganisationen en så elastisk utformning som möjligt. I detta sammanhang måste också beaktas att den närmare anknytning till kroppssjukvården, som nu alltid eftersträvas, i vissa fall redan medfört och i fortsättningen i ökad utsträckning förmodligen kommer att leda fram till en vårdorganisation med flera och mindre sjukhusenheter.

Jag vill dock med bestämdhet framhålla att det nu sagda icke på något sätt får hindra vare sig en utomordentligt angelägen upprustning av våra befintliga mentalsjukhus eller tillkomsten av nya sådana sjukhus, främst inom de sjukvårdsområden som alltjämt saknar sådana vårdmöjligheter. I detta sammanhang vill jag också framhålla, att många sjukhus alltjämt har en besvärande överbeläggning, att samtidigt det s. k. godkända platsantalet vid sjukhusen ingalunda i och för sig ens tillnärmelsevis motsvarar nuvarande anspråk på önskvärda eller i många fall ens godtagbara beläggningsförhållanden samt att vi övergångsvis av flera skäl nödgas bibehålla åtskilliga gamla och omoderna vårdpaviljonger, som snarast borde utgå ur vårdorganisationen. Hittills verkställd genomgång av byggnadsbeståndet vid de äldre sjukhusen har visat att flera vårdpaviljonger och andra byggnader som tidigare bedömts kunna ombyggas, numera med hänsyn till byggnadernas dåliga skick och planlösning i många fall måste ersättas med nybyggnader.

Vad jag nu anfört leder fram till att vi bl. a. för att åstadkomma den elasticitet i sjukhusorganisationen, som i avbidan på ytterligare erfarenheter i skilda hänseenden måste anses erforderlig, bör begränsa den mera genomgripande, definitiva upprustningen av de befintliga mentalsjukhusen till det antal vårdplatser som vederbörande sjukhus under alla förhållanden kan beräknas få i en framtida vårdorganisation. Då emellertid byggnadsbeståndet framför allt vid de äldre sjukhusen genomgående är hårt förslitet, måste även återstående delar bli föremål för upprustning med sikte på fortsatt användning under en längre eller kortare övergångsperiod. Sjukhusen får på så sätt ett antal moderna effektiva vårdplatser, som antingen kan användas som kärna i ett framtida större sjukhus eller som ett fristående mindre sjukhus, därest en uppdelning på flera vårdenheter skulle visa sig mera lämplig. Den nu inom byggnadsdelegationen pågående planeringen går sålunda ut på dels att genom om- eller nybyggnader för varaktigt bruk tillskapa en kärna inom sjukhusen och dels att genom begränsade iståndsättningsåtgärder för en övergångsperiod upprusta sjukhusen i övrigt. Härvid överväges noga om det kan vara lämpligt att utnyttja gamla vårdpaviljonger för behandlingsverksamhet, arbets- och sysselsättningsterapi m. m. Vid de upprustade sjukhusen kommer med dessa utgångspunkter att finnas olika skikt, nämligen dels nybyggda vårdplatser, dels definitivt upprustade vårdplatser med en standard likvärdig med nya, dels för en längre övergångstid upprustade vårdplatser, dels för en kortare övergångsperiod upprustade vårdplatser, dels ock uppsnyggade vårdplatser,

som snarast möjligt bör utgå men som tills vidare måste bibehållas i avbidan på tillkomsten av nya sjukhus och paviljonger eller som evakueringsplatser.

Av vad jag sålunda anfört framgår, att upprustningen av byggnadsbeståndet inom mentalsjukvården sker så att organisationen får stor elasticitet samtidigt som endast begränsade åtgärder vidtages beträffande sådana gamla vårdplatser, som helst borde utgå redan nu men som måste bibehållas under en övergångstid.

Av de nya mentalsjukhus som enligt nu gällande planer skall komma till stånd har två redan färdigställt och tagits i bruk — nämligen Gullberna sjukhus med 800 och Falbygdens med 784 vårdplatser. Ytterligare fyra sjukhus är f. n. under uppförande nämligen Mellringe sjukhus i Örebro, mentalsjukhuset i Bollnäs samt sjukhusen i Sala för höggradigt psykiskt efterblivna och i Katrineholm för s. k. psykopater. Tillkomsten av sistnämnda fyra sjukhus vilka beräknas bli färdigställda under de båda närmaste budgetåren, medför ett sammanlagt tillskott av närmare 2 200 nybyggda vårdplatser, varav 540 för psykiskt efterblivna, 250 för psykopater och återstående knappt 1 400 för egentlig mentalsjukvård. Tillkomsten av de nya sjukhusen i Sala och Katrineholm utgör betydelsefulla steg på vägen mot en bättre differentiering av patientklientelet. Ett ytterligare viktigt steg i samma riktning innebär 1961 års riksdags principbeslut om inrättande av särskilda vårdenheter för mentalt sjuka barn och ungdomar. Medel för uppförande av den första av dessa enheter vid Ulleråkers sjukhus äskas för nästa budgetår. Jämsides med tillkomsten av dessa nya sjukhus eller vårdenheter har en omfattande upprustning av de befintliga sjukhusen påbörjats och i viss utsträckning genomförts. Jag vill i detta sammanhang erinra om att för uppförande av nya mentalsjukhus och upprustning av de befintliga sjukhusen sedan budgetåret 1950/51 t. o. m. innevarande budgetår anvisats tillhopa omkring 375 000 000 kr. Av nämnda belopp hänför sig större delen eller närmare 245 000 000 kr. till upprustning av de befintliga sjukhusen och återstående drygt 130 000 000 kr. sålunda till uppförande av nya mentalsjukhus.

Den upprustning och utbyggnad av mentalsjukvården som sålunda påbörjats har visserligen medfört en utomordentligt angelägen standardhöjning av de befintliga sjukhusen. Tillskottet av nybyggda platser har vidare, då samtidigt medelbeläggningen totalt för samtliga sjukhus varit tämligen konstant, medfört att åtminstone den mest besvärande överbeläggningen kunnat reduceras. Denna har sålunda minskat från i genomsnitt för alla sjukhus 14 procent av det s. k. godkända platsantalet år 1955 till omkring 3,5 procent år 1960.

Mot bakgrunden av vad jag förut anfört i fråga om vårdorganisatoriska brister och föreliggande platsbehov samt alltjämt rådande beläggningsförhållanden och byggnadsmässiga standard vid flertalet befintliga sjukhus

är emellertid nu uppnådda resultat att betrakta som en första etapp på vägen att ge mentalsjukvården en materiell och personell standard som motsvarar den moderna kroppssjukvården. Jag vill i detta sammanhang framhålla att — även om viss osäkerhet kan råda beträffande möjligheterna att åtminstone under de närmaste åren tillföra mentalsjukvården erforderligt antal läkare — detta icke får hindra att materiellt tillfredsställande vårdförhållanden tillskapas inom detta område. Det är därför utomordentligt angeläget att den påbörjade upprustningen av hela mentalsjukvården kan fullföljas och om möjligt intensifieras under de närmaste åren.

Delegationens förslag till byggnadsarbeten för nästa budgetår förutsätter en medelsanvisning om 42 307 000 kr. I enlighet med vad jag förordade vid min anmälan av motsvarande anslagsfrågor föregående år har delegationen i samråd med byggnadsstyrelsen och medicinalstyrelsen utgått från en ändrad anslagsmetodik. För ettvarvt av budgetåren 1961/62 och 1962/63 redovisas sålunda en mot den beräknade totala medelsförbrukningen svarande investeringsram, varvid samtliga från tidigare budgetår kvarstående reservationer upplöses och den nya medelsanvisningen sålunda motsvarar skillnaden mellan ifrågavarande båda belopp. Det totala investeringsbehovet under nämnda båda budgetår har sålunda beräknats till 61 162 000 resp. 71 211 000 kr., vartill kommer utrednings- och projekteringsmedel med 2 000 000 resp. 4 000 000 kr.

I detta sammanhang vill jag nämna, att delegationen nyligen också inkommit med förslag till uppförande av nytt skolhem m. m. vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed samt nytt yrkeshem för flickor i Laxå såsom ersättning för det nuvarande hemmet i Vänersborg. Förslaget har ansetts böra ytterligare överarbetas i vissa delar. Jag har för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att uppdrag meddelas delegationen att vid projekteringen fram till och med färdiga byggnadshandlingar överarbeta förslaget. Proposition i ämnet beräknas kunna framläggas vid riksdagens höstsession. Byggnadsarbetena torde därefter såsom delegationen föreslagit kunna påbörjas under nästa budgetår.

De av delegationen beträffande mentalsjukhusen föreslagna särskilda byggnadsåtgärderna m. m. redovisas i en härvid såsom bilaga fogad investeringsplan. Vissa av dessa byggnadsobjekt har ansetts böra ytterligare bearbetas. Då den vidare bearbetningen icke torde medföra några väsentliga avsteg från nu framlagda förslag torde Kungl. Maj:t få godkänna den slutliga utformningen av i delegationens investeringsplan redovisade byggnadsobjekt.

Vad först angår *de nya mentalsjukhusen* har delegationen i samråd med Stockholms läns landsting och i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som redovisades för 1961 års riksdag, framlagt förslag till *mentalsjukvårdens organisation i Stockholms län*. Förslaget, som godtagits av Stockholms läns landsting, möjliggör att samtliga tre före-

slagna nya vårdenheter kan lasarettens anslutas och innebär även i övrigt en ur sjukvårdsorganisatorisk synpunkt mycket tillfredsställande lösning. Vårdplatsbehovet för egentligt mentalt sjuka år 1970 uppskattas till 1 750 vårdplatser, motsvarande ungefär 2,7 promille av en då beräknad folkmängd om 645 000 invånare. I en första utbyggnadsetapp beräknas detta behov kunna tillgodoses — förutom enligt tidigare planer med 300 å 350 platser vid Ulleråkers sjukhus — med dels 360 platser i anslutning till centrallasarettet i Danderyd, dels 320 platser i anslutning till lasarettet i Norrtälje, dels ock 540 platser i anslutning till ett beslutat nytt lasarett i Huddinge.

För *mentalsjukhuset i Danderyd*, som kan omedelbart anslutas till lasarettets psykiatriska klinik, avses skola utnyttjas dels en del av det nuvarande lasarettsområdet, dels ock ett omedelbart söder därom beläget område som f. n. förvaltas av domänstyrelsen. Över ifrågavarande markområde skall emellertid enligt gällande regionplan framdragas en vägförbindelse av motorvägskaraktär såsom förbindelseled mellan Norrtäljevägen och Uppsalavägen, vilket ur såväl buller- som utrymmessynpunkt skulle omöjliggöra den föreslagna förläggningen av mentalsjukhuset. Med hänsyn härtill och då den omedelbart söder om nämnda tvärväg belägna s. k. Bergshamravägen enligt nu gällande planer ändrats från lokaltrafikled till fyrfilig väg av i det närmaste motorvägsstandard, har jag låtit undersöka möjligheterna för en ändrad sträckning av ifrågavarande tvärväg. Enligt verkställd utredning som redovisats vid sammanträde i inrikesdepartementet mellan berörda parter har vissa ur trafiksynpunkt bättre alternativ för en nordligare sträckning visat sig föreligga. Något ställningstagande till vilket alternativ som därvid skulle vara ur olika synpunkter mest fördelaktigt erfordras emellertid icke nu, så mycket mer som tillkomsten av en sådan tvärväg kan beräknas ligga 25—30 år fram i tiden. Frågan om den slutliga sträckningen av vägen bör bli föremål för ytterligare undersökningar och regionplanen ändras i berörda hänseende. Med hänsyn härtill och då jag anser utomordentligt angeläget, att mentalsjukhuset i Danderyd kan komma till stånd snarast möjligt anser jag mig böra tillstyrka delegationens förslag i denna del.

Det föreslagna *mentalsjukhuset i Norrtälje* har av förut anförda skäl icke föranlett någon erinran från min sida. Med hänsyn till föreliggande vårdbehov i länets norra del och då av länet vid Ulleråkers södra sjukhus nu disponerade, delvis otillfredsställande vårdplatser endast bör bibehållas under en övergångstid är det angeläget att också Norrtäljesjukhuset kommer till stånd snarast möjligt.

Beträffande det föreslagna kombinerade *lasarettet och mentalsjukhuset i Huddinge* har med hänsyn till den relativt närbelägna Södertörns flygflottilj särskilda undersökningar företagits beträffande områdets lämplighet ur bullersynpunkt. Enligt verkställd utredning kan uppkommande störningar beräknas ligga icke oväsentligt under de bullernivåer, som vid be-

dömningen av motsvarande förhållanden vid det planerade Upplands-Väsby-sjukhuset ansågs vara tolerabla. Då vidare någon möjlighet att förlägga det föreslagna sjukhuset till annan plats inom sjukvårdsområdet icke visat sig föreligga har jag — med beaktande jämväl av de stora fördelarna ur vårdsynpunkt att erhålla en direkt samordning mellan ett mentalsjukhus och lasarett — i likhet med landstinget och medicinalstyrelsen ansett mig kunna godtaga den föreslagna placeringen.

Beträffande villkoren för ett samarbete med landstinget bör såsom delegationen och landstinget förutsatt i tillämpliga delar gälla de riktlinjer som godtogs av riksdagen beträffande avtalet om en gemensam sjukhusanläggning i Upplands Väsby och som också legat till grund för det nyligen godkända avtalet med Örebro läns landsting om driften av Mellringe sjukhus i Örebro.

Byggnadsarbetena vid *psykopatsjukhuset i Katrineholm* beräknas kunna vara helt avslutade under våren 1963. Såsom anmäldes för 1961 års riksdag innebär detta att sjukhuset kan färdigställas omkring ett halvt år tidigare än förut beräknats. Med hänsyn härtill och då ianspråktagandet av ifrågavarande sjukhus kommer att innebära en ur skilda synpunkter synnerligen angelägen avlastning från de övriga mentalsjukhusen har jag intet att erinra mot av delegationen beräknad medelförbrukning.

Falbygdens sjukhus, som började beläggas under våren 1961, beräknas vara helt ianspråktaget under loppet av innevarande budgetår. Enligt nu redovisade beräkningar torde kostnaderna för sjukhuset kunna reduceras från 31 000 000 till 28 000 000 kr. Mot för ändamålet beräknad medelförbrukning har jag ingen erinran.

Beträffande *Mellringe sjukhus i Örebro* vill jag erinra om att Kungl. Maj:t den 29 december 1961 i enlighet med beslut vid 1961 års riksdags höstsession godkänt avtal med Örebro läns landsting angående landstingets övertagande av driften vid sjukhuset fr. o. m. den 1 januari 1962. Under hösten 1962 torde omkring 420 av sjukhusets 717 vårdplatser kunna börja beläggas medan återstående delar av sjukhuset kan beräknas vara färdigställda hösten 1963.

De egentliga byggnadsarbetena vid det nya *sjukhuset i Sala för höggredigt psykiskt efterblivna* kan beräknas vara avslutade under hösten 1963 och sjukhuset i dess helhet våren 1964.

Såsom jag förutskickade vid 1961 års riksdag har etapp III av byggnadsarbetena för *sjukhuset i Bollnäs*, vilken etapp omfattar samtliga sju vårdpaviljonger, uppdelats i fem deletapper. Den första av dessa omfattar två vårdpaviljonger, den andra en, den tredje två och de båda övriga vardera en paviljong. Dessa deletapper beräknas bli slutförda resp. våren 1962, hösten 1962, våren 1963, hösten 1963 och våren 1964. Efter färdigställandet av andra deletappen torde sex avdelningar med omkring 180 vårdplatser kunna börja beläggas. Sedan fråga uppkommit om att låta

Gävleborgs läns landsting övertaga driften av sjukhuset har landstinget enligt skrivelse till inrikesdepartementet bemyndigat förvaltningsutskottet att — därest avtal med staten om landstingets övertagande av driften vid sjukhuset ansåges böra komma till stånd — å landstingets vägnar träffa sådant avtal. För egen del har jag av skäl som anfördes i propositionen om Mellringeavtalet intet att erinra mot en sådan lösning. Jag förordar därför att — om förutsättningar härför befinnes föreligga — det får ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som godtagits av riksdagen i fråga om Mellringeavtalet med landstinget träffa avtal i hithörande frågor. Till av delegationen väckt fråga om sjukhusets benämning är jag i detta sammanhang icke beredd att taga ställning.

Vad härefter angår förslagen till *byggnadsåtgärder vid de befintliga mentalsjukhusen m. m.* har delegationen utarbetat principplaner för den fortsatta upprustningen av ytterligare två äldre sjukhus nämligen Umedalens och Furunäsets sjukhus. Vårdplatsbehovet inom upptagningsområdet för *Umedalens sjukhus*, d. v. s. *Västerbottens län* kan med utgångspunkt från av mig förut angivna riktlinjer beräknas till högst 800 platser. Härtill kommer dock omkring 40 platser för tbc-fall med hemorts rätt inom andra upptagningsområden. Vid delegationens överläggningar med landstinget rörande vårdorganisationen har övervägts möjligheterna att uppdelna vårdplatserna på två vårdenheter i anslutning till lasaretten i Umeå och Skellefteå. Enligt vad landstinget framhållit kan emellertid tillräckliga markområden för en sådan lösning icke erhållas. Med hänsyn härtill och då en uppdelning av Umedalens sjukhus med förläggning av en mindre enhet, närmast avsedd för forskning och undervisning i psykiatri, i anslutning till Umeå lasarett ur flera synpunkter skulle innebära en mindre tillfredsställande lösning, har jag funnit mig kunna tillstyrka delegationens förslag att förlägga samtliga vårdplatser för de vuxna egentligt mentalt sjuka till Umedalens sjukhus. Däremot anser jag i likhet med delegationen lämpligt, att den av 1961 års riksdag i princip beslutade barn- och ungdomsavdelningen om cirka 25 platser förlägges i anslutning till lasarettet i Umeå.

Uppskattningen av vårdplatsbehovet inom *Norrbottens län* har verkställts — förutom enligt inledningsvis angivna principer — också med utgångspunkt från en av Norrbottens läns landsting verkställd inventering av antalet mentalt sjuka av olika kategorier inom länet. Enligt landstingets inventering skulle platsbehovet uppgå till cirka 1 100, medan motsvarande behov enligt 1956 års reviderade generalplan, 4-promilleregeln och av delegationen verkställda inventeringar av på mentalsjukhus inneliggande patienter kan uppskattas till resp. 906, 1 050 och 830. Vid landstingets inventering har emellertid någon uppdelning av patienterna på egentligt mentalt sjuka och s. k. lättskötta icke verkställts. Med hänsyn bl. a. härtill men

med beaktande av den relativt höga psykiska morbiditet, som landstingets utredning visat föreligga, anser jag i likhet med delegationen, att vårdorganisationen tills vidare bör planeras för i runt tal 1 000 vårdplatser.

Enligt av delegationen verkställd inventering av byggnadsbeståndet vid *Furunäsets sjukhus* kan omkring 750 moderna vårdplatser utvinnas. Landstinget har för sin del ansett önskvärt att också i övrigt erforderliga platser inom länet koncentreras i anslutning till *Furunäsets sjukhus* och i första hand förläggas vid landstingets vårdhem för lättskötta i Öjebyn. En sådan organisation skulle emellertid innebära en lösning av vårdorganisationen som går i rakt motsatt riktning mot de principer — d. v. s. i möjligaste mån mindre och lasaretsanslutna enheter — som varit grundläggande vid ställningstagande under senare år till motsvarande organisationsfrågor. Jag vill i sammanhanget erinra om att enligt mentalsjukvårdsdelegationens år 1958 framlagda förslag till vårdorganisation *Furunäsets sjukhus* skulle reduceras till 600 platser och ett nytt sjukhus om 400 platser förläggas i anslutning till lasarettet i Kalix. Även andra alternativ är givetvis tänkbara. En anslutning till länets centrallasarett i Boden ligger av flera skäl nära till hands men också lasarett i Gällivare och Kiruna, d. v. s. i de inre delarna av länet, kan komma i fråga för en sådan anslutning. Med hänsyn härtill och då en koncentration till länets sydöstra del av samtliga vårdresurser beträffande såväl egentligt mentalt sjuka som lättskötta torde medföra avsevärda olägenheter ur flera synpunkter anser jag starka skäl tala för att den ytterligare vårdenhet om (1 000—750) 250 platser som erfordras förläggas till annan plats i länet och i anslutning till ett lasarett.

Något ställningstagande till frågan om placeringen av denna andra vårdenhet synes emellertid icke nu påkallat. Det bör ankomma på delegationen att med utgångspunkt från nu angivna riktlinjer och efter fortsatt samråd med landstinget framlägga förslag till lösning av denna del av organisationsfrågan.

I samband med framläggandet av en plan för upprustningen av *Sundby sjukhus* har delegationen ånyo berört frågan om mentalsjukvårdens organisation i Södermanlands län. För länets eget vårdbehov samt för vård under en övergångstid av utomlänspatienter erfordras (750 + 700) 1 450 vårdplatser.

Enligt för 1961 års riksdag redovisade planer skulle vårdbehovet tillgodoses med 280 vårdplatser vid ett nytt sjukhus i Nyköping och till återstående del, 470 platser, tills vidare vid *Sundby sjukhus*, som emellertid också måste under en övergångstid svara för en del av vårdbehovet — omkring 700 platser — inom Stockholms, Örebro och Västmanlands län. Då *Sundby sjukhus* enligt verkställd byggnadsinventering kan efter en upprustning beräknas erhålla 600 platser skulle, inkl. sekundäravdelningarnas 240 platser, omkring (600 + 280 + 240) 1 120 platser finnas tillgängliga för att täcka ifrågakvarande vårdbehov. Upprustningen av *Sundby sjukhus* måste emel-

lertid ske successivt. Då vidare beslutade nya mentalsjukhus beräknas tillkomma i såväl Stockholms som Västmanlands län under upprustningsperioden samt ett antal patienter nu vårdas utom länet kan jag i likhet med delegationen ej förorda att nya vårdpaviljonger uppföres vid Sundby sjukhus. Av nämnda 600 platser vid sjukhuset kan emellertid endast 120 beräknas bli upprustade i sådan omfattning att de kan anses motsvara nu gällande standardkrav. Med hänsyn härtill och då befolkningsunderlaget inom upptagningsområdet för det nya sjukhuset i Nyköping — f. n. cirka 95 000 invånare — under de närmaste åren beräknas öka till drygt 106 000, vill jag förorda, att det nya sjukhuset erhåller 330 vårdplatser. Förslaget innebär också ett tillmötesgående av landstingets synpunkter i denna fråga.

På grundval av för 1961 års riksdag redovisade principplaner har delegationen nu framlagt byggnadsplaner för *S:t Sigfrids* och *Restads sjukhus*. Mot dessa har jag i princip intet att erinra. Beträffande *S:t Sigfrids sjukhus* vill jag nämna, att byggnadsplanen förutsätter dels att en befintlig vårdpaviljong för psykopater på längre sikt skall utgå, dels att — om så skulle visa sig lämpligt — möjligheter föreligger att tillmötesgå från landstingets sida framförda önskemål att på grund av lasarettets begränsade utbyggnadsmöjligheter förlägga en lasarettpsykiatrisk klinik till området i nära anslutning till sjukhusets medicinska centrum.

De på grundval av upprättade huvudhandlingar nu redovisade kostnadsberäkningarna för *forskningsavdelningarna vid Ulleråkers* och *S:t Lars' sjukhus* har visat sig betydligt överstiga de tidigare preliminärt uppskattade kostnaderna. Anledningen härtill är bl. a. att de preliminära byggnadsprogram som redovisades för föregående års riksdag upprättades innan professuren i tung psykiatri tillsatts och ämnesområdet för laboratorstjänsten faststälts. För att bereda erforderligt utrymme för undervisningen har vidare trots att platsantalet vid vårdavdelningarna minskats från 30 till 26 viss utökning av bilokaler och kommunikationsutrymmen visat sig erforderlig. Jag vill emellertid framhålla att beträffande forskning och undervisning framförda önskemål om utökade lokaler efter ingående överläggningar kunnat reduceras med omkring en tredjedel. Såväl medicinska fakulteterna som medicinalstyrelsen och direktionerna har godtagit nu föreliggande förslag. Med hänsyn härtill och då jag anser utomordentligt angeläget för hela mentalsjukvården att dessa forskningsavdelningar snart kommer till stånd finner jag mig också för egen del böra tillstyrka förslagen.

I enlighet med den byggnadsplan för *Mariebergs sjukhus* som redovisades för 1961 års riksdag har delegationen vidare framlagt förslag om upprustning av vårdpaviljongen M1 vid sjukhuset. Paviljongen, som f. n. inrymmer 282 vårdplatser, beräknas enligt förslaget komma att erhålla sex avdelningar om vardera 30 platser, delvis uppdelade på två vårdgrupper om 14 resp. 16 platser. Kostnaderna beräknas på grundval av upprättade hu-

vudhandlingar till 3 600 000 kr., d. v. s. 20 000 kr. per vårdplats. Förvaltningsutskottet i Värmlands län har emellertid ifrågasatt om godtagbara vårdavdelningar kan erhållas inom paviljongen och icke ansett sig kunna tillstyrka en ombyggnad. För egen del vill jag framhålla att paviljongen efter en ombyggnad skulle komma att erhålla vårdavdelningar som med hänsyn till sin allmänna vårdstandard blir väl jämförbara med de nya sjukhusens. Anläggningskostnaden för en ny vårdpaviljong kan beräknas till cirka 28 000 kr. per vårdplats. Med hänsyn härtill vill jag förorda, att förnyade överläggningar upptages med landstinget. Om paviljongen befinner sig icke böra upprustas i enlighet med delegationens förslag, bör endast begränsade åtgärder vidtagas och paviljongen så småningom utgå ur sjukhusets vårdorganisation. Då emellertid lämpligheten av att uppföra ytterligare nya vårdpaviljonger vid detta stora och ur sjukvårdsorganisatorisk synpunkt mindre väl belägna sjukhus kan starkt ifrågasättas, bör i sådant fall sjukhusets platsantal i motsvarande mån minskas och eventuella ersättningsplatser uppföras på annan ort.

Mot delegationens förslag till uppförande av den vid 1961 års riksdag i princip beslutade *vårdenheten vid Ulleråkers sjukhus för barn och ungdomar* om 52 platser har jag i huvudsak intet att erinra. Med hänsyn till avsaknaden av vårdmöjligheter för detta klientel vill jag framhålla angelägenheten av att byggnadsarbetena snarast möjligt påbörjas.

Förslaget till avtal med Grangärde kommun om anslutning av *sekundäravdelningen i Pärby* till kommunens vattenledningsverk anser jag mig på av delegationen anförda skäl kunna godtaga.

Delegationens förslag till *byggnadsåtgärder i övrigt* har i och för sig icke givit anledning till erinran från min sida. De i delegationens förslag till investeringsplan upptagna byggnadsobjekten — som jag här i princip godkänt — förutsätter ett medelsbehov av drygt 71 000 000 kr. Under budgetåret 1960/61 uppnåddes en byggnadsvolym av cirka 47 000 000 kr. För innevarande år har en ram fastställts för byggnadsverksamheten om 65 000 000 kr. men delegationen beräknar nu den faktiska investeringsvolymen till endast 61 000 000 kr. Med hänsyn härtill och mot bakgrunden av rådande konjunkturläge beräknar jag investeringsvolymen för nästa budgetår till 65 000 000 kr. Med hänsyn till erfarenhetsmässigt uppkommande eftersläpningar torde detta icke innebära något reellt hinder för fullföljande av de av delegationen framförda byggnadsobjekten. Det är emellertid angeläget, att projekteringen av nya byggnadsobjekt drives med all kraft så att en reserv av färdigprojekterade byggnadsföretag finnes tillgänglig, om konjunkturläget skulle försämrats. Då reservationen vid utgången av innevarande budgetår kan uppskattas till cirka 32 900 000 kr., erfordras sålunda för nästa budgetåret en medelsanvisning om (65 000 000 — 32 900 000) 32 100 000 kr.

Projekteringskostnaderna bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas från investeringsanslaget till vissa projekteringskostnader.

Fr. o. m. samma budgetår bör vidare kostnaderna för mentalsjukvårdsberedningens och dess delegationers allmänna utredningsverksamhet bestridas från ett särskilt å driftbudgeten uppfört förslagsanslag. Jag förordar, att för ändamålet beräknas 1 500 000 kr.

II. Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.

Förslag av medicinalstyrelsen

Medicinalstyrelsen hemställer i skrivelse den 7 december 1961 efter samråd med mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation, att ett belopp av 1 178 100 kr. anvisas för budgetåret 1962/63 under reservationsanslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. Styrelsens anslagsäskanden omfattar utrustning av ombyggda och reoverade lokaler. Till grund för samtliga äskanden föreligger av resp. sjukhusdirektioner överlämnade utrustningsförslag eller preliminära uppgifter om erforderligt medelsbehov. Beträffande förslag, som ännu ej granskats av centrala sjukvårdsberedningen har styrelsen föreslagit endast preliminära belopp, vilka beräknats så att de slutliga beloppen efter granskningen icke torde komma att understiga de preliminära. Styrelsen anför i huvudsak följande.

Psykiatriska sjukhuset i Stockholm. För utrustning av medicinskt centrum, omfattande jämväl expeditioner för kontor och läkare m. fl., har preliminärt anvisats 20 000 kr. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker för ändamålet 51 500 kr.

I utrustningsförslaget har icke beräknats medel för anskaffning av medicinsk utrustning. Sjukhuset har anmält ett behov av preliminärt 72 000 kr. för sådan utrustning. I avvaktan på utrustningsförslag bör 40 000 kr. preliminärt anvisas.

Sedan tidigare byggnadsplaner ändrats, beräknas vårdavdelningarna Kv 6 och 8 bli färdigrenoverade under nästkommande budgetår. Utrustningsförslag föreligger ännu icke. I avvaktan härpå bör 50 000 kr. preliminärt anvisas för ändamålet.

Sammanlagt bör sålunda (31 500 + 40 000 + 50 000) 121 500 kr. anvisas.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala. För förnyelse och komplettering av utrustningen för paviljongerna M11 och K14 efter reovering har direktionen framlagt ett utrustningsförslag å 280 000 kr. I avvaktan på granskning av förslaget bör preliminärt 200 000 kr. anvisas.

Sundby sjukhus vid Strängnäs. För utrustning av administration och medicinskt centrum efter ombyggnad har preliminärt anvisats 150 000 kr. Slutligt belopp kan icke föreslås, enär utrustningsförslaget ännu icke färdiggranskats.

Västra Ny sjukhus i Motala. För utrustning av tillbyggnad till gymnastikhus och av samlingssal m. m. har preliminärt anvisats 25 000 kr. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning av utrustningsförslag,

att 45 600 kr. anvisas för ändamålet. Ytterligare 20 600 kr. bör sålunda anvisas.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö. Sedan renovering av två vårdavdelningar i paviljong M4 avslutats, erfordras medel för modernisering och komplettering av utrustningen. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning av utrustningsförslag ett belopp av 62 100 kr. för utrustning av dessa avdelningar.

För utrustning av paviljong MK41 efter renovering av fyra vårdavdelningar och nio personalbostadsrum har direktionen framlagt ett utrustningsförslag å 163 500 kr. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning av förslaget 148 500 kr. för ändamålet.

Sammanlagt bör sålunda (62 100 + 148 500) 210 600 kr. anvisas.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik. För utrustning av paviljongerna K33, 17N och Ö samt 19N och Ö efter renovering har direktionen framlagt utrustningsförslag om sammanlagt 159 400 kr. I avvaktan på centrala sjukvårdsberedningens granskning av dessa förslag bör 130 000 kr. preliminärt anvisas.

S:t Lars' sjukhus i Lund. Pågående ombyggnads- och renoveringsarbeten beträffande paviljong K44 beräknas vara avslutade under hösten 1962. Efter granskning av ett av direktionen upprättat utrustningsförslag tillstyrker centrala sjukvårdsberedningen, att 184 600 kr. anvisas för paviljongens utrustning. Medicinalstyrelsen föreslår, att nämnda belopp anvisas.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. I samband med renovering av dagrum vid sjukhuset har medel anvisats för förbättring av möbleringen. Fortfarande återstår sjutton dagrum att renovera. Renoveringen av dessa beräknas kunna slutföras först efter många år, beroende på att slutlig generalplan för sjukhusets ombyggnad icke föreligger. Rummens möblering är emellertid så omodern och försliten, att den icke motsvarar nutida krav. Från sjukhuset har därför inkommit förslag till ny utrustning. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning 70 000 kr. för ändamålet. Medicinalstyrelsen föreslår, att detta belopp anvisas.

För utrustning av kiosk och serveringslokal har anvisats 9 600 kr. Lokalerna har emellertid utarrenderats utan inventarier, varför större delen av anslaget icke behövt tagas i anspråk för avsett ändamål. Ett belopp av 7 800 kr. kan därför återlevereras.

Restads sjukhus i Vänersborg. För utrustning av kyrksalen efter renovering har preliminärt anvisats 25 000 kr. Efter granskning av direktionens utrustningsförslag föreslår centrala sjukvårdsberedningen, att 41 200 kr. beräknas för ändamålet. Ytterligare 16 200 kr. bör sålunda anvisas.

Källshagens sjukhus i Vänersborg. Sedan personalens samlingslokaler genomgått renovering, har direktionen överlämnat ett utrustningsförslag beträffande möbler m. m. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning av förslaget, att 8 800 kr. anvisas för ändamålet. Medicinalstyrelsen föreslår, att detta belopp anvisas.

Västra Marks sjukhus i Örebro. I samband med vissa ombyggnadsarbeten i administrationsbyggnaden har tre enkelrum och två dubletter för personal renoverats. Möbler och annan utrustning i rummen behöver bytas ut

och kompletteras. Utrustningsförslag har ännu icke upprättats, men direktionen har preliminärt anmält ett behov av 10 000 kr. för ändamålet. För utrustningens påbörjande bör preliminärt anvisas 7 000 kr.

Gullberna sjukhus i Karlskrona. Sedan dåvarande utrustningskommittén för sinnessjukhusens utrustning slutfört utrustningen av Gullberna sjukhus återstår av de till medicinalstyrelsens förfogande ställda medlen för ändamålet ett belopp av 3 400 kr., vilket kan återredovisas. Av det av riksdagen för sjukhusets utrustning beviljade beloppet återstår därutöver 20 000 kr., vilket belopp Kungl. Maj:tt dock icke ställt till medicinalstyrelsens förfogande. Även detta belopp föreslås återredovisat.

Beträffande inköp av viss medicinsk utrustning anför styrelsen vidare följande.

Direktionen för *S:ta Maria sjukhus* har gjort framställning om medel för anskaffning av ny eeg-apparat. Sjukhusets nuvarande apparat har varit i bruk i drygt tio år och är så försliten, att det icke lönar sig att reparera den. Direktionen föreslår inköp av en 16-kanalig apparat jämte frekvensanalysator. Kostnaden beräknas till cirka 40 000 kr. för eeg-apparaten och cirka 20 000 kr. för frekvensanalysatorn.

Medicinalstyrelsen, som anser sig f. n. icke böra tillstyrka framställningen om inköp av frekvensanalysator, tillstyrker utbyte av eeg-apparaten. För ändamålet bör anvisas 40 000 kr.

Direktionen för *Sätters sjukhus* har gjort framställning om medel för komplettering av sjukhusets röntgenutrustning med specialapparat för skall- och skelettfotografering.

Medicinalstyrelsen tillstyrker framställningen och föreslår, att 30 000 kr. anvisas för ändamålet.

Styrelsen föreslår vidare, att — liksom under de närmast föregående budgetåren — 150 000 kr. anvisas för inköp av annan medicinsk utrustning.

Sammanlagt erfordras sålunda för anskaffande av röntgenapparat och annan medicinsk utrustning ett belopp av (40 000 + 30 000 + 150 000) 220 000 kr.

Det totala medelsbehovet skulle i enlighet härmed uppgå till (121 500 + 200 000 + 20 600 + 210 600 + 130 000 + 184 600 + 70 000 + 16 200 + 8 800 + 7 000 + 220 000 — 7 800 — 3 400) 1 178 100 kr.

Förslag av mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation

Efter samråd med mentalsjukvårdsberedningen framlägger mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation i skrivelse den 19 december 1961 förslag till utrustning av dels nya mentalsjukhus och dels nyuppförda byggnader vid befintliga sjukhus.

Delegationen anför i huvudsak följande.

Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater. Sjukhuset, som kommer att inrymma 245 vårdplatser, beräknas vara till största delen färdigbyggt och inflyttningsklart under hösten 1963. I avvaktan på slutförandet av pågående utarbetning av utrustningsförslag bör tills vidare ett preliminärt beräknat belopp anvisas. Detta torde kunna beräknas med ledning av de i prop. 1961: 197 beräknade kostnaderna för utrustning av Mellringe sjukhus i Örebro — 4 500 kr. per vårdplats — även om utrustningskostnaderna för psykopatsjukhuset torde komma att överstiga kostnaderna för andra mentalsjukhus. Delegationen föreslår, att tills vidare 1 000 000 kr. anvisas för ändamålet.

Falbygdens sjukhus. Genom beslut den 22 september 1961 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att av stiftelsen Falbygdens hyresbostäder förhyra 81 enrumslägenheter för uthyrning till elever och vikarier vid Falbygdens sjukhus. Det har förutsatts, att statsverket skall bestrida kostnaderna för utrustning av bostäderna. Enligt av delegationen upprättat utrustningsförslag uppgår kostnaderna till 130 000 kr. Delegationen föreslår, att nämnda belopp anvisas för nästkommande budgetår.

Sjukhuset i Bollnäs. Med bifall till av Kungl. Maj:ts i prop. 1960: 93 och 1961: 66 framlagda förslag beslöt 1960 resp. 1961 års riksdag, att för budgetåren 1960/61 och 1961/62 anvisa sammanlagt (224 000 + 310 000) 534 000 kr. för anskaffning av utrustning för sjukhuset. Arbetet med upprättandet av utrustningsförslag är ännu icke avslutat. Med utgångspunkt från de ovan tillämpade beräkningsgrunderna — 4 500 kr. per vårdplats — skulle kostnaderna för utrustning av sjukhuset, som kommer att inrymma 660 vårdplatser, uppgå till omkring 3 000 000 kr. Byggnadsetapp II, som omfattar bl. a. kök och medicinskt centrum, beräknas vara helt slutförd under hösten 1962. Vid samma tidpunkt beräknas tre paviljonger vara färdigställda. Därefter kan sjukhuset delvis börja beläggas.

Den största delen av utrustningskostnaden kommer sålunda att falla på nästkommande budgetår. Utöver tidigare anvisade medel bör i avvaktan på utrustningsförslagets färdigställande tills vidare anvisas ytterligare 2 200 000 kr.

Sjukhuset i Sala för vård av höggradigt psykiskt efterblivna. Sjukhuset, som kommer att inrymma 540 vårdplatser, beräknas vara färdigbyggt under andra halvåret 1963. Då vissa byggnader torde vara färdigställda redan under första halvåret bör en stor del av utrustningen anskaffas under nästa budgetår.

Med utgångspunkt från de i det föregående tillämpade beräkningsgrunderna, 4 500 kr. per vårdplats, kan kostnaderna för utrustning av sjukhuset preliminärt beräknas till omkring 2 430 000 kr. Delegationen föreslår, att tills vidare 1 300 000 kr. anvisas för påbörjande av utrustningen.

För utrustning av nya sjukhus uppgår medelsbehovet enligt nämnda beräkningar sålunda till (1 000 000 + 130 000 + 2 200 000 + 1 300 000) 4 630 000 kr.

Birgittas sjukhus. För utrustning av byggnader för samlingsal m. m. samt arbets- och rörelseterapilokaler har för budgetåret 1960/61 tills vidare anvisats sammanlagt 255 000 kr. Efter granskning av sjukhusets utrust-

ningsförslag om sammanlagt (147 200 + 142 800 + 21 500) 311 500 kr. har delegationen fastställt de belopp, som bör anvisas för ifrågavarande ändamål, till sammanlagt (86 600 + 106 100 + 18 500) 211 200 kr. Mellanskillnaden (255 000 — 211 200) 43 800 kr. återredovisas nedan.

Efter förhandlingar mellan medicinalstyrelsen och delegationen samt Vadsstena stad har preliminär överenskommelse träffats om överlåtelse till staden av visst markområde, tillhörigt Birgittas sjukhus. Staden har därvid åtagit sig ombesörja, att ett personalbostadshus om 40 enkelrum och 3 dubbletter uppföres å området och uthyres i sin helhet till statsverket att disponeras för sjukhusets räkning. Det har förutsatts, att statsverket skall bestrida kostnaderna för utrustningen av dessa bostäder. Sedan viss kompletterande utredning slutförts, torde förslag i ärendet kunna underställas statsmakternas prövning inom sådan tid, att bostadshuset kan färdigställas under nästföljande budgetår. Efter granskning av ett av sjukhuset upprättat utrustningsförslag, föreslår delegationen, att ett belopp av 75 000 kr. anvisas för utrustning av bostadshuset.

För utrustning vid Birgittas sjukhus bör sålunda (75 000 — 43 800) 31 200 kr. anvisas.

Vipeholms sjukhus. En vårdenhets för höggradigt psykiskt efterblivna barn, omfattande tre paviljonger med sammanlagt 60 vårdplatser och en byggnad för administration m. m., är under uppförande och beräknas bli färdigställd sommaren 1963. Sjukhuset har ännu icke framlagt något utrustningsförslag. Med utgångspunkt från den normala kostnaden för utrustning av nya paviljonger vid befintliga sjukhus — 2 400 kr. per vårdplats — skulle kostnaden för utrustningen av enbart vårdpaviljongerna uppgå till 144 000 kr. Delegationen, som för innevarande budgetår bemyndigats att för ifrågavarande utrustningsändamål utlägga beställningar om 200 000 kr., föreslår nu, att motsvarande belopp anvisas i avvaktan på utrustningsförslag och granskning av detta.

S:t Jörgens sjukhus. För budgetåret 1960/61 samt för innevarande budgetår har tills vidare anvisats sammanlagt 521 000 kr. för utrustning av en byggnad för administration och medicinskt centrum. Från sjukhuset har framlagts ett utrustningsförslag å 886 000 kr. Delegationen föreslår, att 567 000 kr. anvisas. Därvid har delegationen tills vidare låtit anstå med utrustningen av ett för ett eventuellt isotoplaboratorium avsett materialrum i avbidan på närmare undersökning om behovet av ett sådant laboratorium. Utrustningskostnaden härför har preliminärt beräknats till 27 000 kr.

Sjukhusets direktion har hemställt, att en ny telefonväxel installeras i för ändamålet avsedda lokaler i den nya administrationsbyggnaden. Sjukhusets nuvarande växel, som är utbyggbar för 200 anknytningar, är installerad i portvaksstugan, vilken planenligt skall rivas. Efter nu avsedd utbyggnad av sjukhuset beräknas växelns anknytningsmöjligheter vara helt utnyttjade. Om denna växel bibehålles och flyttas till de nya lokalerna, vilket beräknas kosta omkring 25 000 kr., kan en utökning av antalet anknytningar sålunda icke komma till stånd vid en eventuell ytterligare utbyggnad av sjukhuset. Det synes därför lämpligt, att en växel med större kapacitet än den nuvarande installeras i administrationsbyggnaden. De närmast ifrågakommande växeltyperna är OS 400 och A 333, vilka är utbyggbara för resp. 400 och 270 anknytningar. Den senare växeltypen är under projektering och av modernare konstruktion än den förra. Kostna-

derna beräknas för båda växeltyperna uppgå till 65 000 kr., varvid 44 600 kr. avräknats för den befintliga växeln.

Utöver tidigare anvisade medel för utrustning av administrationsbyggnaden erfordras i enlighet härmed (567 000 — 521 000 + 65 000) 111 000 kr.

För utrustning av byggnaden för samlingssal har för innevarande budgetår tills vidare anvisats ett belopp av 115 000 kr. Efter granskning av sjukhusets utrustningsförslag om 135 000 kr. föreslår delegationen, att kostnaden för ändamålet fastställs till 105 200 kr. eller 9 800 kr. mindre än det anvisade beloppet.

För utrustning av vårdpaviljong MK3 har vidare för innevarande budgetår tills vidare anvisats 302 000 kr. Efter granskning av sjukhusets utrustningsförslag om 444 000 kr. föreslår delegationen, att kostnaden för ändamålet fastställs till 289 000 kr. eller 13 000 kr. mindre än det anvisade beloppet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i prop. nr 66 framlagda förslag beslöt 1961 års riksdag, att en vårdpaviljong benämnd MK4 om 116 vårdplatser samt en byggnad för arbets- och rörelseterapi skulle uppföras. Arbetena beräknas kunna påbörjas våren 1962. Vidare har i delegationens anslagsäskanden för nästa budgetår beträffande vissa byggnadsarbeten föreslagits uppförande vid sjukhuset av ett personalbostadshus om 32 enkelrum och 8 lägenheter om vardera 1 rum och kokvrå samt sovalkov och badrum. Arbetena med denna byggnad beräknas kunna igångsättas hösten 1962. Då här avsedda byggnader kan väntas bli färdigställda under hösten 1963, bör utrustningen förberedas och en del inköp verkställas redan under nästkommande budgetår. Delegationen föreslår därför, att tills vidare 300 000 kr. anvisas för ändamålet.

I enlighet med det anförda bör för utrustning av nyuppförda byggnader vid S:t Jörgens sjukhus anvisas (111 000 — 9 800 — 13 000 + 300 000) 388 200 kr.

Mariebergs sjukhus. För budgetåret 1960/61 har tills vidare anvisats 177 100 kr. för utrustning av nybyggnader för samlingssal och arbetsterapi. Efter granskning av sjukhusets utrustningsförslag om sammanlagt (127 500 + 241 500) 369 000 kr. föreslår delegationen, att 92 800 kr. anvisas för samlingsbalkbyggnaden och 178 200 kr. för arbetsterapibyggnaden eller tillhoppa 271 000 kr. Sålunda erfordras ytterligare (271 000 — 177 100) 93 900 kr. för ifrågavarande ändamål.

Sätters sjukhus. Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. nr 93 framlagda förslag beslöt 1960 års riksdag, att två nya vårdpaviljonger, benämnda MK2 och MK3 — vardera med tre vårdavdelningar om 30 platser — skulle uppföras vid sjukhuset. Arbetena beräknas vara avslutade under juli 1963. Sjukhusdirektionen har framlagt ett utrustningsförslag om 387 000 kr. Detta förslag var emellertid icke fullständigt. Efter komplettering av förslaget föreslår delegationen, att 430 000 kr. anvisas för ändamålet.

För budgetåret 1960/61 har tills vidare anvisats ett belopp av 10 400 kr. för utrustning av en byggnad för servering och försäljning. Delegationens granskning av sjukhusets utrustningsförslag har givit vid handen, att det anvisade beloppet är tillfyllest.

För utrustning av nybyggnader vid Sätters sjukhus erfordras sålunda 430 000 kr.

Sidsjöns sjukhus. Delegationen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår bl. a. hemställt om medel för uppförande av en serveringslokal samt byggnad för omklädningsrum vid sjukhusets idrottsplats. Vid bifall härtill beräknas arbetena kunna igångsättas i början av nästkommande budgetår och vara avslutade i april 1963. Något utrustningsförslag har ännu icke framlagts. Delegationen föreslår, att tills vidare 15 000 kr. anvisas för ändamålet, varvid utrustningen av serveringslokalen beräknats till samma belopp som för ovan angivna motsvarande byggnad vid Sätters sjukhus.

För utrustning av nyuppförda byggnader vid befintliga sjukhus erfordras sålunda (31 200 + 200 000 + 388 200 + 93 900 + 430 000 + 15 000) 1 158 300 kr.

Det totala medelsbehovet nästa budgetår för utrustning av dels nya mentalsjukhus och dels nyuppförda byggnader vid befintliga sjukhus skulle i enlighet härmed uppgå till (4 630 000 + 1 158 300) 5 788 300 kr.

Därest föreslagen höjning av den allmänna varuskatten genomföres fr. o. m. den 1 januari 1962, bör motsvarande uppräknings ske av de i det föregående slutligt redovisade delbeloppen för resp. byggnadsföretag i den mån de avse utgifter, som beräknas utfalla efter nämnda datum. Summan av dessa delbelopp kan beräknas till (130 000 + 86 600 + 75 000 + 65 000 + 105 200 + 289 000 + 92 800 + 178 200 + 430 000 + 10 400) 1 462 200 kr. Beräknat efter 2,2 % höjning av den allmänna varuskatten utgör kostnadsökningen 32 170 kr. Det totala medelsbehovet för utrustningsändamål skulle sålunda uppgå till (5 788 300 + 32 170) avrundat 5 820 500 kr.

Departementschefen

För utrustning av ombyggda och renoverade lokaler vid de statliga mentalsjukhusen samt för anskaffande av viss medicinsk utrustning vid sjukhusen har *medicinalstyrelsen* anmält ett medelsbehov av 1 178 100 kr. Vissa av de av styrelsen angivna utrustningskostnaderna har endast kunnat preliminärt angivas i avbidan på vederbörlig granskning av utrustningsförslagen, och i ett par fall har sådant förslag ännu icke upprättats av vederbörande sjukhusdirektioner. De slutliga kostnaderna torde emellertid i dessa fall otvivelaktigt komma att överstiga de av styrelsen preliminärt angivna beloppen.

Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under nästa budgetår för utrustningsändamål har i huvudsak icke föranlett någon erinran från min sida. Enligt vad jag under hand erfarit har emellertid centrala sjukvårdsberedningen numera slutfört granskningen av föreliggande utrustningsförslag beträffande administration och medicinskt centrum vid Sundby sjukhus samt tillstyrkt ett belopp av 393 000 kr. för ändamålet. Jag förordar därför, att — utöver tidigare anvisat preliminärt belopp — ytterligare (393 000 — 150 000) 243 000 kr. anvisas.

Vidare bör beaktas den fr. o. m. den 1 januari 1962 beslutade höjningen

4 — Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 76

av den allmänna varuskatten. För att möta härav föranledda eventuella prishöjningar beräknar jag för sådana utrustningsobjekt, varom förslag till slutlig medelsanvisning framlagts, ett ytterligare medelsbehov av 16 500 kr.

För utrustning av nya sjukhus samt nyuppförda byggnader vid befintliga sjukhus m. m. har *mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation* anmält ett medelsbehov av 5 788 300 kr. Av detta belopp hänför sig 4 630 000 kr. till utrustning av nya sjukhus — sjukhuset i Katrinehelm för vård av psykopater, sjukhuset i Bollnäs, sjukhuset i Sala för vård av höggradigt psykiskt efterblivna samt bostäder för elever och vikarier vid Falbygdens sjukhus — och 1 158 300 kr. till utrustning vid befintliga sjukhus m. m. Härutöver har delegationen för sådana utrustningsobjekt, varom förslag till slutlig medelsanvisning framlagts, beräknat ett medelsbehov av cirka 32 200 kr. för att möta av höjningen av den allmänna varuskatten föranledda eventuella prisstegringar.

För utrustning av nyssnämnda bostäder för elever och vikarier vid Falbygdens sjukhus har delegationen beräknat ett medelsbehov av 130 000 kr. Då enligt vad jag inhämtat dessa bostäder knappast kommer att vara uppförda förrän under hösten 1963, finner jag det kunna anstå med medelsanvisning för ändamålet.

I övrigt anser jag mig kunna godtaga av delegationen framlagda utrustningsförslag. Jag vill i detta sammanhang erinra om att i enlighet med det av 1961 års riksdag godtagna samt av Kungl. Maj:t och Örebro läns landstings förvaltningsutskott sedermera godkända avtalet med landstinget angående dess övertagande av driften vid Mellringe sjukhus fr. o. m. den 1 januari 1962 (prop. nr 197; rskr. 395) medel beräknats i årets statsverksproposition (bil. 13, p. 202) för lån till landstinget för utrustning av nämnda sjukhus.

I årets statsverksproposition (bil. 13, p. 33) har vidare efter framställning av mentalsjukvårdsberedningen framlagts förslag till viss försöksverksamhet beträffande öppen vård vid statliga mentalsjukhus. Verksamheten avses omfatta dels öppna mottagningar vid mentalsjukhusen, dels dagsjukvård såväl inom befintliga vårdavdelningar som inom särskilt för ändamålet iordningställda avdelningar, dels ock s. k. skyddade verkstäder för att underlätta övergången till normal arbetsmiljö. I anslutning härtill beräknades kostnaderna för utrustning av avdelningar och verkstäder till omkring 190 000 kr. samt förutsattes, att detta belopp skulle upptagas under nu förevarande anslag. Jag föreslår därför, att ett belopp av 190 000 kr. beräknas för utrustningsändamål i samband med nämnda försöksverksamhet beträffande öppen vård.

Slutligen bör — såsom medicinalstyrelsen anfört — ett vid utrustningen av Gullberna sjukhus icke ianspråktaget belopp om 20 000 kr. återredovisas.

Medelsbehovet för nästa budgetår skulle sålunda uppgå till (1 178 100 +

243 000 + 16 500 + 5 788 300 + 32 200 — 130 000 + 190 000 — 20 000) 7 298 100 kr. eller i runt tal 7 300 000 kr. Anslaget, som för innevarande budgetår uppförts med 3 054 000 kr., bör sålunda för nästa budgetår uppräknas med 4 246 000 kr.

III. Vilhelmsro sjukhus: Om- och utbyggnadsarbeten

Förslag

I skrivelse den 29 januari 1962 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att ett investeringsanslag om 300 000 kr. måtte anvisas för budgetåret 1962/63 för uppförande av en ny bro över järnvägen Jönköping—Falköping för tillfartsvägen till Vilhelmsro sjukhus m. m. Styrelsen anför härom följande.

På tillfartsvägen till Vilhelmsro sjukhus i Jönköping finns över järnvägen Jönköping—Falköping en äldre bro, som ej medger belastning med tyngre fordon såsom brand- och oljebilar. Styrelsen anförde i skrivelse den 19 augusti 1958, att styrelsen ämnade efter slutförd utredning om tillfartsvägens sträckning underställa frågan om en förbättrad tillfart till sjukhusområdet Kungl. Maj:ts prövning. Sedan önskemål om en bättre tillfart ånyo framförts av medicinalstyrelsen och direktionen för sjukhuset, har byggnadsstyrelsen efter utredning funnit frågan snarast böra lösas genom en bärkraftigare betongbro och permanentbeläggning av närmast berörda delar av tillfartsvägarna. Annan mark än vad som redan är i sjukhusets ägo behöver icke tagas i anspråk.

Kostnaden för arbetena, inklusive rivning av befintlig bro, beräknas uppgå till 300 000 kr. enligt prisläget 1 juli 1961. Byggnadsstyrelsens förslag har underställts medicinalstyrelsen och järnvägsstyrelsen. Medicinalstyrelsen har i skriftligt yttrande till byggnadsstyrelsen inte haft något av vikt att erinra och järnvägsstyrelsen har under hand meddelat att intet väsentligt är att erinra mot förslaget. Bygghandlingar torde kunna färdigställas på cirka 3 månader. Byggnadstiden har uppskattats till ungefär 6 månader.

Departementschefen

Infartsvägen till Vilhelmsro sjukhus passerar järnvägen Jönköping—Falköping via en äldre bro. Denna bro är inte dimensionerad för belastning av tyngre fordon såsom brand- och oljebilar. I den av 1959 års riksdag godtagna reviderade planen för upprustning av Vilhelmsro sjukhus (statsverkspropositionen, bil. 32, p. 5; rskr. 108) har därför förutsatts, att den befintliga bron skall ersättas med en ny.

Byggnadsstyrelsens förslag till ny bro över järnvägen innebär, att den nuvarande bron rives och ersättes med en betongbro, förlagd något söder om den gamla bron. I anslutning härtill måste vissa smärre arbeten utföras beträffande infartsvägen till Vilhelmsro. Den totala kostnaden härför har beräknats till 300 000 kr. Då det icke minst ur brandrisksynpunkt är angeläget, att tillfartsvägen till Vilhelmsro sjukhus snarast möjligt förses med

en ny bro över järnvägen, förordar jag i likhet med byggnadsstyrelsen, att nämnda belopp anvisas för budgetåret 1962/63.

IV. Hemställan

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. godkänna de i det föregående angivna riktlinjerna för byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att

a) i huvudsaklig överensstämmelse med de principer, som legat till grund för det med Örebro läns landsting träffade avtalet om driften av Mellringe sjukhus, godkänna avtal med Gävleborgs läns landsting angående dess övertagande av driften av mentalsjukhuset i Bollnäs;

b) godkänna avtal med Grangärde kommun angående anslutning av sekundäravdelningen i Pärby till kommunens vattenledningsverk;

III. med upplösning av samtliga kvarstående reservationer å tidigare för ändamålet anvisade anslag, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.* under inrikesdepartementets kapitalbudget, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 32 100 000 kr.;

IV. till *Kostnader för mentalsjukvårdsberedningen* för budgetåret 1962/63 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.;

V. till *Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1962/63 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 300 000 kr.;

VI. till *Vilhelmsro sjukhus: Om- och utbyggnadsarbeten* under inrikesdepartementets kapitalbudget, statens allmänna fastighetsfond, för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

B. Segerfalk

**Investeringsplan för vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.
budgetåren 1961/62 och 1962/63**

Sjukhus och arbete	Kostnad enl. prisläge 1.7.61 (1 000 kr.)	Medelsförbrukning (1 000 kr.)		
		faktisk t. o. m. 30.6.61	beräknad för	
			1961/62	1962/63
1	2	3	4	5
<i>I. Företag påbörjade före 1.7.1961</i>				
<i>Psykiatriska sjukhuset</i>				
Renovering av vårdavdelningar	1 397	890	250	257
Renovering och utvidgning av lokaler för medicinskt centrum m. m.	703	98	150	455
<i>Ulleråkers sjukhus</i>				
Anslutning av vissa byggnader till panncentralen	135	130	5	—
Upprustning av tvättanläggningen . . .	130	125	5	—
Ombyggnad av gamla administrations- byggnaden	300	290	10	—
Renovering av panncentralen	75	70	5	—
Vissa yttre arbeten	400	321	79	—
Elektriska arbeten	420	414	6	—
<i>Sundby sjukhus</i>				
Om- och tillbyggnad av centralköket	1 650	1 215	435	—
Utbyggnad av vattenrenningsverket . . .	275	249	26	—
Rationaliseringsarbeten m. m. inom sjukhusets panncentral	425	9	416	—
<i>S:ta Annas sjukhus</i>				
Elektriska arbeten	86	15	40	—
<i>Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater</i>				
Sjukhusets uppförande	17 000	2 489	6 000	7 000
<i>Västra Ny sjukhus</i>				
Uppförande av ny verkstadsbyggnad .	575	520	55	—
Uppförande av personalbostäder	290	261	29	—
Anordnande av sopförbränningsugn . .	30	22	8	—
Anordnande av tvättförråd	14	10	4	—
Elektriska arbeten	55	37	5	—
<i>Birgittas sjukhus</i>				
Uppförande av vårdpaviljong C IV . .	1 520	1 516	4	—
Installation av oljeeldning i pann- centralen	230	141	89	—
Uppförande av vårdpaviljongerna M5, K5, K6	4 900	4 452	448	—
Rationaliseringsarbeten m. m. inom sjukhusets panncentral	385	292	93	—
Uppförande av byggnader för dels ar- betsterapi, dels samlingssal med lokaler för servering och försäljning m. m. och dels rörelseterapi	2 835	2 391	444	—
Vissa yttre arbeten	410	234	176	—

1	2	3	4	5
Gamla mansavdelningen (Utbyte av pannor).....	135	132	3	—
Elektriska arbeten.....	57	57	—	—
Vissa iståndsättningsåtgärder inom gamla mansavdelningen.....	617	380	220	17
<i>Ryhovs sjukhus</i>				
Rationaliseringsarbeten m. m. inom sjukhusets panncentral.....	705	114	591	—
Upprustning av vårdpaviljongerna M4 och K3.....	3 185	1 447	900	838
Anordnande av tvättbytesförråd.....	26	25	1	—
Anordnande av tvättbytesförråd vid Vilhelmsroanstalten.....	17	16	1	—
Elektriska arbeten.....	244	201	43	—
Elektriska arbeten.....	8	2	6	—
<i>S:t Sigfrids sjukhus</i>				
Uppförande av panncentral jämte kolkård och verkstäder.....	1 800	1 744	56	—
Installation av ny transformator i samband med ombyggnad av »Kampagården».....	25	25	—	—
Uppförande av bostäder för överläkare och intendent.....	325	315	10	—
Anslutning av sjukhusets avlopp till Växjö stads ledningsnät.....	45	39	6	—
Omläggning av värmesystemet.....	330	327	3	—
Uppförande av vårdpaviljongerna 57 och 58.....	2 170	2 102	68	—
Uppförande av vårdpaviljong 59.....	1 285	1 230	55	—
Installation av oljeeldning i gamla panncentralen.....	87	50	37	—
Anordnande av tvättbytesförråd.....	45	42	3	—
Elektriska arbeten.....	217	165	52	—
<i>S:ta Gertruds sjukhus</i>				
Uppförande av panncentral.....	390	338	52	—
Uppförande av vårdpaviljongerna M63 och K61.....	2 300	2 190	110	—
Råvattenförsörjning.....	842	765	77	—
Anslutning av vissa vårdpaviljonger till sjukhusets centrala värme- och varmvattensystem.....	790	660	130	—
Ombyggnad av vårdpaviljong K3.....	460	47	413	—
Vissa vägarbeten.....	200	192	8	—
Renovering av sju vårdavdelningar.....	1 529	932	300	297
Elektriska arbeten (Med.stn).....	138	127	—	—
Elektriska arbeten.....	249	213	36	—
<i>S:t Olofs sjukhus</i>				
Uppförande av byggnad för arbetsterapi.....	950	830	120	—
Uppförande av vårdpaviljong.....	1 500	1 488	12	—
Ombyggnad av lokaler för centralkök och tvätt.....	400	115	285	—
Utökning av panncentral.....	310	223	87	—
Permanentning av vägar m. m.	110	58	52	—
<i>Gullberna sjukhus</i>				
Sjukhusets uppförande.....	32 300	32 044	256	—

1	2	3	4	5
<i>S:t Lars' sjukhus</i>				
Modernisering av personalbostäder . . .	985	818	167	—
Ombyggnad av vårdpaviljong 45 . . .	1 700	1 544	156	—
Uppförande av byggnad för arbets- terapi m. m.	1 625	1 439	186	—
Ombyggnad av paviljong M47	1 900	1 554	346	—
Ombyggnad av vårdpaviljongerna 42 samt anordnande av arbetsterapiloka- ler m. m.	1 475	1 465	10	—
Elektriska arbeten	485	482	3	—
	149	141	8	—
<i>S:ta Maria sjukhus</i>				
Anslutning av vissa personalbostads- hus till panncentralen	405	576	171	—
Ombyggnad av administrationsbygg- naden	1 285	1 143	142	—
Uppförande av ny byggnad för arbets- terapi	1 500	1 256	244	—
Uppförande av byggnad för undervis- ningslokaler m. m.	550	504	46	—
Uppförande av byggnad för försälj- ningskiosk och serveringslokal	105	99	6	—
Utbyte av pannor i sjukhusets pann- central m. m.	1 005	745	260	—
Elektriska arbeten	643	579	64	—
<i>S:t Jörgens sjukhus</i>				
Uppförande av vårdpaviljong nr 1 . .	2 900	2 839	61	—
Uppförande av personalbostäder	545	534	11	—
Uppförande av vårdpaviljongerna M4 och K4	3 570	3 224	346	—
Uppförande av bostadshus för över- läkare och intendent	360	347	13	—
Utbyggnad av centralköket m. m. . . .	780	712	68	—
Uppförande av vattentorn m. m.	810	467	343	—
Uppförande av nya byggnader för ad- ministration och medicinskt centrum . .	2 560	2 101	459	—
Uppförande av samlingssal m. m. . . .	800	203	597	—
Uppförande av vårdpaviljong MK3 m. m.	3 600	941	2 400	259
Anläggande av ny infartsväg m. m. . . .	200	134	66	—
Elektriska arbeten	140	121	19	—
<i>Restads sjukhus</i>				
Uppförande av bostadshus för gift per- sonal	760	744	16	—
Omläggning av värmesystemet	630	625	5	—
Uppförande av bostadshus för ogift personal	330	277	23	30
Omläggning av yttre vatten- och av- loppsledningar samt anordnande av reningsverk	2 100	2 292	1192	—
Uppförande av vårdpaviljongerna M4 och K9	2 640	2 555	85	—
Ombyggnad av vårdpaviljong K10 . . .	1 650	1 265	385	—
Förbättring av sjukhusets värmeför- sörjning m. m.	475	366	109	—
Uppförande av vårdpaviljongerna M15 och K16	5 790	5 038	752	—

1 Nettoinkomst.

1	2	3	4	5
Rationaliseringsarbeten inom panncentralen.....	275	45	230	—
Elektriska arbeten.....	85	25	60	—
<i>Källshagens sjukhus</i>				
Installation av oljeeldning m. m.....	20	10	10	—
Rationaliseringsarbeten inom panncentralen m. m.....	275	28	247	—
Renovering av vissa vårdpaviljonger, Etapp I.....	582	305	277	—
Renovering av vissa vårdpaviljonger, Etapp II.....	748	—	23	400
Ombyggnad av sjukhusets gymnastiksalsbyggnad.....	303	275	19	9
<i>Falbygdens sjukhus</i>				
Sjukhusets uppförande.....	28 000	20 869	4 000	2 000
<i>Mariebergs sjukhus</i>				
Om- och tillbyggnad av administrationsbyggnaden.....	1 000	950	50	—
Uppförande av vårdpaviljong K73 (K58).....	1 825	1 810	15	—
Vissa yttre arbeten.....	315	288	27	—
Uppförande av byggnad för samlingssal m. m.....	1 215	765	450	—
Elektriska arbeten.....	128	89	39	—
Anordnande av tvättbytesförråd.....	55	46	9	—
<i>Mellringe sjukhus</i>				
Sjukhusets uppförande.....	35 000	9 859	8 500	6 500
<i>Västra Marks sjukhus</i>				
Elektriska arbeten.....	130	115	11	4
<i>Sekundäravdelningen i Hammar</i>				
Elektriska arbeten.....	15	10	—	—
<i>Sjukhuset i Sala för höggradigt psykiskt efterblivna</i>				
Sjukhusets uppförande.....	27 000	3 227	4 500	7 500
<i>Sätters sjukhus</i>				
Utökning av panncentralen m. m.....	425	363	62	—
Uppförande av samlingssal.....	650	602	48	—
Reparation av värmeledningskulvertar m. m.....	245	1	—	—
Renovering av vårdpaviljongerna M30 och K31.....	2 080	898	1 182	—
Utbyggnad och förbättring av värmeledningssystemet m. m.....	795	150	645	—
Elektriska arbeten.....	30	18	12	—
<i>Olofsfors' sekundäravdelning</i>				
Anordnande av vårdavdelning m. m...	300	278	22	—
<i>Sekundäravdelningen i Pärby</i>				
Elektriska arbeten.....	21	—	20	1
<i>Sjukhuset i Bollnäs</i>				
Sjukhusets uppförande.....	34 000	8 809	8 500	7 500

1	2	3	4	5
<i>Sidsjöns sjukhus</i>				
Utvidgning av lokaler för administration och medicinskt centrum.....	830	807	23	—
Upprustning av sjukhusets värme- och varmvattensystem.....	650	426	224	—
Anordnande av kolgård.....	235	218	17	—
Elektriska arbeten.....	137	118	19	—
<i>Gådeå sjukhus</i>				
Upprustning av vårdavdelningarna K3 och K4 jämte vissa utvändiga förbättringsarbeten.....	917	549	341	27
<i>Frösö sjukhus</i>				
Upprustning av panncentralen.....	150	110	40	—
Elektriska arbeten.....	59	59	—	—
Elektriska arbeten.....	20	10	—	—
<i>Umedalens sjukhus</i>				
Anordnande av kloreringsanläggning..	185	181	4	—
Omläggning av vissa värmeledningar..	30	24	6	—
Uppförande av byggnad för undervisningslokaler och elevbostäder.....	1 080	1 063	17	—
Utökning av verkstadsbyggnaden och uppförande av garage.....	145	134	11	—
Vissa rationaliseringsarbeten inom sjukhusets panncentral m. m.....	860	514	346	—
Elektriska arbeten.....	180	172	8	—
Elektriska arbeten.....	15	9	—	—
<i>Furunäsets sjukhus</i>				
Uppförande av vårdpaviljong MK1...	2 165	2 058	107	—
Upprustning av panncentralen.....	285	166	119	—
Anordnande av dagvattenavlopp från vissa byggnader.....	40	36	4	—
Vissa yttre arbeten.....	350	312	38	—
Anläggande av förbindelsekulvert till vårdpaviljong MK1.....	175	174	1	—
Anordnande av tvättbytesförråd.....	84	28	56	—
Elektriska arbeten.....	251	251	—	—
Summa I	276 843	159 210	50 147	33 094
 II. Företag avsedda att påbörjas 1961/62				
<i>Ulteråkers sjukhus</i>				
Uppförande av byggnader för centralkök samt rörelseterapi.....	4 600	53	500	2 000
Upprustning av vårdpaviljongerna M11 och K14.....	1 030	—	250	400
Rationaliseringsarbeten inom panncentralen.....	730	—	230	500
<i>Sundby sjukhus</i>				
Ombyggnad av administration och medicinskt centrum.....	560	49	300	211
Elektriska arbeten.....	35	—	35	—

1	2	3	4	5
<i>Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater</i>				
Anläggning för smittrening av avloppsvatten.....	115	—	115	—
<i>S:ta Annas sjukhus</i>				
Ombyggnad av administration m. m.	170	—	170	—
<i>Ryhovs sjukhus</i>				
Uppförande av vårdpaviljong MK3...	5 920	—	—	2 300
Viss ombyggnad av administrationsbyggnaden.....	75	—	75	—
Elektriska arbeten.....	30	—	30	—
<i>S:ta Gertruds sjukhus</i>				
Anordnande av provisoriska undercentraler.....	205	—	205	—
Uppförande av vårdpaviljong MK1..	5 075	—	800	2 500
Renovering av vårdpaviljong M32...	1 095	—	150	600
Upprustning av vårdpaviljong K33..	885	—	485	400
<i>S:t Olofs sjukhus</i>				
Elektriska arbeten.....	80	—	80	—
<i>S:t Lars' sjukhus</i>				
Renovering av vårdpaviljong K44...	2 165	—	900	1 265
Renovering av vårdpaviljong M9....	1 135	—	400	735
Rationaliseringsarbeten inom panncentralen.....	515	—	315	200
<i>Vipeholms sjukhus</i>				
Uppförande av vårdenhet för höggradigt psykiskt efterblivna barn.....	2 200	106	900	1 194
<i>S:t Jörgens sjukhus</i>				
Uppförande av vårdpaviljong MK4..	4 020	—	700	2 500
Uppförande av byggnad för arbets- och rörelseterapi.....	4 620	—	800	2 500
<i>Restads sjukhus</i>				
Renovering av vårdpaviljong M5	1 750	—	900	850
Upprustning av centralköket.....	75	—	75	—
<i>Falbygdens sjukhus</i>				
Anläggning för smittrening av avloppsvatten.....	105	—	105	—
<i>Mellringe sjukhus</i>				
Anläggning för smittrening av avloppsvatten.....	115	—	115	—
<i>Sjukhuset i Sala för höggradigt psykiskt efterblivna</i>				
Anläggning för smittrening av avloppsvatten.....	105	—	105	—
<i>Sätters sjukhus</i>				
Uppförande av byggnad för servering och försäljning.....	140	15	125	—
Uppförande av vårdpaviljongerna MK2 och MK3.....	4 500	—	700	2 300
Vissa yttre arbeten m. m.....	900	—	100	200
Upprustning av panncentralen.....	730	3	600	127

1	2	3	4	5
<i>Sjukhuset i Bollnäs</i>				
Anläggning för smittrening av avloppsvatten.....	120	—	120	—
Bidrag till uppförande av reningsverk	75	—	75	—
<i>Frösö sjukhus</i>				
Uppförande av ny panncentral.....	1 850	—	400	800
<i>Sidsjöns sjukhus</i>				
Elektriska arbeten.....	155	—	155	—
Summa II	45 880	226	11 015	21 582

Sjukhus och arbete	Kostnad enl. prisläge 1.7.61 (1 000 kr.)	Medelsförbrukning (1 000 kr.)			
		faktisk t. o. m. 30.6.61	beräknad för		
			1961/62	1962/63	
				Forts. arb.	Nya arb.
1	2	3	4	5	6
III. Företag avsedda att påbörjas 1962/63					
<i>Ulleråkers sjukhus</i>					
Uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning, etapp I samt vissa vårdavdelningar, MK75.....	14 000	—	—	1 200	
Vårdenhet för mentalt sjuka barn och ungdomar.....	4 600	—	—	800	
Vissa gemensamma yttre arbeten	2 300	—	—	300	
Elektriska arbeten.....	135	—	—		135
<i>Sundby sjukhus</i>					
Uppförande av byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi.	2 200	—	—		400
Elektriska arbeten.....	85	—	—		85
<i>Västra Ny sjukhus</i>					
Åtgärder för rening av färskvatten.....	170	—	—	170	
<i>Birgittas sjukhus</i>					
Elektriska arbeten.....	150	—	—		150
<i>Ryhovs sjukhus</i>					
Renovering av vårdpaviljong M3	3 200	—	—	1 000	
Modernisering av centralköket.	80	—	—	80	
<i>S:ta Gertruds sjukhus</i>					
Uppförande av byggnad för fritidscentrum.....	250	—	—		250
<i>S:t Lars' sjukhus</i>					
Uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning, samt vissa vårdavdelningar, MK1.....	12 400	—	—	1 200	
Uppförande av vårdpaviljongerna MK81 och MK82.....	3 500	—	—	1 300	
Vissa gemensamma yttre arbeten.....	2 300	—	—	1 100	
Elektriska arbeten.....	25	—	—		25
<i>Vipeholms sjukhus</i>					
Uppförande av byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi.	1 400	—	—		515
Rationaliseringsåtgärder inom panncentralen m. m.....	810	—	—		500
Permanentning av vägar.....	250	—	—		250
Elektriska arbeten.....	125	—	—		125
<i>S:ta Maria sjukhus</i>					
Permanentning av vägar.....	310	—	—		310
Elektriska arbeten.....	75	—	—		75

1	2	3	4	5	6
<i>S:t Jörgens sjukhus</i>					
Rationaliseringsåtgärder inom panncentralen m. m.	360	—	—		360
Komplettering av vattenledningssystemet.	270	—	—		270
Iordningställande av viss del av sjukhusparken m. m.	100	—	—		100
Uppförande av bostäder för elever och vikarier.	1 300	—	—		800
Elektriska arbeten.	105	—	—		105
<i>Restads sjukhus</i>					
Uppförande av nytt medicinskt centrum.	3 200	—	—		800
Uppförande av bostad för överläkare.	200	—	—	50	
<i>Källshagens sjukhus</i>					
Elektriska arbeten.	210	—	—		210
<i>Mariebergs sjukhus</i>					
Upprustning av vårdpaviljong M1.	3 600	—	—		1 500
<i>Säters sjukhus</i>					
Upprustning av kök och tvättbytesförråd.	370	—	—	370	
<i>Sekundäravdelningen i Pärby</i>					
Anslutning till kommunens vattenledningssystem.	150	—	—		150
<i>Sidsjöns sjukhus</i>					
Rationaliseringsåtgärder inom panncentralen.	410	—	—		300
Förbättringsåtgärder beträffande varmvattenförsörjningen.	225	—	—		225
Uppförande av serveringslokal samt byggnad för omklädningsrum vid idrottsplatsen.	320	—	—		320
Elektriska arbeten.	105	—	—		105
<i>Frösö sjukhus</i>					
Uppförande av vårdpaviljong MK13.	4 000	—	—	900	
Summa III	63 290	—	—	8 470	8 065
Summa byggnadsanslag I—III	386 013	159 436	61 162	63 146	8 065
				71 211	

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.	4
Framställningar från mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustnings- delegation	4
<i>Inledning</i>	<i>4</i>
<i>Mentalsjukvårdens organisation i Stockholms län</i>	<i>9</i>
<i>Ulleråkers sjukhus i Uppsala</i>	<i>16</i>
Uppförande av byggnader för centralkök samt rörelseterapi	16
Uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning, etapp I, samt vissa vårdavdelningar, MK 75	17
Upprustning av vårdpaviljongerna M 11 och K 14	21
Rationaliseringsåtgärder inom panncentralen	21
Vårdenhet för mentalt sjuka barn och ungdomar	21
Vissa gemensamma yttre arbeten	22
Elektriska arbeten	23
<i>Mentalsjukvårdens organisation i Södermanlands län</i>	<i>24</i>
<i>Sundby sjukhus vid Strängnäs</i>	<i>26</i>
Plan för upprustning	26
Uppförande av byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi m. m.	28
Elektriska arbeten	29
<i>Sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater</i>	<i>29</i>
Byggnadsarbetenas fortsättande	29
<i>Birgittas sjukhus i Vadstena</i>	<i>30</i>
Elektriska arbeten	30
<i>Ryhovs sjukhus i Jönköping</i>	<i>31</i>
Renovering av vårdpaviljongerna M 4 och K 3	31
Uppförande av vårdpaviljong MK 3	31
Renovering av vårdpaviljong M 3	31
<i>S:t Sigfrids sjukhus i Växjö</i>	<i>32</i>
Plan för upprustning	32
<i>S:ta Gertruds sjukhus i Västervik</i>	<i>34</i>
Uppförande av vårdpaviljong MK 1	34
Renovering av vårdpaviljong M 32	35
Uppförande av byggnad för fritidscentrum	35
<i>S:t Lars' sjukhus i Lund</i>	<i>36</i>
Uppförande av nytt medicinskt centrum jämte forskningsavdelning samt vissa vårdavdelningar, MK 1	36
Uppförande av vårdpaviljongerna MK 81 och MK 82	37
Vissa gemensamma yttre arbeten	37
Renovering av vårdpaviljong K 44	37
Renovering av vårdpaviljong M 9	38
Elektriska arbeten	38

	Sid.
<i>Vipeholms sjukhus i Lund</i>	38
Uppförande av vårdenhet för höggradigt psykiskt efterblivna barn	38
Uppförande av byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi	39
Kompletterings- och rationaliseringsåtgärder inom panncentralen m. m. . .	40
Permanentning av vägar	41
Elektriska arbeten	41
<i>S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg</i>	42
Permanentning av vägar	42
Elektriska arbeten	43
<i>S:t Jörgens sjukhus i Göteborg</i>	44
Uppförande av vårdpaviljong MK 3	44
Uppförande av vårdpaviljong MK 4	44
Uppförande av byggnad för arbets- och rörelseterapi samt driftsverkstäder, garage och förråd	44
Kompletterings- och rationaliseringsåtgärder inom panncentralen	45
Komplettering av vattenledningssystemet	46
Iordningställande av viss del av sjukhusparken	46
Uppförande av bostäder för elever och vikarier	46
Elektriska arbeten	48
<i>Restads sjukhus i Vänersborg</i>	49
Plan för upprustning	49
Renovering av vårdpaviljong M 5	51
Uppförande av nytt medicinskt centrum	52
<i>Källshagens sjukhus i Vänersborg</i>	52
Elektriska arbeten	52
<i>Mariebergs sjukhus i Kristinehamn</i>	53
Upprustning av vårdpaviljong M 1	53
<i>Mellringe sjukhus i Örebro</i>	55
Byggnadsarbetenas fortsättande	55
<i>Sjukhuset i Sala för vård av höggradigt psykiskt efterblivna</i>	55
Byggnadsarbetenas fortsättande	55
<i>Säters sjukhus</i>	56
Uppförande av vårdpaviljongerna MK 2 och MK 3	56
<i>Sekundäravdelningen i Pärby</i>	56
Anslutning till Grangärde kommuns vattenledningssystem	56
<i>Sjukhuset i Bollnäs</i>	58
Byggnadsarbetenas fortsättande	58
<i>Sidsjöns sjukhus i Sundsvall</i>	59
Upprustning av panncentralen	59
Förbättringsåtgärder beträffande varmvattenförsörjningen	60
Uppförande av serveringslokal samt byggnad för omklädningsrum vid idrottsplatsen	61
Elektriska arbeten	62
<i>Frösö sjukhus vid Östersund</i>	62
Uppförande av ny panncentral	62
Uppförande av vårdpaviljong MK 13	62

	Sid.
<i>Umedalens sjukhus vid Umeå</i>	63
Principplan	63
<i>Mentalsjukvårdens organisation i Norrbottens län</i>	69
<i>Furunäsets sjukhus vid Piteå</i>	73
Principplan	73
<i>Utrednings- och projekteringsmedel</i>	76
Yttranden	77
Departementschefen	79
II. Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.	91
Förslag av medicinalstyrelsen	91
Förslag av mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation	93
Departementschefen	97
III. Vilhelmsro sjukhus: Om- och utbyggnadsarbeten	99
Förslag	99
Departementschefen	99
IV. Hemställan	100
Bilaga	101